

Arvsfondsdelegationens verksamhetsberättelse

2022

**ALLMÄNNA
ARVSFONDEN**

INNEHÅLL

1. INLEDNING	3
2. RESULTATBEDÖMNING OCH SLUTSATSER	4
2.1 Målgruppen äldre personer	5
2.2 Arvsfondsprojekten lever vidare och är relevanta.....	5
2.3 Årsvolymen beslutade projektmedel.....	6
2.4 Minskat antal projektansökningar	6
2.5 Hög bifallsfrekvens.....	7
2.6 Hela Sveriges arvsfond.....	7
2.7 Vidareutveckling av kontrollarbetet	8
2.8 Kommunikation om Arvsfonden.....	8
2.9 Inlöde och utlöde av medel.....	9
2.10 Kostnader för administrationen.....	9
2.11 Jämställdhet.....	9
2.12 Erfarenhetsspridning	10
3. DETTA ÄR ALLMÄNNA ARVSFONDEN	11
3.1 Arvsfondsdelegationen	11
3.2 Ärendehantering.....	12
3.3 Projektstöd.....	12
3.4 Stöd till byggnation av lokaler och anläggningar (lokalstöd).....	12
3.5 Krav på redovisning.....	13
3.6 När Allmänna arvsfonden får egendom.....	13
3.7 Allmänna arvsfondens förvaltning	16
3.8 Inlötna, utdelningsbara och beslutade medel.....	18
4. KOSTNAD FÖR FÖRVALTNING OCH ADMINISTRATION.....	21
5. FÖRDELNING AV STÖD 2022	24
5.1 Antal inkomna ärenden	24
5.2 Antal beslut.....	24
5.3 Redovisningar	26
5.4 Översiktlig beskrivning av hur medlen ur Allmänna arvsfonden har disponerats	26
5.5 Redovisning av beviljade medel per målgrupp.....	29
5.6 Geografisk fördelning av beviljade medel.....	31
5.7 Projekt inom de prioriterade områdena	33
5.9 Arvsfondens stöd fördelat per organisationskategori	39
5.10 Fördelning av stöd till byggnation av lokaler och anläggningar.....	41
5.11 Fördelning av stöd genom särskilda satsningar	43
5.12 Kort om omvärldens påverkan på arvsfondsprojekten	44
6. KVALITET, KONTROLL OCH STÖD	46
6.1 Generella villkor för stöd ur Allmänna arvsfonden	46
6.2 Demokratiska värderingar	46

6.3 Kontroll inför beslut om stöd.....	46
6.4 Kontroll efter beslut om stöd.....	48
6.5 Juristfunktionen	51
6.6 Processutveckling och digitalisering.....	52
6.7 Övrigt.....	52
7. KOMMUNIKATION	53
7.1 Digitala tjänster	53
7.2 Majoriteten av webbplatsbesökarna är nöjda.....	53
7.3 Sociala medier	53
7.4 Arvsfondens nyhetsbrev.....	54
7.5 Arvsfonden i media	54
7.6 Förtroende- och kännedomsmätning.....	55
7.7 Informationsträffar.....	56
7.8 Särskilt fokus på målgruppen äldre över 65 år.....	56
8. UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING.....	57
8.1 Uppföljning av överlevnad efter projektslut hos enskilda projekt.....	57
8.2 Uppföljning av projekten ur ett jämställdhetsperspektiv	62
8.3 Uppföljning av målgruppers delaktighet.....	69
8.4 Utvärderingsverksamheten.....	73
8.5. Erfarenhetsspridning	76

1. INLEDNING

Allmänna arvsfonden bildades 1928 och har sedan starten bidragit till att driva samhällsutvecklingen framåt för barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning. Sedan den 1 juli 2021 ingår även äldre personer i fondens målgrupper.

Myndigheten Arvsfondsdelegationen har som uppgift att fördela stöd ur fonden, följa upp arvsfondsprojekt samt informera om fondens ändamål och fondmedlens användningsområde. Fonderna förvaltas av Kammarkollegiet, som också ansvarar för avvecklingen av dödsbon i de fall Allmänna arvsfonden är arvinge.

Kammarkollegiet är även den myndighet som ansvarar för kanslistödet, det vill säga utför administrativa och handläggande uppgifter, inklusive kommunikationstjänster, åt Arvsfondsdelegationen.

2. RESULTATBEDÖMNING OCH SLUTSATSER

Sedan den 1 april 2022 klassas inte covid-19 längre som allmänfarlig och samhällsfarlig sjukdom, enligt Folkhälsomyndigheten. Trots detta har pandemin påverkat civilsamhället och därmed Arvsfondsdelegationens verksamhet på ett mycket tydligt sätt under hela 2022 – bland annat inkom endast 484 nya ansökningar, vilket innebär en minskning med 24 procent, jämfört med året innan. Därtill ökade byggpriser kraftigt under året, vilket påverkade intresset från landets föreningar av att söka lokal- och anläggningsstöd. Rysslands invasion av Ukraina i början på 2022 ledde till bland annat en stigande inflation och höjda energipriser, vilket troligen även det bidragit till en osäkerhet och därmed viss försiktighet från civilsamhällets sida att investera i utvecklingsprojekt.

Arvsfondsdelegationens uppsatta mål har därför inte kunnat uppnås i sin helhet.

Nedan följer några resultat för helåret 2022 i korthet som går att läsa mer om i denna verksamhetsberättelse:

- Under året fokuserades de externa kommunikationsinsatserna till stor del på Allmänna arvsfondens nya målgrupp äldre och jämfört med de tidigare två åren kunde de digitala insatserna börja kompletteras med fysiska möten.
- Antalet nya ansökningar är lägre än tidigare år.
- Det totala antalet projekt som finansierades har inte varit lägre sedan 2017 och den totala volymen fördelade projektmedel var lägre än de senaste tre åren.
- Under 2022 beviljades projektmedel uppgående till drygt 30 miljoner kr till 17 projekt som fokuserade på äldre personer. Det motsvarar 1,9 procent av de 1,6 miljarder kronor som regeringen beslutade tillgängligt för utdelning 2022. Beviljade medel till målgruppen äldre personer har ökat kraftigt jämfört med året innan, men ligger fortfarande på en betydligt lägre nivå jämfört med Arvsfondens tre övriga målgrupper.
- Det stora flertalet arvsfondsprojekt har fler än en målgrupp som drar nytta av projektet. Målgruppen äldre personer är primär eller sekundär målgrupp i nästan 43 procent av alla nya ansökningar som fick bifall under 2022.
- Antalet organisationer som fick stöd till att bygga lokaler och andra anläggningar med medel ur fonden var högt och årsvolymen mätt i kronor var den högsta någonsin för denna stödform.
- Av de organisationer som fick projektmedel under året har 63 procent aldrig fått stöd ur Allmänna arvsfonden tidigare.
- Andelen bifallsbeslut i förhållande till totala antalet beslut (bifallsfrekvensen) för nya bifall var relativt hög under året.
- Arvsfonden finansierade under året projekt i samtliga län i landet förutom Gotlands län.
- Den årliga uppföljning som görs av Arvsfondsdelegationens kanslistöd visar att 61 procent av arvsfondsprojekten lever vidare efter det att finansieringen ur Allmänna arvsfonden

upphört. Det är den högsta andelen överlevande projekt sedan 2007, då den systematiska uppföljningen av projektens överlevnad började.

- Tre externa utvärderingar av arvsfondsprojekt visar att 65 av 84 slutredovisade projekt överlevde efter det att fondens finansiering hade upphört. Det ger en överlevnadsgrad på 77 procent.
- De uppföljningar av deltagarna inom arvsfondsprojekt som genomförts indikerar en jämn könsfördelning.
- Driftskostnaderna för verksamheten har ökat i förhållande till fördelade medel och i förhållande till antalet fattade beslut.
- Andelen bland allmänheten med positiv eller neutral attityd till Allmänna arvsfonden är i stort sett oförändrad men vi noterar en förskjutning från positiva till neutrala som kommer att följas upp kommande år.
- Genomslaget för Allmänna arvsfonden i media är fortsatt högt och med tonvikt på lokala medier. Drygt 96 procent av publiceringarna bedöms vara positiva eller neutrala.

2.1 Målgruppen äldre personer

Det har under 2022 inkommit 84 nya projektansökningar som fokuserar på äldre personer. Som en jämförelse kan nämnas att det under samma period inkom 69 nya ansökningar som fokuserar på målgruppen personer med funktionsnedsättning och 83 nya ansökningar som fokuserar på målgruppen barn.

Av de nya projektansökningar som fokuserade på målgruppen äldre personer har 16 bifallits. Det bör nämnas att det stora flertalet arvsfondsprojekt har fler än en målgrupp som drar nytta av projektet. Av de nya ansökningar som bifallits bedömer kanslistödet att ytterligare 54 av projekten har äldre personer som sekundär målgrupp. Antalet nya bifallsbeslut under året var 163. Det betyder att målgruppen äldre personer är primär eller sekundär målgrupp i nästan 43 procent av alla nya ansökningar som fick bifall.

2.2 Arvsfondsprojekten lever vidare och är relevanta

De uppföljningar av avslutade arvsfondsprojekt som genomförts under 2022 visar att 61 procent av projekten lever vidare i någon form efter projektens slut (se bilaga I för en kort beskrivning av samtliga överlevande projekt). Det är glädjande under ett år som präglats av en pandemi som inneburit att ideella verksamheter haft svårt att driva sin reguljära verksamhet. Det betyder att Allmänna arvsfondens medel inte bara kommer de barn, ungdomar, äldre och personer med funktionsnedsättning som deltar i projekten till del. Fondens medel leder dessutom till att nya arbetsmetoder och verksamheter, nya hjälpmedel med mera sprids vidare och till betydande andel blir reguljär verksamhet finansierad av offentliga eller andra medel. De flesta projekt kommer därför Allmänna arvsfondens målgrupper till nytta långt efter det att finansieringen ur fonden har upphört.

Under 2022 har tre externa utvärderingar slutförts och presenterats på uppdrag av Arvsfondsdelegationen. Av de 84 utvärderade projekten bedömde forskarna att 65 levde vidare efter

projekt slut och vid tidpunkten för utvärderingens genomförande. Det ger en överlevnadsgrad på 77 procent.

En genomgång av fördelning av projektmedel visar att samtliga projektmedel riktas till projekt inom de tolv prioriterade områden som regeringen har angivit.

Under 2020 lanserades den treåriga satsningen *Psykbyrt*, vilken fokuserar på barns och ungas psykiska hälsa. Under satsningen har Arvsfonden fördelat 753 miljoner kronor till 182 olika projekt med sådan inriktning. Att främja psykisk och fysisk hälsa är, liksom tidigare år, det prioriterade område som har flest projekt finansierade av Allmänna arvsfonden.

2.3 Årsvolymen beslutade projektmedel

Sammanfattningsvis kan konstateras att såväl den totala volymen beslutade medel som totala antalet bifallsbeslut minskade under 2022. Mätt som ettåriga beslut var volymen beslutade medel 741 miljoner kronor, vilket är lägre än de tre senaste åren. Stödet fördelades på 393 bifallsbeslut och godkännanden till 371 projekt (vissa projekt fick fler än ett beslut/godkännande under 2022). Det är ett lägre antal än de senaste åren.

Av den totala volymen beslutade medel utgjorde 221 miljoner kronor stöd till byggnation av lokaler och anläggningar (så kallat lokalstöd). Det är den högsta volymen för lokalstöd någonsin. Antalet lokalstödsprojekt var 80, vilket är på samma höga nivå som de tidigare två åren. För den andra stödformen (så kallat projektstöd) uppgick volymen beslutade medel till 520 miljoner kronor, fördelat på 291 projekt. Det är lägre än tidigare år.

Mätt som fleråriga beslut fattade Arvsfondsdelegationen beslut om 733 miljoner kronor under 2022. Det motsvarar den totalsumma som binds upp i de nya projekt som Arvsfondsdelegationen fattade beslut om under 2022. Det är 70 miljoner kronor mindre än året innan.

2.4 Minskat antal projektansökningar

Antalet inkommande nya ansökningar var 484, vilket innebär en minskning med 24 procent, jämfört med året innan. Den viktigaste enskilda förklaringen till detta är pandemin, som har haft en stark negativ påverkan på civilsamhället. Därtill kom en kraftig ökning av byggpriser under året, vilket påverkade intresset av att söka lokal- och anläggningsstöd negativt. Den stigande inflationen och höjda energipriser har troligen även det bidragit till en osäkerhet och därmed viss försiktighet från civilsamhällets sida att investera i utvecklingsprojekt.

Det har genomförts en översyn av ansökningsblanketten för projektstöd och en enklare och tydligare blankett lanserades under andra halvåret 2022. Den nya ansökningsblanketten ligger till grund för den nya e-tjänsten Ansök om projektstöd, som är under utvecklande.

2.5 Hög bifallsfrekvens

Bifallsfrekvensen för nya projektstödsansökningar, det vill säga den andel av besluten som är bifall, var för andra året i rad rekordhöga 26 procent. Bifallsfrekvensen för nya lokalstödsansökningar var 46 procent, vilket är något lägre än under 2021, men högt jämfört med tidigare år. Sammantaget för de båda stödformerna är bifallsfrekvensen 33 procent, vilket är den högsta någonsin.

Det finns flera förklaringar till den höga bifallsfrekvensen. För det första har informationen till de sökande förtydligats i och med den nya arvsfonslagen och dess implementering. För det andra ger ett minskat antal ansökningar Arvsfondsdelegationen möjlighet att ge mer stöd i form av coachning till de organisationer som ansöker om finansiering. Slutligen har sloandet av kravet att projekten måste vara nyskapande gjort att fler ansökningar är aktuella för bifall än tidigare. I övrigt har inga kvalitetskrav sänkts vid bedömning av inkommande ansökningar.

2.6 Hela Sveriges arvsfond

Under året finansierades nya arvsfondsprojekt i samtliga län i landet, förutom Gotlands län. Som tidigare år är det idrottsföreningar och funktionshindersorganisationer som får flest projekt finansierade ur Allmänna arvsfonden.

Den så kallade Projektbarometern visar det länsvisa utfallet av beviljade medel ur Allmänna arvsfonden per capita. Med detta sätt att mäta har Kronobergs län, följt av Västerbottens län, fått mest medel ur fonden per invånare under 2022. Projektbarometern visar på relativt stora skillnader mellan länen.

63 procent av de nystartade projekt som beviljades medel under året drivs av organisationer som inte fått medel ur Allmänna arvsfonden tidigare. Det är något högre än året innan och det sjunde året i rad som mer än 60 procent av projekten drivs av föreningar som aldrig tidigare fått medel ur fonden.

Antal aktiva deltagare i de projektstöd som slutredovisats under 2022 beräknas vara drygt 68 000 personer.

Utöver detta kan antalet deltagare i de lokaler/anläggningar som Allmänna arvsfonden har delfinansierat byggnationen av under perioden 2012–2018 uppskattas till i runda tal hundratusen personer. Uppgifterna över antalet deltagare baseras på uppskattningar från projekten själva och är förenade med relativt stora osäkerheter. Trots dessa osäkerheter ger statistiken en översiktlig bild av hur många ur fondens målgrupper som har nytta av dessa lokaler och anläggningar under de tio år som föreningarna åtagit sig att bedriva verksamhet. Då är ändå inte de lokalstödsprojekt som fick stöd ur Allmänna arvsfonden 2019 - 2021 medräknade (eftersom någon uppföljning av dessa projekt ännu inte genomförts).

2.7 Vidareutveckling av kontrollarbetet

Alla organisationer som får stöd ur Allmänna arvsfonden återrapporterar årligen hur projektmedlen har använts och hur projektet har utvecklats. Dessa redovisningar granskas av en extern, oberoende och auktoriserad eller godkänd revisor. Under 2022 har kanslistödets controllerfunktion utfört totalt 35 fördjupade kontroller, vilket motsvarar åtta procent av projektpopulationen. Proaktiva och stödjande insatser har gjorts vid i stort sett samtliga kontroller. Utöver nämnda kontroller har ansvariga handläggare på kanslistödet besökt 90 pågående projekt på plats eller digitalt.

Under 2022 har de åtgärder som infördes under föregående år implementerats och vidareutvecklats. Det inkluderar bland annat att controllerfunktionen begär in och kontrollerar projektägande organisationers bankkontoutdrag samt använder sig av en bevakningstjänst som notifierar ifall en organisation med ett arvsfondsprojekt får skuldsaldon hos kronofogden, ansökningar om betalningsföreläggande eller om organisationen ansökt om konkurs.

2.8 Kommunikation om Arvsfonden

Kommunikationsåret har haft några tydliga teman där den nya målgruppen äldre personer har haft fortsatt fokus, kommunikationssatsningen Psykbryt slutförts och ett flertal webinarier arrangerats – bland annat för erfarenhetspridning och utvärderingar. Samtidigt har Kommunikationsavdelningen arbetat vidare med en användarcentrerad utveckling för att stötta verksamheten i att digitalisera sina ärendeflöden.

Arvsfonden hade under 2022 ett fortsatt högt mediegenomslag - och då främst i lokala medier där arvsfondsprojekten fick mycket publicitet. Precis som förra året är en överväldigande majoritet (drygt 96 procent) av inslagen positiva eller neutrala.

Varje år genomförs en kännedoms- och förtroendemätning hos allmänheten. 2022 års mätning visar på en bibehållen kännedom hos allmänheten och att förtroendet ligger på en liknande nivå där andelen med positiv eller neutral attityd till Allmänna arvsfonden har minskat från 84 till 81 procent. Samtidigt har andelen negativa minskat marginellt från 10 till 8 procent. Vi noterar särskilt att andelen positiva minskat till förmån för andelen neutrala vilket kommer att följas upp kommande år.

Aktiviteter för att få in ansökningar med potential har prioriterats. Två kortare instruktionsfilmer som utgår från befintliga projekt och berättar om fondens två stödformer spelades in och sprids brett, se [Ansök om pengar - Allmänna arvsfonden](#). Dessutom producerades även en [profilfilm](#) med syfte att visa på bredden av projekt, spridningen över hela landet samt den samhällsnytta fonden bidrar till. Lansering av filmen sker under början av 2023.

2.9 Inlöde och utlöde av medel

Inlödet av medel till Allmänna arvsfonden från dödsboavveckling, metallåtervinning efter kremering och direktavkastning på befintligt kapital uppgick under 2022 till 1 160 miljoner kronor, vilket är på samma nivå som de senaste tre åren.

2.10 Kostnader för administrationen

Kostnaderna för kanslistödet ökade under 2022 med 4,5 miljoner kronor eller nästan tio procent jämfört med året innan. Ökningen är hänförlig främst till den utökning av verksamheten som gjordes i samband med ny arvsfondsbeslut, att den nya målgruppen äldre tillkom under 2021 samt att ambitionen att sprida erfarenheter från arvsfondsprojekt höjdes. Under 2022 har dessa förstärkningar av verksamheten påverkat kanslistödets kostnader med en helårseffekt.

Samtidigt minskade volymen utdelade medel med 73 miljoner kronor, vilket motsvarar en minskning med nästan nio procent. Det gör sammantaget att driftskostnaderna i förhållande till fördelade medel ökade från 5,3 procent till 6,4 procent. Antalet beslut minskade under samma period, vilket gjorde att driftskostnaderna per beslut var 44 100 kronor under 2022. Det är en ökning jämfört med 2021, då driftskostnaderna per beslut var 35 200 kronor. Såväl det minskande antalet beslut som den lägre nivån av beviljade medel hänger samman med att antalet ansökningar minskat under pandemin.

2.11 Jämställdhet

Av de 163 nya projekt som Arvsfondsdelegationen beviljade stöd till under 2022 riktar sig två projekt till främst kvinnor/flickor och lika många projekt till främst män/pojkar.

I de slutredovisade projekt som erhöll projektstöd och vars slutredovisningar granskats 2022 har 67 procent av projektledarna varit kvinnor. När det gäller de lokalstödsprojekt som granskats gäller det omvända förhållandet och 80 procent av projektledarna var män.

En uppföljning av de projektstöd som slutredovisats under 2022 visar att könsfördelningen av de aktiva deltagarna i projekten även detta år var jämn, eller 46 procent pojkar/män, 51 procent flickor/kvinnor och tre procent uppgav annan könsidentitet.

En uppföljning av de lokalstöd som fick stöd för fyra respektive tio år sedan genomförs varje år. Uppföljningen visar att i de lokaler/anläggningar som fick stöd ur Allmänna arvsfonden för tio år sedan var 51 procent av deltagarna män medan 49 procent var kvinnor. Motsvarande uppföljning för de lokaler/anläggningar som fick stöd för fyra år sedan visar att 55 procent av deltagarna var män medan 45 procent var kvinnor.

2.12 Erfarenhetsspridning

I slutet av 2021 tillsattes en ny tjänst på kanslistödet, som kommer att fokusera på erfarenhetsspridning från arvsfondsprojekt till civilsamhället och andra aktörer som arbetar praktiskt med Arvsfondens målgrupper.

Under 2022 har en rad aktiviteter genomförts av Arvsfondsdelegationen för att sprida erfarenheter från pågående eller avslutade projekt. De flesta aktiviteter har inriktats på det prioriterade temat barns och ungas psykiska hälsa.

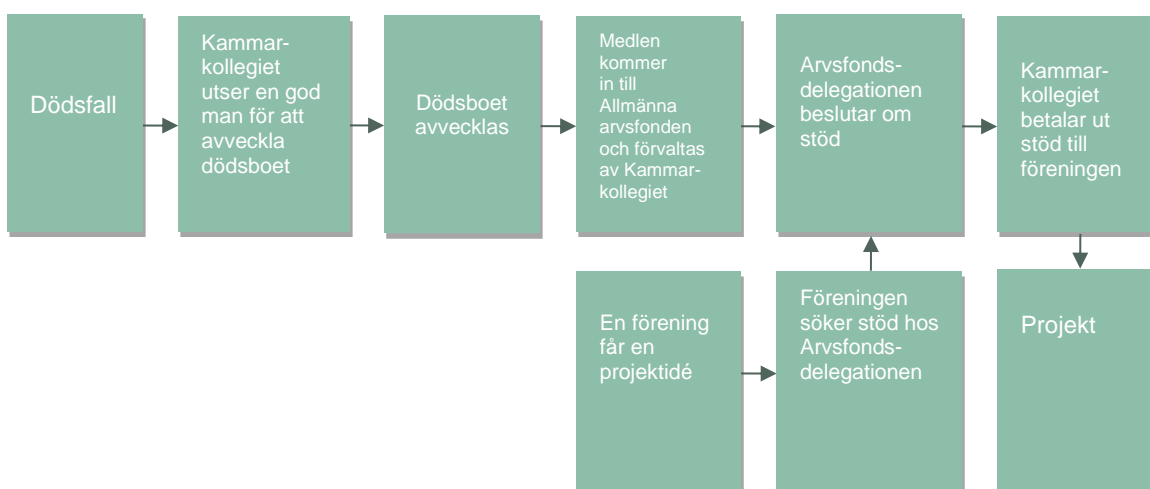
Av de 103 slutredovisningar som följts upp under 2022, svarar över 93 procent av projekten att de ser ett fortsatt intresse av projektets resultat även utanför den egna organisationen. Nästan hälften uppger att intresset kommer från främst civilsamhället, målgruppen för projektet och kommunala eller regionala verksamheter/aktörer. Exempel på kommunala och regionala verksamheter är fritidsförvaltning, skolor och regionala nätverk kring psykisk ohälsa. 23 av de avslutade projekten har uppgett att intresse för projektens resultat finns från myndigheter.

De organisationer som beviljas medel ur Arvsfonden samarbetar och samverkar med en rad olika aktörer såväl offentliga, ideella som privata. Kunskaper, erfarenheter och metoder sprids på det sättet vidare genom de organisationer som deltar i projekten. I vissa projekt är erfarenhetsspridningen nationell och i andra regional eller lokal. Det sker även en betydande erfarenhetsspridning från enskilda projekt genom sociala medier, där majoriteten av projekten är aktiva. De pågående arvsfondsprojekten är i varje given tidpunkt långt fler än 500 och finns över hela landet. Med tanke på att det inte är ovanligt att ett arvsfondsprojekt har 5–10 samarbetsorganisationer blir den totala erfarenhetsspridningen från samtliga projekt betydande.

3. DETTA ÄR ALLMÄNNA ARVSFONDEN

Enligt ett beslut av riksdagen 1928 uteslöts kusiner och mer avlägsna släktingar från arvsrätt. Samtidigt bildades Allmänna arvsfonden. Kvarlåtenskap efter personer utan nära släktingar, och som inte skrivit testamente, ska i stället tillfalla Allmänna arvsfonden. Fonden har till ändamål att främja verksamhet av ideell karaktär till förmån för barn, ungdomar, äldre personer och personer med funktionsnedsättning. Närmare bestämmelser finns i lagen (2021:401) om Allmänna arvsfonden, den så kallade arvsfondslagen.

Från dödsbo till projekt

3.1 Arvsfondsdelegationen

Arvsfondsdelegationens arbetsuppgifter regleras i arvsfondslagen samt i förordningen (2021:403) om Allmänna arvsfonden. Delegationen ska fördela stöd ur fonden, följa upp projekt som beviljats stöd samt informera allmänheten om fondens ändamål och fondmedlens användningsområde.

Arvsfondsdelegationen består av nio ledamöter som utses av regeringen. Majoriteten i delegationen utgörs av sakkunniga personer utanför Regeringskansliet och majoritetsbeslut gäller vid beslut om tilldelning av medel ur fonden. Ledamöterna är utvalda så att expertis och företrädare finns för frågor som rör fondens tre målgrupper. Under 2022 var följande personer ledamöter i Arvsfondsdelegationen:

Ordförande

Håkan Ceder, f.d. överdirektör (t.o.m. 31 maj 2022)

Gunilla Malmberg, f.d. departementsråd (fr.o.m. 1 juni 2022)

Vice ordförande

Lenita Freidenvall, tillförordnad enhetschef, Arbetsmarknadsdepartementet

Övriga ledamöter

Cinnika Beiming, distriktsidrottschef, Riksidrottsförbundet och Studieförbundet SISU Idrottsutbildarna Stockholm (t.o.m. 7 oktober 2022)

Beatrice Hopstadius, enhetschef, Socialstyrelsen

Magnus Jägerskog, generalsekreterare, BRIS

Mattias Lundekvam, förbundsordförande, Hörselskadades Riksförbund

Rosaline Marbinah, f.d. ordförande, Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer

Eva Sahlén, samordnare, Sveriges Kommuner och Regioner (fr.o.m. 1 juni 2022)

Peter Sikström, generalsekreterare, SPF Seniorerna

Hanna Åkesson, ledningsstrateg, Sveriges Kommuner och Regioner (t.o.m. 31 maj 2022)

3.2 Ärendehantering

De ansökningar om projekt- och lokalstöd och de redovisningar som kommer in till

Arvsfondsdelegationen hanteras av Kammarkollegiet, som är den myndighet som utför de administrativa och handläggande uppgifterna åt Arvsfondsdelegationen. Handläggare, controllers, administratörer och jurister arbetar tillsammans med handläggningen, både under beredningen av ansökningar och under de pågående projekten. Vid bedömningen av ansökningar inhämtas synpunkter från referenspersoner på andra myndigheter, organisationer samt kommuner och regioner. Innan ett förslag till beslut lämnas till Arvsfondsdelegationen har ärendet först beretts i en beredningsgrupp bestående av flera handläggare och därefter föredragits för ansvarig enhetschef. På så sätt får ansökningarna en allsidig bedömning och förslag till beslut kvalitetssäkras. Läs mer om ärendehantering i avsnitt 6. Kvalitet, kontroll och stöd.

3.3 Projektstöd

Stöd ur fonden får lämnas till en verksamhet som är utvecklande för någon av fondens målgrupper och som har förutsättningar att främja målgruppen även efter det att stödet ur fonden har upphört. Ett utvecklingsarbete ska vara nödvändigt för att undersöka om metoden fungerar. Vid bedömning om stöd ska lämnas ska hänsyn tas till om någon av Allmänna arvsfondens målgrupper deltar i planeringen eller genomförandet av projektet. De som kan erhålla stöd är organisationer som bedriver ideell verksamhet, men även offentlig huvudman kan beviljas stöd för utvecklingsverksamhet om det finns särskilda skäl. Så kan till exempel en kommun beviljas stöd för att genomföra ett projekt. I sådana fall måste projektet bedrivas i nära samarbete med en ideell förening. Ett projekt kan, enligt gällande praxis, beviljas stöd ur Allmänna arvsfonden under normalt högst tre år. Fleråriga projektstödsbeslut fattas av Arvsfondsdelegationen. Projekt som beviljas stöd ska kunna bidra till att berörda målgruppers villkor och förutsättningar förbättras och utvecklas. Syftet är att ge stöd till utvecklingsprojekt med delaktighet från någon av fondens målgrupper och med potential att leva vidare efter det att det ekonomiska stödet ur fonden upphört.

3.4 Stöd till byggnation av lokaler och anläggningar (lokalstöd)

Stöd kan även lämnas för del av kostnader för ny-, om-, eller tillbyggnad av lokaler och anläggningar för att möjliggöra utvecklande verksamheter för någon eller några av fondens målgrupper. Utgångspunkten är att det inte får finnas en liknande verksamhet inom en mils radie, för att en verksamhet ska betraktas

som tillräckligt utvecklande för att finansiering ska kunna erhållas ur Allmänna arvsfonden. Endast organisationer som bedriver ideell verksamhet kan beviljas lokalstöd. En organisation som beviljats lokalstöd förbinder sig, i normalfallet, att driva den nya verksamheten under minst tio år. Lokalen eller anläggningen ska ägas av den sökande organisationen eller hyras med långtidskontrakt. Under beredningen av lokalstödsansökningar hämtas alltid uppgifter in om tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning. Inför samtliga beslut om bifall äger en dialog rum med berörd kommun. Målgruppernas delaktighet i såväl planeringen som verksamheten bedöms, liksom möjligheten att driva verksamheten i tio år.

3.5 Krav på redovisning

Varje mottagare av stöd ur Allmänna arvsfonden ska senast de datum som anges i beslutet om stöd lämna en skriftlig redovisning av projektarbetet till Arvsfondsdelegationen. Dessutom ska en ekonomisk redovisning för hur det beviljade beloppet har använts lämnas. Den ekonomiska redovisningen ska vara bestyrkt av godkänd eller auktoriserad revisor. Är det ett projektstöd ska den ekonomiska redovisningen för varje projektår bestyrkas på detta sätt. Systemet med fleråriga projektstödsbeslut innebär att de årliga projektredovisningarna granskas och godkänns av kanslifunktionen inför varje kommande projektår.

3.6 När Allmänna arvsfonden får egendom

Allmänna arvsfondens rätt till arv bevakas av Kammarkollegiet, som även för fondens talan i mål och ärenden som rör fondens rätt till arv. De huvudsakliga uppgifterna är att avveckla kvarlåtenskap som tillfallit fonden och ta ställning till testamenten där Allmänna arvsfonden är den legala arvingen. Verksamhetens resultat redovisas årligen i Kammarkollegiets årsredovisning.

3.6.1 Arv till fonden

Om någon avlider utan att efterlämna make/maka eller närmare släktingar än kusiner ärver Allmänna arvsfonden kvarlåtenskapen. Det förutsätter att arvlåtaren inte förordnat om sin kvarlåtenskap i testamente till någon annan och detta godkänns av Kammarkollegiet för fondens räkning. Om arvlåtaren var änka eller änking tillfaller arvet Allmänna arvsfonden endast om det inte heller finns några arvsberättigade släktingar efter den först avlidne maken. En förutsättning är att dessa till exempel inte uteslutits från arv på grund av testamente eller att de inte tidigare fått ut vad de var berättigade till. Förutom arv kan fonden få egendom genom bland annat förmånstagarförordnande i försäkringsavtal, gåva eller testamente. Allmänna arvsfonden tillförs sedan juli 2016 också värdet av återvunna metaller efter kremation. Det är innehavarna av krematorierna som ansvarar för att återvinningen genomförs och att ersättningen tillförs Allmänna arvsfonden.

Uppdraget för verksamheten är att bevaka arvlåtarens och Allmänna arvsfondens rätt. Genom målsättningen att avveckla kvarlåtenskapen från arvlåtarna respektfullt, etiskt, kostnadseffektivt och rättssäkert skapar vi de allra bästa förutsättningarna Allmänna arvsfondens målgrupper. Det övergripande målet illustrerar att Allmänna arvsfondens rätt, utöver kostnadseffektivt och rättssäkert, ska bevakas på ett etiskt sätt. Det innebär att handläggningen präglas av hänsyn till arvlåtarens yttersta

vilja. Handläggningsåtgärder utförs så att både resultat och tillvägagångssätt kan antas vara i överensstämmelse med vad arvlåtaren skulle ha föredragit.

Under 2022 kom det in i 464 avvecklings- eller testamentsärenden till Kammarkollegiet vilket är cirka fem procent färre än 2021, då det kom in i 541 ärenden. Under året avgjordes i 247 avvecklings- och testamentsärenden, vilket är en liten minskning från 2021 då i 259 ärenden avgjordes. Ärendebalanserna har fortsatt öka om än i något avtagande utsträckning.

Anledningarna till de ökade ärendebalanserna är flera. Det tyngst vägande skälet är att det nya ärendehanteringssystemet fortsätter att fordra mycket tid. Utvecklings- och anpassningsåtgärder av systemet har inte varit tillräckliga för att möta behoven av systemstöd i handläggningen. Vakanser av ekonomkompetens har vidare reducerat kapaciteten att granska redovisningar.

För att följa hur effektivt verksamheten bedrivs finns ett antal indikatorer. Bland annat följs andel dödsbon som avvecklats inom tre år från det att anmälan kom in till kollegiet upp. Riktmärket är att åtminstone 70 procent av dödsbona avvecklas inom tre år, utfallet för 2022 var 78 procent. En annan indikator är andel godkända redovisningar inom sex månader från det att redovisning kom in till kollegiet. Riktmärket är 80 procent och utfall för 2022 var 54 procent. Som ovan nämnts är det underbemanning och ett outvecklat systemstöd som är förklaringen, men också det faktum att större balanser ligger kvar sedan tidigare.

Under 2022 tillämpades den interna kvalitetsuppföljningsmodellen för andra gången. Syftet med kvalitetsuppföljningen är att få en tydligare och mer kontinuerlig bild av hur handläggningen lever upp till verksamhetens övergripande mål. Resultatet från uppföljningen visar på att handläggningsåtgärder i huvudsak sker utan dröjsmål och att kvaliteten i handläggningen är hög. Tillväxten av ärendebalanserna har till största delen skett i det avslutande ledet i arbetsprocessen, efter att samtliga aktiva avvecklingsåtgärder vidtagits. Balanstillväxten avser främst ärenden i slutfasen av sin livstid, där enbart mindre kompletteringar väntas in. Som ovan nämnts är det främst underbemanning som är förklaringen, men också det faktum att större balanser ligger kvar sedan tidigare.

3.6.2 God man förordnas

När ett dödsbo tillfallit Allmänna arvsfonden förordnar Kammarkollegiet en syssloman, en så kallad en god man. Den gode mannen företräder fonden vid boutredningen och sköter det praktiska arbetet med avvecklingen av dödsboet. Avvecklingsförfarandet sker i samspel mellan den gode mannen och medarbetarna vid Kammarkollegiet, som fattar beslut i viktiga frågor under förfarandet. Den gode mannen står under Kammarkollegiets tillsyn. När avvecklingen av dödsboet är klar redovisar den gode mannen sin förvaltning till Kammarkollegiet och betalar in de medel som finns kvar till fonden.

Vartannat år följs verksamheten även upp genom en enkät som besvaras av de gode män Kammarkollegiet anlitar. Resultatet följdes upp 2021, och någon undersökning har alltså inte skett 2022.

3.6.3 Testamenten granskas

I de fallen en person utan släktingar har förordnat om sin kvarlåtenskap i testamente ska Allmänna arvsfonden delges testamentet i egenskap av legal arvinge och dödsbodelägare. Efter det har Allmänna arvsfonden sex månader på sig för att ta ställning till om testamentet ska godkännas eller klandras. Om testamentet klandras prövar domstol testamentets giltighet. Denna klanderfrist medför krav på en snabb handläggning. Ett godkännande av ett testamente förutsätter i många fall utredning för att säkerställa att testators yttersta vilja överensstämmer med hur den kommit till uttryck i testamentet. Denna utredning ger Allmänna arvsfonden anledning att i ett fåtal fall per år klandra ingivna testamenten.

3.6.4 Arv avstås

Allmänna arvsfonden kan i vissa fall avstå från arv eller försäkringsbelopp, som tillfallit Allmänna arvsfonden till någon annan. Det får ske om det med hänsyn till uttalanden av arvlåtaren eller till andra särskilda omständigheter kan anses stämma överens med arvlåtarens yttersta vilja. Arv och försäkringsbelopp får också avstås till arvlåtarens sambo eller någon annan person som har stått arvlåtaren nära, om det kan anses skäligt. Fastigheter med höga naturvärden kan också avstås för att bevaras och till exempel ingå i naturreservat. Det är också möjligt att avstå egendom ur kulturvårdssynpunkt, exempelvis till hembygdsföreningar och muséer. Om det finns särskilda skäl får samtidigt ett belopp av det arv som tillfallit fonden avstås till den som tar emot egendomen för sådana omedelbara åtgärder som är nödvändiga för att bevara egendomen. Vissa utpekade länsstyrelser bistår Kammarkollegiet med viss utredning i dessa ärenden.

En ansökan om avstående ska ges in till Kammarkollegiet senast tre år efter dödsfallet eller efter det att arvet genom preskription tillfallit fonden.

Under 2022 prövades och avgjordes 50 ansökningar om avstående. Av dessa bifölls 32 helt eller delvis, 15 avslogs och 3 ärenden avskrevs. Det innebär att 64 procent av ansökningarna bifölls helt eller delvis, 30 procent avslogs och 6 procent avskrevs.

3.7 Allmänna arvsfondens förvaltning

Kammarkollegiet förvaltar Allmänna arvsfondens kapital som en särskild fond och lämnar varje år en redovisning för förvaltningen av Allmänna arvsfonden till regeringen. Redovisningen granskas av Riksrevisionen inom ramen för den årliga revisionen.

I tabell 1 framgår att det bokförda värdet av fondens tillgångar den 31 december 2022 uppgick till 9 812 miljoner kronor, en ökning med 601 miljoner kronor jämfört med 31 december 2021.

TABELL 1
Fondens värdeutveckling

(mnkr)	2022	2021	2020	2019	2018
Bokfört värde					
Tillgångar	9 812	9 211	8 455	7 212	6 552
Skulder	-610	-607	-614	-549	-522
Summa	9 202	8 605	7 841	6 663	6 030
Marknadsvärde*					
Tillgångar	12 266	13 408	12 121	10 740	8 744
Skulder	-610	-607	-614	-549	-522
Summa	11 656	12 801	11 507	10 191	8 222

* Marknadsvärde = Marknadsvärde värdepappersinnehav + Bokfört värde övriga tillgångar.

3.7.1 Avkastning

Sedan 2012 har fonddelegationen inom Kammarkollegiet i uppdrag att besluta om långsiktig placeringsinriktning och strategiska frågor för förvaltningen av Allmänna arvsfondens kapital. Fonddelegationen, som utses av regeringen, är ett särskilt beslutsorgan inom Kammarkollegiet för kapitalförvaltningen. Den är sammansatt av personer med kompetens och lång erfarenhet inom kapitalförvaltning och närliggande områden. Kammarkollegiets kapitalförvaltning sker i syfte att tillgodose såväl behovet av en god direktavkastning som önskemålet om värdebeständighet.

Fondens tillgångar är placerade i andelar i Kammarkollegiets svenska respektive utländska aktiekonsortier samt aktieindex-, företagsobligations- och räntekonsortier. Därutöver placeras även en mindre del i alternativa investeringsfonder (fastighetsfonder), vilka är externt förvaltade. Den höga aktieandelen är beslutad mot bakgrund av fondens långa placeringshorisont.

Tabell 2 visar totalavkastningen för Allmänna arvsfondens placeringar de senaste två åren. Med totalavkastning avses den sammantagna avkastningen av direktavkastning och marknadsvärdesförändringar under ett år.

TABELL 2
Totalavkastning per tillgångsslag

Procent (%)	2022		2021	
	Avkastning	Index	Avkastning	Index
Svenska ränteplaceringar ¹⁾	-5,3	-4,7	0,5	-0,2
Svenska aktier ²⁾	-18,9	-18,9	27,0	33,7
Utländska aktier ³⁾	-9,8	-8,1	12,7	13,4
Alternativa investeringsfonder	9,3	9,3	10,7	11,9
Bankmedel	0,1	0,2	-0,1	-0,2
Portföljens totalavkastning	-9,0	-8,6	18,8	19,7

¹⁾ OMRX Bond All 1-3 Years samt Solactive SEK NCR Fix Short IG Corp Index

²⁾ OMX Stockholm Benchmark Index Cap GI, ESG-justerad samt OMX Stockholm 60 Cap GI ESG-justerat

³⁾ Solactive ISS ESG Global Index, Screened Paris

Notera att tabell 2 ovan förändrats jämfört med föregående år. Syftet är att ge en tydligare översikt över hur respektive tillgångsslag utvecklats.

Under 2022 har stora förändringar skett på såväl makronivå som för olika tillgångspriser. Mycket talar för att perioden med centralbankers nollräntenivåer är till ända. Förenklat kan det sägas att risken för deflation försvunnit och i stället att inflationsrisker hamnat i blickfånget, vilket förklarar varför världens centralbanker markant höjt sina styrräntor. Sammantaget betyder det att med högre räntenivåer har förutsättningen förändrats för prissättning för alla finansiella tillgångar eftersom "räntan" utgör basen vid prissättning. Detta förklarar till exempel att den svenska aktiemarknaden föll med cirka 23 procent under föregående år. Alternativa tillgångar har utvecklats mycket väl och begränsat den negativa avkastningen. Vid utgången av 2022 var det förvaltade kapitalet cirka 12,52 miljarder kronor att jämföra med 13,61 miljarder kronor vid årets början.

Den totala avkastningen på -9,0 procent under 2022 är att betrakta som mindre tillfredställande eftersom den understiger gällande inflation med cirka 20 procentenheter. Fonddelegationens beslutade mål om en långsiktig real avkastning på tre procent har inte överträffats under 2022 med däremot som ett genomsnitt under de senaste tio åren, vilket främst förklaras av en god aktiemarknadsutveckling. Eftersom fondens placeringshorisont är lång bör en utvärdering främst göras på längre sikt. I det korta perspektivet, det vill säga under 2022, har placeringsinriktningen med närmare 60 procents aktier inte lönat sig eftersom världens börser fallit. Det ska även nämnas att även ränteplaceringar har givit negativ totalavkastning som förklaras av den kraftiga ränteuppgången under året.

Investeringsportföljens avkastning har varit lägre än jämförelseindex under 2022, vilket är mindre tillfredsställande. Denna relativa underavkastning förklaras i huvudsak av lägre avkastning för förvaltning av ränteplaceringar, men även av fonddelegationens beslut av en övervikt i svenska kronor (som försvagades under året och kan ses i resultat för utländska aktier). Allokeringsarbetet gav ett positivt bidrag i förhållande till index.

3.8 Influtna, utdelningsbara och beslutade medel

3.8.1 Influtna medel

Det finns tre kategorier av medel som tillfaller Allmänna arvsfonden: arv, medel från metallåtervinning (värdet av återvunna metaller efter kremering) och direktavkastning på befintligt kapital som till exempel aktieutdelningar. Sedan 1 juli 2021 finns det inte längre något krav på att en tiondel av de medel som tillfaller Allmänna arvsfonden under året ska läggas till fonden, så kallad kapitalisering, utan medlen ska kunna delas ut för fondens ändamål.

I tabell 3 redovisas medel som tillfallit Allmänna arvsfonden under åren 2018–2022. Under 2022 uppgick den summan till 1 160 miljoner kronor, vilket är en minskning med 36 miljoner kronor, eller 3 procent från 2021.

TABELL 3
Medel som tillfallit Allmänna arvsfonden
under året

(mnkr)	2022	2021	2020	2019	2018
Influtna arvsmedel	716	777	815	981	596
Ersättning från metallåtervinning	95	94	96	114	76
Kapitalisering 10%	-	-	-91	-124	-60
Direktavkastning	349	325	205	236	260
Totalt	1 160	1 196	1 025	1 207	872

Influtna arvsmedel uppgick till 716 miljoner kronor, vilket är en minskning med 61 miljoner kronor, eller åtta procent från 2021. Ur ett historiskt perspektiv är inflödet för året dock högt, det är enbart åren 2019 till och med 2021 som legat på högre nivåer. Det lägre inflödet av arvsmedel under 2022 speglar den allmänna negativa värdeutvecklingen under året, med både börsfall och fallande bostadspriser.

Ersättningen från metallåtervinning ökade under samma period med en miljon kronor och ligger därmed i samma nivå som 2020 och 2021. Inlevererade medel från återvunna metaller påverkas, förutom av antal genomförda kremationer, även av prisutvecklingen på metaller, främst guld, samt hur avtalsvillkoren mellan återvinningsföretaget och krematorierna är utformade.

Direktavkastningen ökade med 24 miljoner kronor, eller sju procent jämfört med föregående år. Det förklaras i första hand av stigande utdelningar från börsföretagen samt att kupongbetalningar på ränteplaceringar ökade i takt med stigande räntor. Över tid tenderar direktavkastningen att öka, vilket beror på att förmögensvärdet stiger.

3.8.2 Utdelningsbara medel

Från och med 1 juli 2021 är det ett regeringsbeslut som ligger till grund för hur stor del av Allmänna arvsfondens samlade tillgångar som ska vara tillgängliga för utdelning det närmast följande året samt som anger beräknad nivå för de två därpå följande åren. Regeringens beslut får inte medföra att fondens långsiktiga förvaltning och fortlevnad äventyras. Högst en tiondel av de medel som regeringen beslutar får fördelas till verksamheter till förmån för äldre personer. Sedan 1 juli 2021 gäller dessutom att

Allmänna arvsfondens kapital får tas i anspråk för fondens ändamål även till den del det redovisas som bundet.

För 2022 beslutade regeringen att 1,6 miljarder kronor var tillgängliga för utdelning ur Allmänna arvsfondens samlade tillgångar. Samma nivå beslutades även för 2023 och regeringen angav samtidigt beräknad nivå för 2024 till 1,8 miljarder kronor och för 2025 till 2,0 miljarder kronor.

TABELL 4

Utdelningsbara medel

(mnkr)	2023	2022	2021	2020	2019
Utdelningsbara medel	1 600	1 600	1 638*	1 563	1 241

* Innan ny lagstiftning 2021 baserades beloppet utdelningsbara medel på Allmänna arvsfondens redovisade fria egna kapital. Utdelningsbara medel för 2021 var 1 638 mnkr. Beloppet bestod dels av de 1 775 mnkr som fastställdes i redovisning för förvaltning av Allmänna arvsfonden 2020 och som för perioden 1 januari till 30 juni var 888 mnkr, dels av regeringens beslut om 750 mnkr för perioden 1 juli till 31 december 2021.

3.8.3 Beslutade och utbetalda medel

I tabell 5 redovisas de medel som Arvsfondsdelegationen beslutat om under året. Under 2016 infördes ett nytt beslutssystem som innebär att Arvsfondsdelegationen fattar beslut om bidrag för upp till tre år. Tidigare fattade delegationen beslut för ett projektår i taget. För att kunna jämföra beslutsvolymen över tid redovisas i tabell 5 beslutade bidrag mätt både som ettåriga beslut och som fleråriga beslut.

Mätt som ettåriga beslut (som inkluderar beslutat belopp för de nya projektens första år samt de godkännanden för det aktuella året som Kammarkollegiet gör för pågående projekt) uppgick fördelade bidrag under 2022 till 741 miljoner kronor. Mätt som fleråriga beslut (som inkluderar totalt beslutat belopp av Arvsfondsdelegationen för alla rambeslut för fleråriga projekt, alla tilläggsbeslut beslutade av Arvsfondsdelegationen samt alla bifall för lokalstöd som Arvsfondsdelegationen beslutat) uppgick fördelade medel till 733 miljoner kronor.

TABELL 5

Beslutade bidrag

(mnkr)	2022	2021	2020	2019	2018
Ettåriga beslut	741	814	799	749	647
Fleråriga beslut	733	803	817	822	592

Utbetalda bidrag avser de bidrag som betalats ut till projekten under året. Kammarkollegiet betalar ut beviljat stöd efter rekvisition. Under 2022 betalades 780 miljoner kronor ut till projekt som beviljats stöd, vilket är en minskning med 17 miljoner kronor jämfört med 2021 (se tabell 6).

TABELL 6

Utbetalda bidrag

(mnkr)	2022	2021	2020	2019	2018
Utbetalda bidrag	780	797	722	673	664

3.8.4 Redovisning av fördelade medel till målgruppen äldre

Från och med 1 juli 2021 får högst en tiondel av de medel som regeringen beslutar tillgängliga för utdelning fördelas till verksamheter till förmån för äldre personer. Fördelningen av medel ska följas upp löpande av Arvsfondsdelegationen och redovisas i myndighetens verksamhetsberättelse.

Under 2022 beslutades om 17 projekt till målgruppen äldre och totalt belopp som fördelades var 30,5 miljoner kronor. Det motsvarar 1,9 procent av de 1,6 miljarder kronor som regeringen beslutade tillgängligt för utdelning 2022. Läs mer om fördelningen till målgruppen äldre personer under avsnitt 5.5.3.

4. KOSTNAD FÖR FÖRVALTNING OCH ADMINISTRATION

Allmänna arvsfondens medel används för att täcka Kammarkollegiets kostnader för administration av dödsboavveckling, hantering av återkravsärenden, fondförvaltning och utbetalningar av projektmedel. På samma sätt används fonden för att täcka kostnaderna för Arvsfondsdelegationens kanslistöd.

De totala kostnaderna för arvsfondsverksamheten vid Kammarkollegiet uppgick till 92,5 miljoner kronor under 2022 (se tabell 7). Det innebär att kostnaderna ökade med 6,6 miljoner kronor, eller åtta procent, jämfört med 2021. Kammarkollegiets kostnader för fondförvaltning stod för en ökning med 0,8 miljoner kronor och dödsboavveckling med mera för en ökning med 1,3 miljoner kronor. Kostnaderna för kanslistödet åt Arvsfondsdelegationen ökade under samma period med 4,5 miljoner kronor eller nästan tio procent, något som främst är hänförligt till den utökning av verksamheten som gjordes i samband med ny arvsfondslag och att den nya målgruppen äldre tillkom under 2021.

TABELL 7
Förvaltnings- och administrationskostnader (mnkr)

	2022	2021	2020	2019	2018
Kammarkollegiet totalt	42,1	40,0	35,5	31,7	29,4
Dödsboavveckling med mera	24,3	23,0	21,1	19,3	17,5
Fondförvaltning	15,8	15,0	12,5	10,5	10,0
Utbetalning av beviljat stöd med mera	2,0	2,0	1,9	1,9	1,9
Kanslistöd åt Arvsfondsdelegationen	50,4	45,9	41,3	41,8	41,5
Personalkostnader	30,6	28,3	25,3	24,3	24,4
Lokalkostnader	4,3	3,6	2,7	2,7	2,6
Övriga kostnader	15,5	14,0	13,4	14,8	14,5
Totalt förvaltnings- och administrationskostnader	92,5	85,9	76,8	73,5	70,9

För att volymen av beviljade projektmedel över tid ska kunna motsvara inflödet av medel till Allmänna arvsfonden har den handläggande och administrativa verksamheten vid Kammarkollegiet kontinuerligt stärkts. Detta har skett i takt med att inflödet av medel till Allmänna arvsfonden ökat. Målsättningen har varit att med bibehållen eller ökad kvalitet i handläggningen bevilja mer projektmedel än tidigare.

I juli 2021 trädde ny lag för Allmänna arvsfonden i kraft. Den största förändringen som den nya lagen förde med sig är att målgruppen för Allmänna arvsfonden utökades till att även omfatta äldre personer.

Sedan 2021 har Arvsfondsdelegationens kanslistöd förstärkts med handläggare, jurist och kommunikatör. Därtill har även en nyinrättad tjänst med ansvar för erfarenhetsspridning tillsatts. Personalkostnaderna uppgick under 2022 till 30,6 miljoner kronor, en ökning som främst är hänförlig till helårseffekten av de tjänster som tillkom under 2021. Lokalkostnaderna uppgick till 4,3 miljoner kronor

och har ökat till följd av högre lokalkostnader för hela myndigheten samtidigt som kanslistödets andel av Kammarkollegiets lokalkostnader ökade. Övriga kostnader uppgick till 15,5 miljoner kronor och har framförallt ökat för att det under året genomfördes fler utåtriktade aktiviteter, projektbesök och andra satsningar som till exempel utbildningar och interna konferenser. Sådana aktiviteter var inte möjliga att genomföra under pandemiåret 2021. Övriga kostnader har även ökat till följd av högre myndighetsgemensamma kostnader.

Tabell 8 visar utvecklingen av kostnaderna för kanslistödet i förhållande till beslutade projektmedel. I kostnaderna ingår samtliga driftskostnader, det vill säga även del av overheadkostnader samt verksamhetens kostnader för bland annat kommunikation och utvärdering.

TABELL 8

Kostnaderna för kanslistöd åt Arvsfondsdelegationen i förhållande till beslutade projektmedel (%)

	2022	2021	2020	2019	2018
Andelen driftskostnader	6,4	5,3	4,9	5,3	6,0

Mätt som andel av beslutade projektmedel (ettårig fördelning) uppgick kostnaderna för kanslistöd åt Arvsfondsdelegationen under 2022 till 6,4 procent, vilket är en ökning jämfört med 2021. Under 2022 har kanslistödets kostnader ökat med tio procent samtidigt som beslutade projektmedel har minskat med tio procent.

En annan indikator är driftskostnader per beslut. Denna indikator visar att driftskostnaderna per beslut ökade relativt kraftigt under 2022 (se tabell 9). Det beror på att driftskostnaderna ökade samtidigt som antalet beslut minskade under 2022.

Som beslut räknas bifall och avslag, men även godkännande av de pågående projektens redovisningar och projektplaner samt de ansökningar som, efter ibland omfattande handläggning, har återkallats av den sökande organisationen och därmed läggs till handlingarna. Under 2022 uppgick antalet beslut till 1 142, varav 399 ärenden avsåg godkända redovisningar (se tabell 11 och 14). Det innebär att antalet beslut minskade med 162, eller drygt 12 procent jämfört med året innan.

TABELL 9

Kostnaderna för kanslistödet åt Arvsfondsdelegationens per beslut (kr)

	2022	2021	2020	2019	2018
Driftskostnader per beslut	44 100	35 200	30 800	28 400	31 100

Tabellerna 8 och 9 redovisar indikatorer på Arvsfondsdelegationens driftskostnader. Indikatorerna visar att dessa kostnader under 2022 ökat i förhållande till såväl fördelade projektmedel som antalet beslut. Den gemensamma förklaringen till båda indikatorernas utveckling under 2022 är att Arvsfondsdelegationen tillförts medel för att hantera en fjärde målgrupp (äldre personer) samtidigt som bland annat pandemin lett till att antalet projektansökningar minskat under de senaste åren. När antalet projektansökningar minskar så minskar både volymen beslutade projektmedel och antalet beslut för

såväl avslag som bifall. Även om pandemin sen den 1 april 2022 inte längre klassas som samhällsfarlig av Folkhälsomyndigheten har pandemin påverkat civilsamhällets förmåga och vilja att planera och bedriva utvecklingsprojekt negativt under hela 2022.

Under de senaste åren har flera nödvändiga men resurskrävande utvecklingsprojekt, som till exempel införandet av nytt ärendehanteringssystem och möjlighet att ansöka om projektmedel digitalt, pågått. Utvecklingsarbetet har inte kunnat genomföras i önskvärd takt och verksamheten har därför ännu inte kunnat tillräkna sig några större effektiviseringsvinster. Under 2022 har kanslistödets behov av utveckling av ärendehanteringssystemet inte kunnat tillgodoses med anledning av att nya regeringsuppdrag prioriterats på Kammarkollegiet. I juni 2022 fattades beslut om ny organisering av kanslistödet, vilken innebär att ytterligare en enhetschef rekryterades till verksamheten i början av 2023. Med ett förstärkt chefskap och tydligare ansvar för utvecklingsarbete förväntas förutsättningarna för utveckling förbättras och verksamhetens sårbarhet minska.

5. FÖRDELNING AV STÖD 2022

5.1 Antal inkomna ärenden

Under 2022 inkom det 1 116 ärenden till Arvsfondsdelegationen, vilket är färre än de senaste åren. Det bör påpekas att ärenden som rör barn och ungdomar med funktionsnedsättning hänförs till kategorierna barn respektive ungdom i tabell 10. Målgruppen äldre personer är ny i och med den nya arvsfondslagen, som trädde i kraft den 1 juli 2021. Studeras den underliggande statistiken under kategorin ansökningar framgår att antalet nya ansökningar under 2022 uppgår till 484, vilket är en minskning med nästan 24 procent jämfört med 2021. Den viktigaste enskilda förklaringen till minskningen av nya ansökningar torde vara den pågående pandemin. Resterande ansökningar, uppgående till 229, utgörs av så kallade fortsättnings- eller tilläggsansökningar för redan pågående projekt.

TABELL 10
Inkomna ärenden till Arvsfondsdelegationen (st.)

	2022	2021	2020	2019	2018
Barn	235	280	346	383	402
Ungdom	522	612	662	607	616
Personer med funktionsnedsättning	248	313	322	382	258
Äldre personer	85	45 ¹			
Inte fondens målgrupper	26	27	21	22	40
Totalt	1116	1277	1351	1394	1316
Fördelade på					
Ansökningar	713	862	963	970	927
Övrigt ärende	16	20	12	8	11
Redovisningar	387	395	376	416	378
Totalt	1116	1277	1351	1394	1316

5.2 Antal beslut

I tabell 11 visas utvecklingen av antalet beslut. Bifall beslutas av Arvsfondsdelegationen och innebär att en organisation får projektmedel för ett nytt projekt eller ökad budgetram för ett pågående projekt. Godkännanden innebär att Kammarkollegiet godkänner att ett pågående projekt får fortsätta enligt plan ytterligare ett år, inom den budgetram Arvsfondsdelegationen redan beslutat. Under 2022 har sammanlagt 743 beslut fattats. Det är en minskning jämfört med tidigare år. De senaste tre åren har antalet bifall/godkännanden och avslag minskat, vilket beror på den pandemi som under dessa tre år påverkade civilsamhället kraftigt.

¹ Varav 40 ansökningar inkommit fr.o.m. den 1 juli 2021, det vill säga vid nya arvsfondslagens ikraftträdande.

TABELL 11
Antal beslut, exklusive redovisningar (st.)

	2022	2021	2020	2019	2018
Bifall/godkännanden	393	443	459	462	377
Avslag	334	401	452	492	441
Övriga	16	53	65	88	97
Totalt	743	897	976	1042	915

Inom kategorin bifall i tabell 12 ryms såväl de projektansökningar som Arvsfondsdelegationen beviljat som de projektplaner som Kammarkollegiet godkänner. Det senare innebär ställningstagande till att projekt får fortsätta sitt andra respektive tredje år inom ramen för de beslut som Arvsfondsdelegationen fattat tidigare. Under 2022 var antalet bifall 393. Det är färre bifall än de senaste tre åren och en nedgång med 11 procent jämfört med 2021.

Arvsfondsdelegationen har beslutat att avslå 334 ansökningar. Det är ett lågt antal jämfört med tidigare år. Orsakerna till avslagsbesluten har bland annat varit att projekten inte haft tillräckligt hög delaktighet från målgruppen eller avsett verksamhet som redan finns som reguljär verksamhet. Andra ansökningar har avslagits på grund av att de inte haft en rimlig plan för projektets överlevnad, att de avsett kostnader enbart för enstaka arrangemang eller att ansökan kommit från enskilda personer eller nystartade föreningar.

TABELL 12
Fördelning av antalet bifall och avslag (st.)

Bifall	2022	2021	2020	2019	2018
Barn	82	97	103	112	105
Ungdom	187	221	234	246	171
Personer med funktionsnedsättning	107	123	122	104	101
Äldre	17	2			
Antal bifallsbeslut	393	443	459	462	377
Avslag					
Barn	59	83	134	164	157
Ungdom	142	205	226	235	207
Personer med funktionsnedsättning	55	97	82	78	62
Äldre	69	10			
Inte fondens målgrupper	9	6	10	15	15
Antal avslagsbeslut	334	401	452	492	441

Under 2022 fick 163 ansökningar om nya projekt bifall, vilket är 29 färre än föregående år. I genomsnitt har 33 procent av de nya ansökningar som delegationen fattat beslut om under året beviljats stöd under 2021. Det är en hög siffra sett över femårsperioden, men även historiskt sett. Tabell 13 visar statistiken sammanlagt för båda stödformerna samt för var och en av stödformerna. Om man tittar enbart på andelen bifall för stödformen lokal- och anläggningsstöd var bifallsfrekvensen 46 procent. Även om det är en något lägre bifallsfrekvens än de två senaste åren, är det högt jämfört med tidigare år. För nya projektstöd var bifallsfrekvensen återigen 26 procent, vilket dessförinnan inte varit högre på mer än femton år.

TABELL 13
Andel bifall för nya ansökningar (antal bifall/(antal bifall + antal avslag)) (%)

	2022	2021	2020	2019	2018
Bifallsfrekvens totalt	33	32	30	28	26
Bifallsfrekvens lokalstöd	46	47	51	44	34
Bifallsfrekvens projektstöd	26	26	24	24	23

5.3 Redovisningar

Arvsfondsdelegationen fattar fleråriga projektstödsbeslut. Dock ska föregående års projektredovisning godkännas innan ett projekt kan fortsätta med finansiering ur Allmänna arvsfonden. Det görs i samband med att projektplanen för nästkommande år hanteras. De årliga projektredovisningarna granskas av kanslifunktionen utifrån en checklista innan de kan godkännas. Även projektens slutredovisningar granskas och godkänns. Under 2022 har totalt 399 redovisningar granskats och godkänts. Det är en liten minskning jämfört med föregående år.

TABELL 14
Godkända redovisningar (st.)

	2022	2021	2020	2019	2018
Godkända redovisningar	399	407	363	437	404

5.4 Översiktlig beskrivning av hur medlen ur Allmänna arvsfonden har disponerats

Projektet har ofta sammansatta syften och omfattar många gånger flera av Allmänna arvsfondens målgrupper. I den statistik som redovisas har projekten kategoriserats utifrån dess huvudsakliga inriktning. För att jämföra beslutsvolymen över tid redovisas samtliga beslutade bifallsbelopp som ettåriga från och med detta avsnitt i verksamhetsberättelsen.

Redovisat som ettåriga bifallsbeslut har 736 miljoner kronor fördelats till 369 projekt under 2022. Antalet projekt som fick bidrag ur Allmänna arvsfonden var lägre än tidigare år. Antalet bifallsbeslut var under året 393 (se tabell 12) till de 371 projekten. Orsaken till differensen är att flera av projekten fick mer än ett bifallsbeslut, främst genom så kallade tilläggsbeslut. Många av dessa tilläggsbeslut orsakades av den pågående pandemin.

Tabell 15 visar att arvsfondsprojekten blivit budgetmässigt större de senaste åren, medan antalet projekt minskat. En förklaring till den genomsnittligt högre budgeten för lokalstöd under 2022 är sannolikt stigande bygghälsor under året.

TABELL 15
Utveckling av fördelning av stöd

	2022	2021	2020	2019	2018
Antal projekt (st.) ²	371	397	416	423	378
Fördelning av stöd (mnkr)	741	814	799	749	647
Genomsnittlig projektstorlek ³ nya projektstöd (mnkr)	2,0	1,9	1,7	1,7	1,6
Genomsnittlig projektstorlek ⁴ lokalstöd (mnkr)	2,8	2,5	2,7	2,3	2,1

Diagram I Fördelning av medel per målgrupp (totalt 741 Mkr)

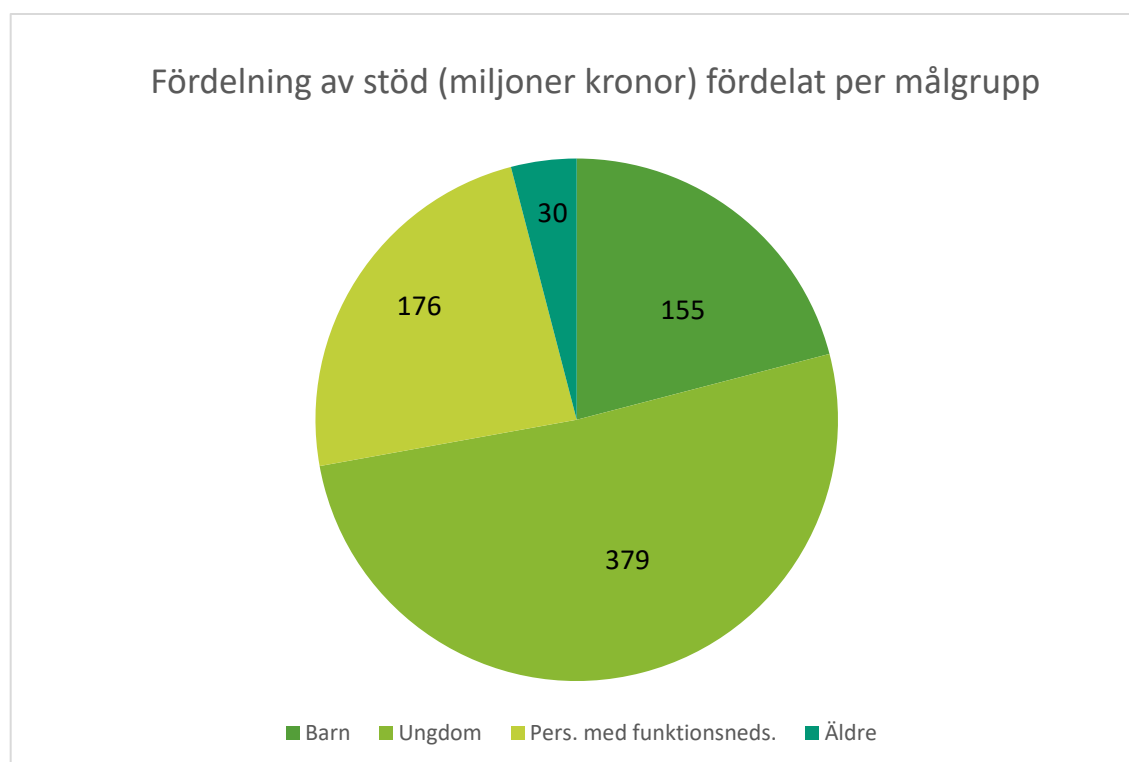

Diagram I visar den totala fördelningen av beslutade medel per målgrupp som andel av totalen. Den procentuella fördelningen av beviljade medel skiljer sig inte nämnvärt från året innan. Skillnaden är att andelen för målgruppen äldre personer har ökat och utgör fyra procent av totalt beviljat belopp under 2022. Drygt hälften av medlen (51 procent) går fortfarande till ungdomsprojekt medan knappt en

² Beviljade projekt samt godkända "fortsättningsansökningar", d.v.s. godkända årsrapporter.

³ Budget för det första projektåret

⁴ Totalbudget

fjärdedel (24 procent) går till projekt som fokuserar på personer med funktionsnedsättning och en dryg femtedel (21 procent) till barnprojekt.

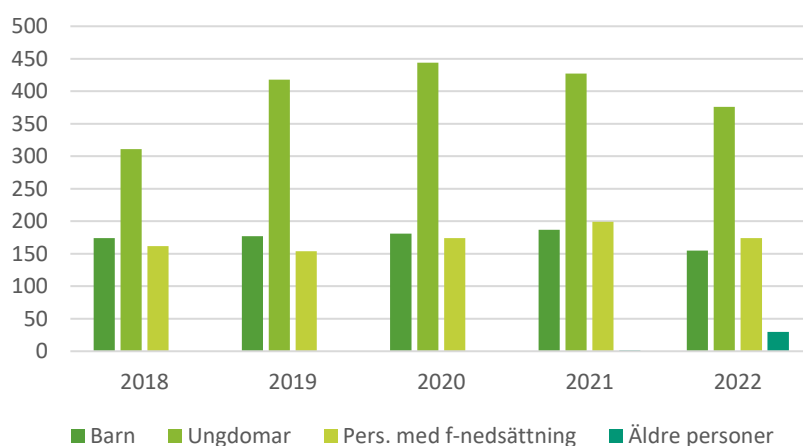
Det bör i detta sammanhang nämnas att projekt som riktar sig till barn och ungdomar med funktionsnedsättning redovisas under rubriken barn respektive ungdom. Om det av ansökan framgår av den sökandes egna val av målgruppskategori, projektets syfte eller deltagarsammansättning att den huvudsakliga målgruppen är personer från 65 år utan funktionsnedsättning redovisas projektet som ett äldreprojekt.

Under 2022 beslutades om 155 miljoner kronor till barnprojekt. Vad gäller målgruppen ungdomar var nivån på beslutade medel 376 miljoner kronor. För målgruppen personer med funktionsnedsättning ligger volymen beslutade medel under året på 174 miljoner kronor. Projekt som riktar sig till målgruppen personer med funktionsnedsättning avser projekt där huvudfokus ligger på personer äldre än 25 år eller projekt utan fokus på viss ålder, exempelvis projekt där målgruppen är alla med en viss funktionsnedsättning.

Om projektstöd⁵ som fokuserar på barn och ungdomar med funktionsnedsättning räknas in under rubriken personer med funktionsnedsättning uppgår volymen beslutade projektmedel till den målgruppen till 235 miljoner kronor, eller 45 procent av det belopp som beviljades i projektstöd under 2021. Antalet projektstödsprojekt för samma målgrupp var 130, vilket motsvarar 45 procent av alla projektstöd under 2021. För den andra stödformen, lokalstöd, gäller att samtliga lokaler och anläggningar som byggs med lokalstödsmedel ur Allmänna arvsfonden ska vara tillgänglighetsanpassade.

I diagram 2 redovisas utvecklingen av beslutade projektmedel per målgrupp under perioden 2018–2022. Som synes är det små förändringar i fördelningen av arvsfondsmedel målgrupperna emellan, förutom målgruppen äldre personer som ökat.

Diagram 2 – Beviljade medel per målgrupp 2018–2022 (mnkr)

⁵ Ej inkluderat lokalstöd.

5.5 Redovisning av beviljade medel per målgrupp

Arvsfondsdelegationen har två stödformer. Den dominerande stödformen är projektstöd, som innebär att föreningen erhåller stöd för att utveckla en verksamhet, metod, utbildningsinsats, ett arbetssätt eller delaktighets-/informationsarbete under normalt sett högst tre år. Den andra stödformen är lokalstöd, vilket innebär att en förening kan erhålla stöd för ny-, om- och tillbyggnad av en lokal eller anläggning som behövs för att driva en utvecklande verksamhet. Den senare stödformen har vuxit kraftigt de senaste åren. I det här avsnittet redovisas översiktligt projekt- och lokalstödsmedel som Arvsfondsdelegationen fattat beslut om. Om inget annat anges gäller redovisningen för båda stödformerna. I några enstaka fall har samma projekt fått fler än ett beslut under samma år (så kallade tilläggsbeslut). Därför skiljer sig antalet bifallsbeslut från antalet beviljade projekt.

5.5.1 Målgruppen barn

Under 2022 beslutade Arvsfondsdelegationen om fördelning av drygt 155 miljoner kronor till projekt med fokus på målgruppen barn (se tabell 16). Det innebär en minskning med 32 miljoner kronor (17 procent) jämfört med 2021. Antalet beviljade och godkända projekt under 2022 var 77, vilket är 10 färre än året innan.

TABELL 16
Projekt till förmån för barn under 12 år

Projektändamål	Antal projekt	Summa, TKR
Fritid/Idrott	29	64 233
Information/Utbildning	11	13 869
Kultur	8	10 527
Familjestöd	6	14 574
Barn i utsatta situationer	5	12 645
Förebyggande av Brott/Våld/Mobbning	4	8 027
Psykisk ohälsa	4	11 205
Demokrati/Delaktighet	3	4 285
Integration	2	4 825
Kost/Motion	2	3 431
Jämställdhet/Könsroller	1	2 839
Rehabilitering	1	1 501
Hjälpmedel	1	3 106
Totalt	77	155 067

5.5.2 Målgruppen ungdomar

Under 2022 beslutade Arvsfondsdelegationen om drygt 379 miljoner kronor till projekt med fokus på målgruppen ungdom (se tabell 17). Jämfört med föregående år innebär det en minskning med 48 miljoner kronor (11 procent). Antalet beviljade och godkända projekt under 2022 var 179, vilket är 23 färre än året innan.

TABELL 17
Projekt till förmån för ungdomar 12–25 år

Projektändamål	Antal projekt	Summa, TKR
Fritid/Idrott	71	166 902
Demokrati/Delaktighet	24	55 161
Kultur	19	29 208
Information/Utbildning	15	32 644
Arbete/Sysselsättning	10	17 038
Psykisk ohälsa	9	17 348
Förebyggande av Brott/Våld/Mobbning	9	19 388
Integration	7	12 350
Jämställdhet/Könsroller	5	9 303
Utsatta barn och ungdomar	3	6 431
Organisationsutveckling	2	4 660
Miljö	2	3 165
Drogförebyggande	1	939
Kost/Motion	1	1 576
Bemötande	1	3 030
Totalt	179	379 143

5.5.3 Målgruppen äldre personer

Som en viktig del i den nya arvsfonslagen ingår äldre personer som en ny målgrupp för Allmänna arvsfonden sedan den 1 juli 2021. Under 2022 ökade såväl beviljade medel som antalet projekt som fokuserar på fondens nya målgrupp kraftigt, jämfört med året innan då Arvsfondsdelegationen beviljade knappt tre miljoner kronor till två projekt med fokus på äldre personer.

TABELL 18
Projekt till förmån för äldre personer

Projektändamål	Antal projekt	Summa, TKR
Fritid/Idrott	6	8 451
Demokrati/Delaktighet	5	11 706
Information/Utbildning	3	4 418
Kultur	1	1 621
Psykisk ohälsa	1	2 651
Tillgänglighet	1	1 604
Totalt	17	30 451

5.5.4 Målgruppen personer med funktionsnedsättning

Under 2022 beslutade Arvsfondsdelegationen om fördelning av drygt 176 miljoner kronor till projekt med fokus på målgruppen personer med funktionsnedsättning (se tabell 18). Det är 23 miljoner kronor lägre än under 2021. Antalet beviljade och godkända projekt under 2022 var 98, vilket är åtta färre än föregående år.

TABELL 19
Projekt till förmån för personer med funktionsnedsättning

Projektändamål	Antal projekt	Summa, TKR
Fritid/Idrott	20	31 690
Information/Utbildning	19	40 553
Psykisk ohälsa	19	38 314
Demokrati/Delaktighet	10	19 123
Kultur	6	9 180
Tillgänglighet	6	5 937
Arbete/Sysselsättning	4	5 223
Rehabilitering	3	4 320
Kost och motion	2	3 553
Förebyggande av brott/våld/mobbning	2	5 882
Integration	2	3 295
Drogförebyggande	2	3 261
Bemötande	2	5 295
Teknikstöd	1	707
Totalt	98	176 333

5.6 Geografisk fördelning av beviljade medel

Av de medel som beslutades under 2022 fördelades 457 miljoner kronor (62 procent) till lokala och regionala projekt. Till denna kategori hör projekt som genomförs på en eller flera angränsade orter, en eller flera angränsade län samt projekt som genomförs exempelvis i ett par av storstadsregionerna. Varje projekt inkluderas bara en gång i statistiken och projektet hänförs till det län där organisationen har sitt säte. Resterande medel gick till det som definieras som nationella projekt. Exempel på nationella projekt är barn- och ungdomsprojekt som samarbetar med kulturinstitutioner över hela landet eller en nationell funktionshindersorganisation som tagit fram en utbildningsstrategi för personer som har neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. 2021 var motsvarande siffra 58 procent. Under 2022 var det således en något högre andel av beviljade medel som fördelades till lokala och regionala projekt än året innan.

Nästan 64 procent (236) av beviljade projekt är av lokal eller regional natur, medan resterande projekt utgörs av nationella projekt. Det betyder att andelen lokala och regionala projekt är något högre än året innan. Under 2022 finansierade Allmänna arvsfonden projekt i samtliga län i landet, förutom i Gotlands län. Flest ansökningar kommer från föreningar i storstadsområdena, där det också finns högst antal föreningar och personer. Föreningar i de tre storstadsområdena är också de som fått flest bifall och flest avslag på inkommande ansökningar. Ett betydande antal beviljade projekt genomförs av organisationer som har sitt säte i Stockholm, men merparten av dessa projekt bedöms vara nationella.

Tabell 20 redovisar den länsvisa fördelningen av medel ur Allmänna arvsfonden. Tabellen visar endast de lokala och regionala projekten. De nationella projekten är inte medräknade.

TABELL 20

Regional fördelning av beviljade medel till lokala och regionala projekt

Län	Antal projekt	Summa, MNKR
Skåne	49	97
Västra Götaland	33	70
Stockholm	31	52
Västerbotten	18	30
Gävleborg	12	19
Östergötland	11	23
Kronoberg	11	24
Uppsala	9	13
Jönköping	9	21
Halland	8	18
Södermanland	7	8
Dalarna	7	20
Norrbottn	5	11
Kalmar	5	9
Värmland	4	6
Blekinge	4	8
Jämtland	4	12
Västernorrland	4	8
Örebro	4	7
Västmanland	1	1
Gotland	0	0
Totalt	236	457

Arvsfondsdelegationen har under ett antal år tagit fram en så kallad Projektbarometer, som visar den länsvisa fördelningen av medel ur Allmänna arvsfonden med hänsyn tagen till antal invånare i respektive län. Beräknat på det sättet framträder en bild som visar att det inte är de befolkningsrikaste länen som får ut mest av Allmänna arvsfonden per invånare (se tabell 21). I tabellen ingår endast de projekt som bedöms som lokala eller regionala, det vill säga samma projekt som redovisas i tabell 20.

TABELL 21

Regional fördelning av beviljade medel per invånare i respektive län

Län	Beviljade medel per invånare i länet	Ranking
Kronobergs län	119 kr	1
Västerbottens län	106 kr	2
Jämtlands län	95 kr	3
Dalarnas län	70 kr	4
Skåne län	69 kr	5
Gävleborgs län	65 kr	6
Jönköpings län	58 kr	7
Blekinge län	54 kr	8
Hallands län	53 kr	9
Östergötlands län	50 kr	10
Norrbottnens län	46 kr	11
Västra Götalands län	40 kr	12
Kalmar län	37 kr	13
Västernorrlands län	35 kr	14
Uppsala län	32 kr	15
Södermanlands län	28 kr	16
Örebro län	24 kr	17
Värmlands län	24 kr	18
Stockholms län	21 kr	19
Västmanlands län	8 kr	20
Gotlands län	- kr	21

5.7 Projekt inom de prioriterade områdena

I det följande presenteras översiktligt projekt inom de tolv områden regeringen angivit som prioriterade i sin skrivelse till riksdagen. Av tabell 22 framgår att samtliga av beviljade medel har gått till projekt inom de av regeringen prioriterade områdena. Det ska i sammanhanget påpekas att de prioriterade områdena sammantaget har en bred inriktning.

Liksom tidigare år har en mycket stor andel av projekten fokus på att främja psykisk och fysisk hälsa.

Antalet bifallsbeslut inom detta prioriterade område har fortsatt att öka jämfört med tidigare år. En viss förklaring till detta kan vara den särskilda satsningen *Psykbyrå*, som fokuserar på barns och ungas psykiska hälsa.

TABELL 22
 Projektfördelning inom de prioriterade områdena

Prioriterade områden	Antal bifallsbeslut	Summa, Tkr
Främja psykisk och fysisk hälsa	156	342 387
Öka delaktighet och stärka demokratin	68	123 372
Ökad delaktighet och tillgänglighet för äldre personer med funktionsnedsättning	32	45 903
Ökad delaktighet i kulturlivet	28	37 730
Stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning	27	41 740
Förebygga våld, mobbning och trakasserier	23	45 905
Främja etableringen på arbetsmarknaden	14	21 913
Stärka inflytandet för barn och unga	12	20 483
Stärka barnets rättigheter	9	12 869
Stärka förutsättningarna för nyanländas mottagande och etablering	9	15 839
Ökad jämställdhet och jämlikhet	8	18 543
Främja ett starkt föräldraskap	7	14 309
Totalt	393	740 993

I det följande redovisas ett exempel på projekt per prioriterat område som pågick under 2022.

5.7.1 Främja fysisk och psykisk hälsa

Starka Tillsammans - psykisk ohälsa & suicidprevention för unga transpersoner, Transammans - förbundet för transpersoner och närstående.

Projektets syfte är att främja psykisk hälsa och förebygga suicid hos unga transpersoner, unga som funderar kring sin könsidentitet i åldern 12–25 år samt transpersoner med psykisk funktionsnedsättning. Projektets mål är att målgruppen ska få ökad tillgång till lättillgänglig information och kunskap om vad som främjar psykisk hälsa hos målgruppen samt att stärka närstående till målgruppen att våga fråga, hantera och bemöta psykisk ohälsa och suicidtankar. Tillsammans med målgruppen ska projektet bland annat genomföra en enkät, ta fram en broschyr riktad till unga transpersoner, en handbok för närstående, ta fram en kampanj i sociala medier med unga förebilder, genomföra och ta fram utbildningar inom och utanför organisationen. Spridning av projektet sker även genom samarbete med organisationer som arbetar med suicidprevention, organiserar målgruppen eller når målgruppen. När projektet avslutas finns en lättillgänglig broschyr för målgruppen, en närståendehandbok och en kostnadsfri digital utbildning för ideella organisationer och yrkesverksamma. Verksamheten som byggs upp med projektet kommer att fortgå i organisationens ordinarie verksamhet.

5.7.2 Främja ett stärkt föräldraskap

Projektet Tillgängligt föräldraskapsstöd för föräldrar med egen ADHD för att främja välmående i hela familjen, Habilitering & Hälsa, Region Stockholm

Projektet ska erbjuda föräldrar med ADHD-diagnos eller ADHD-liknande svårigheter strategier och metoder som underlättar familjernas vardag. Projektet utgår från föräldrastödsprogrammet Improving Parenting Skills Adult ADHD (IPSA) som under projekttiden tillsammans med målgruppen ska digitaliseras och göras lättmanövrerad och användarvänlig. En öppen webbsurser med tips och råd till föräldrar, närstående och professionella samt ett studiecirkelmateriale ska också utvecklas till stöd för föräldrar med ADHD eller ADHD-tendenser. Efter projekttiden ska de två digitala resurserna vara färdigutvecklade och finnas tillgängliga för målgruppen att använda som stöd i vardagen och i rollen som förälder.

5.7.3 Stärka barnets rättigheter

Projektet Det är mitt liv, Barnrättsbyrå

Barnrättsbyrå vill, tillsammans med föreningarna Maskrosbarn och Knas hemma, utveckla en modell vars syfte är att stärka placerade barns relationer på kort och lång sikt och skapa en plattform som ska stärka placerade barns röster, relationer och rättigheter. Projektet innefattar två delar; ett utformande av modellen "Barnets relationella stormöte" där barnet bjuder in både privata och professionella i syfte att behålla och utveckla relationer på kort och lång sikt för att stärka barns rätt till sina relationer. Del två är att inrätta Barnrättsbyrås barnråd - en plattform för placerade barn att höja sina röster och påverka samhället. Projektet kommer att utgå från Stockholm och Umeå och arbeta i hela landet. Efter projektets slut är målsättningen att projektets delar kommer att leva kvar inom den ordinarie verksamheten och bli en permanent del av Barnrättsbyrås verksamhet och att modellen kring stormöten sprids ytterligare genom fortsatt samverkan med barn, samarbetspartners och andra engagerade intressenter.

5.7.4 Förebygga våld, mobbning och trakasserier

Projektet SOS - Stöd Och Skydd mot mobbing, Stiftelsen Friends

Stiftelsen vill med detta projekt undersöka vilken typ av stöd som barn och unga vill ha kopplat till mobbning och tillsammans med målgruppen utveckla det stödet inom ramen för Friends råd- och stödverksamhet. Målgrupp är barn och unga mellan 10 och 18 år. Projektet ska bland annat ta fram ett antal digitala stödinsatser som efterfrågas av målgruppen och utveckla en skraddarsydd KBT-behandling som ska finnas gratis inom stiftelsens råd- och stödverksamhet. Efter avslutat projekt kommer stödinsatserna att implementeras i Friends ordinarie verksamhet och målsättningen är att samverkan mellan de aktörer som erbjuder stöd till barn och unga kan fortlöpa i organiserad form.

5.7.5 Stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning

Projektet Vägvisaren, Örebro Läns Parasportförbund

Projektets syfte är att ge barn, ungdomar och vuxna med synnedsättning möjligheten att utöva idrotten orientering, att skapa förutsättningar för elever i skolan att uppnå godkänt betyg i ämnet idrott och hälsa genom att klara orienteringsdelen och att visa hur man hittar i och upptäcker sitt

närområde/skolområde med hjälp av taktila kartor. Personer med synnedsättning får sällan uppleva idrotten orientering och har därmed sämre möjligheter än seende elever att klara ett godkänt betyg i ämnet idrott och hälsa. Detta är två saker projektet vill ändra på genom utveckling av taktila kartor.

5.7.6 Främja etableringen på arbetsmarknaden

Projektet Föreningen Urkraft – Future Lab

Projektets syfte är att stötta unga som varken arbetar eller studerar in i arbete och utbildning. Målet är att målgruppen får förbättrad psykisk hälsa, minskad skolfrånvaro och kommer in i studier eller arbete. Tillsammans med kommunen, gymnasieskolan och dataspelsbranschen ska en verksamhet byggas upp där målgruppen får sysselsättning och stöd utifrån individuella behov. Aktiviteterna utgår från dataspelsbranschens verksamhet och uppgifter. Deltagarna ingår i grupper med olika fokus; det kan till exempel vara IT, spel, skapande, events eller marknadsföring. Det ger kompetens och erfarenhet som tillsammans med annat stöd kan leda in i studier och arbete.

Efter projektet ska den nya verksamheten leva vidare genom samverkan mellan Urkraft, kommunen och dataspelsbranschen. Verksamheten är tänkt att finansieras genom ett utökat idéburet offentligt partnerskap (IOP) med kommunen och genom att sälja tjänster, till exempel inom speltestning.

5.7.7 Ökad delaktighet och tillgänglighet för äldre personer med funktionsnedsättning

Projektet Träffpunkten flyttar ut, Upplandsstiftelsen

Projektet syftar till att öka välbefinnandet och hälsan hos äldre med funktionsnedsättning. Målet är att etablera enkla och anpassade uteaktiviteter för målgruppen på träffpunkter och trygghetsboenden i Uppsala län. Tillsammans med målgruppen och personal ska man ta fram, testa och etablera uteaktiviteter. Dessa samlas i en aktivitetsbank på webben med tillhörande instruktionsfilmer och handbok, som inspiration till alla som vill anordna uteaktiviteter för målgruppen. Ett nätverk för naturfaddrar, de som leder aktiviteterna, skapas. De får löpande handledning och utbildning av Upplandsstiftelsen. Vidare ska en utlåningsbank för utlåning av material till aktiviteterna byggas upp. Efter projektet ska uteaktiviteter ingå i den ordinarie verksamheten på träffpunkter och trygghetsboenden. Nätverket med naturfaddrar, utlåningsbanken och aktivitetsbanken blir en del av Upplandsstiftelsens ordinarie verksamhet.

5.7.8 Ökad delaktighet i kulturlivet

Projektet Ung kulturaktör, Bräcke Folkets Hus

Projektet ska utveckla en modell för hur en organisation kan generationsväxla genom att ungdomar själva äger och driver evenemang och tar ansvar för allt från planering av aktiviteter och evenemang till genomförande och uppföljning, inklusive ekonomi- och tillståndsfrågor. Vidare arbetar målgruppen med övergripande visions- och styrningsarbete, bildar en egen resultatenheter och besätter platser i föreningens styrelse. En aktivitets- och utbildningsmanual tas fram som sedan blir fritt tillgänglig för andra som vill ta efter. Projektet blir efter tre år en del av föreningens ordinarie verksamhet och sprids tillsammans med samverkansparterna till andra organisationer.

5.7.9 Stärka förutsättningarna för nyanländas mottagande och etablering *Projektet Flerspråkigt brukarstöd, ABF Malmö*

Projektet syftar till att utveckla modeller, verktyg och strategier som bidrar till att personer med funktionsnedsättning som inte har svenska som modersmål, blir mer delaktiga i processer för både individ och i samhälle. Målsättningen är att skapa flerspråkiga mötesplatser och metoder, som främjar inkludering och språkrättsvisa. Inom projektet ska en öppen verksamhet med plats för dialog, råd och brukarstöd utformas. Metoderna språkrättsvisa, brukarmedverkan och folkbildning ligger till grund för alla aktiviteter. Utbildningar och utarbetning av riktlinjer utformas för både individer och organisationer. Upparbetning av besök på aktiviteter som arrangeras av funktionsrättsorganisationer genomförs tillsammans med språkstöd. Efter projektet planeras verksamheten fortsätta genom nya flerspråkiga mötesplatser. En flerspråkig infrastruktur och en resursbank kommer att förvaltas av föreningen Tahrir. Metoden från projektet kommer underlätta för organisationer och myndigheter att utveckla ett flerspråkigt arbetssätt gällande funktionsrättsfrågor.

5.7.10 Stärka inflytandet för barn och unga *Projektet Efter Knas, Föreningen Knas hemma*

Syfte och mål med projektet är att skapa ett rikstäckande eftervårdsprogram riktat till unga och unga vuxna 16 till 25 år som är i slutet av pågående samhällsvård eller har lämnat den. Programmet ska vara jämlikt och jämbördigt för alla oberoende var i landet den unge bor och målgruppen kommer själva att utforma programmet. Efter projektets slut kommer det färdiga eftervårdsprogrammet "Efter Knas" att spridas nationellt via socialtjänst och kommuner med en förhoppning om att kunna nå så många placerade ungdomar och unga som varit placerade (care leavers) som möjligt. Det programpaket som tas fram är tänkt att vara ett stöd för kommuner och socialtjänst i att motverka psykisk ohälsa, utanförskap, arbetslöshet samt stigmatisering kring målgruppen.

5.7.11 Ökad jämställdhet och jämlikhet

Projektet Samspel, Sverok

Syftet med projektet är att utveckla metoder för att jobba med våldsprevention för barn under 15 år med spel som verktyg. Projektet genomförs i samarbete med organisationen MÄN. I projektet tas två metoder fram med tillhörande utbildningar. De olika metoderna ska fokusera på att lära barn identifiera vad våld är och hur man kan motverka det på en tidig nivå, genom att utgå från ett åskådarperspektiv och låta deltagarna reflektera över normer kring kön. Tanken är att kunna erbjuda anpassningsbara verktyg både för professionella inom skola och fritidsverksamhet, med fokus på barn i mellanstadieåldern, men även ideella som möter målgruppen. Efter projektets slut kommer utbildningar i metoden för professionella att säljas till intresserade aktörer och metoden för ideella kommer göras tillgänglig på digitala lärplattformar.

5.7.12 Öka delaktighet och stärka demokratin

Projektet *Samhällsförbättrande Organiserade Unga*, Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer (LSU).

Syftet med projektet är att öka barns och ungas kunskap om, inflytande och delaktighet i statliga offentliga utredningar och remissrundor. Målen är att uppnå en bredare samhällsdialog mellan ungdomsrörelsen och offentlig sektor, att unga ska öka sin kapacitet och kunskap om att påverka politiska processer samt att offentliga aktörer ska efterfråga ungas bidrag i högre utsträckning. Under projektet genomför LSU workshops, digitala verkstäder, utbildningar och etablerar en digital samarbetsyta för påverkansarbete med syfte att underlätta samarbete inom ungdomsrörelsen och öka kapaciteten för påverkansarbete hos unga. Inom projektet tas ett metodmaterial med en handbok fram, liksom ett utbildningsprogram, utbildningsfilmer, rapporter, en podd och ett kit för påverkansarbete. Projektet etablerar ett remissnätverk, ett forum för samskapande för unga. Nätverket, handboken, rapporter, utbildningar och verktyg för påverkansarbete ska leva kvar i LSU:s ordinarie verksamhet och nyttjas av målgrupperna efter projektslut.

5.8 Andel organisationer som inte sökt eller beviljats medel tidigare

En analys av de ansökningar som inkom under 2022 visar att 48 procent av de organisationer som sökte medel ur Allmänna arvsfonden inte hade sökt medel ur fonden tidigare, enligt genomgång av ansökningar inkomna från och med 2004.

TABELL 23

Andel av projektansökningar som inlämnats från organisationer som inte ansökt om stöd ur Allmänna arvsfonden tidigare (%.)

	2022	2021	2020	2019	2018
Andel organisationer som inte ansökt om stöd ur Allmänna arvsfonden tidigare (%)	48	49	53	48	54

Liksom de senaste åren har mer än 60 procent av de organisationer som fick stöd för nya beviljade projekt under 2022 inte fått stöd ur Allmänna arvsfonden tidigare, enligt genomgång av bifallsbesluten från och med 2004 (se tabell 24).

TABELL 24

Andel av nya beviljade projekt som går till organisationer som inte fått stöd ur Allmänna arvsfonden tidigare (%.)

	2022	2021	2020	2019	2018
Andel organisationer som inte fått stöd ur Allmänna arvsfonden tidigare (%)	63	62	64	63	65

5.9 Arvsfondens stöd fördelat per organisationskategori

Ansökningarna till Arvsfondsdelegationen kommer från ett brett spektrum av organisationer runt om i landet. Allt från stora etablerade och välkända intresseorganisationer till små lokala föreningar. De organisationskategorier som redovisas är framtagna av Arvsfondsdelegationen och är desamma som använts de senaste arton åren. Även om många organisationer kan passa in i fler än en kategori ger indelningen en bild av vilka typer av organisationer som beviljas mest medel ur Allmänna arvsfonden per år.

Tabell 25 visar vilken typ av organisationer som står som ansvariga projektägare för de projekt som fick finansiering ur Allmänna arvsfonden under 2022. Redovisningen av bifall omfattar nya projektansökningar, fortsättningsansökningar och tilläggsansökningar. I nästan alla projekt finns det ett antal andra organisationer som medverkar som samarbetspartners. Tre av fyra projekt är samarbeten mellan ideella organisationer och offentliga aktörer såsom skolor, fritidsförvaltningar, sjukhus, socialtjänsten med mera. Vissa organisationer har under året fått stöd till fler än ett projekt. I bilaga 2 till verksamhetsberättelsen redovisas samtliga organisationer som fick stöd ur Allmänna arvsfonden under 2022.

Idrottsföreningar är, likt föregående år, den kategori organisationer som haft flest bifallsbeslut. En stor andel av dessa föreningar har beviljats lokalstöd, det vill säga finansiering av byggnation av lokaler och anläggningar. Idrottsföreningarna som fått stöd avser främst att utveckla sina verksamheter med nya eller fler aktiviteter samt att nå nya målgrupper, exempelvis personer med funktionsnedsättning, unga som inte är föreningsaktiva, och nyanlända barn och ungdomar. Mer övergripande mål för projekten är bland annat att öka den sociala gemenskapen, skapa nya mötesplatser, främja god och jämlik hälsa, och minska utanförskap. För att nå målet med sin verksamhet samarbetar många av organisationerna med andra föreningar och med offentlig verksamhet, till exempel skolor.

Som tidigare år är funktionshindersorganisationer den organisationskategori som har näst flest bifallsbeslut (om kategorin Övriga organisationer undantas). Projekt som beviljats stöd i denna kategori har en stor bredd och är bland annat inriktade på metodutveckling, utbildning och socialt stöd, liksom att öka delaktighet och egenmakt samt förbättra den psykiska hälsan för personer med funktionsnedsättning. Vidare finns projekt som syftar till att skapa förutsättningar för sysselsättning och utbildning. Vissa projekt är också inriktade på att öka kunskapen om, och stödja personer med vissa sjukdomar. Det finns även projekt som vänder sig till specifika grupper, såsom äldre personer med funktionsnedsättning.

Den organisationskategori som kommer närmast, sett till antalet bifallsbeslut, är studieförbund. Inom denna kategori finns bland annat flera projekt med inriktning mot kultur och kreativt skapande samt projekt som syftar till att främja psykisk hälsa bland Arvsfondens målgrupper. Förutom att driva egna projekt är det vanligt att studieförbunden är samarbetspartners i arvsfondsprojekt.

Kulturföreningar står för närmare en tredjedel av bifallsbesluten. Inom denna kategori av organisationer finns projekt med inriktning mot olika former av kulturaktiviteter och konstformer. Dessa syftar bland annat till ökad delaktighet, ökad psykisk hälsa och att skapa social gemenskap och minska utanförskap för olika målgrupper, däribland barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning. Vidare finns projekt som har inriktning mot hållbarhetsfrågor och demokratifrågor för målgrupperna barn och ungdomar samt projekt som riktar sig till människor i socioekonomiskt utsatta områden.

Utifrån antal bifallsbeslut följer stiftelser, ungdomsorganisationer och sociala organisationer. Projekt drivna av stiftelser har stor variation. Här kan nämnas projekt som ska utveckla digitala hjälpmedel för olika målgrupper, däribland barn och ungdomar, samt projekt som ska ta fram stöd för anhöriga som vårdar äldre närstående och projekt som syftar till att utveckla föräldraskapsstöd.

Ungdomsorganisationer har projekt som bland annat syftar till att utveckla digitala stödformer till barn och ungdomar och att stärka arbetet med demokrati – och värdegrundsfrågor i skolan. Många av de projekt som drivs av sociala organisationer är också riktade till barn och ungdomar, bland annat projekt för att förebygga psykisk ohälsa och projekt som arbetar mot hedersrelaterat våld. Det finns även projekt inom denna kategori som riktar sig till målgruppen äldre, däribland projekt som syftar till att bryta ensamhet och isolering och minska det digitala utanförskapet.

Offentliga huvudmän kan söka medel ur Arvsfonden om projekten utförs i samverkan med en eller flera ideella föreningar. Bland 2022 års bifallsbeslut kan nämnas projekt som syftar till att utveckla en informationsportal om hälso- och sjukvård för barn och ungdomar, utveckling av familjestöd inom elevhälsan, samt framtagande av hälsofrämjande modell för äldre personer med funktionsnedsättning.

Organisationskategorierna Trossamfund, Organisationer bildade på etnisk grund och Universitet/högskolor utgör en mindre andel av bifallsbesluten. Projekt inom dessa organisationskategorier syftar bland annat till att minska socialt utanförskap bland unga, att stärka nyanlända barns läs- och språkfärdigheter och att utveckla digitalt spel för unga som ökar kunskapen om klimatet.

Inom kategorin Övriga organisationer återfinns ett brett spektrum av organisationer som ägnar sig åt vitt skilda verksamheter. Projekten omfattar olika målgrupper och har stor bredd. Några exempel på organisationer inom denna kategori är Barnrättsbyrån i Sverige, Civil Rights Defenders, Ensamkommandes Förbund, Fritidsbanken Sverige, Lekfrämjandet IPA Sweden, Motivationslyftet by Star for Life, Män för jämställdhet, RFSU, SPF Seniorerna och Sveriges konsumenter.

TABELL 25
Bifallsbeslut fördelat på olika kategorier av organisationer

Organisationskategori	Antal bifallsbeslut	Summa, Tkr
Idrottsföreningar	115	250 755
Funktionshindersorganisationer	56	107 327
Studieförbund	35	52 788
Kulturföreningar	29	42 738
Stiftelser	20	33 114
Ungdomsorganisationer	18	41 536
Sociala organisationer	16	27 309
Offentliga huvudmän	12	16 820
Trossamfund	3	3 471
Organisationer bildade på etnisk grund	1	1 725
Universitet och högskolor	1	1 939
Övriga	87	161 470
Totalt	393	740 993

5.10 Fördelning av stöd till byggnation av lokaler och anläggningar

Lokalstödet nådde sin högsta nivå någonsin under 2022 när det gäller fördelade kronor, trots att antalet beviljade lokalstödsprojekt minskade något i jämförelse med de två föregående åren (se tabell 26).

TABELL 26
Fördelning av lokalstöd

	2022	2021	2020	2019	2018
Antal nya lokalstödsprojekt	80	86	83	69	58
Beviljade nya lokalstödsprojekt (mnkr)	221	217	220	159	125

Utöver de 80 nya projekten, beviljades tio tilläggsansökningar uppgående till totalt nästan sex miljoner kronor. Beviljanden av tilläggsansökningar innebar att föreningar vars byggprojekt drabbats av kraftiga kostnadsökningar till följd av extraordinära händelser, exempelvis att oroligheter i världen avsevärt ökat bygg- och materialkostnader, fick extra finansiering ur Allmänna arvsfonden för att kunna färdigställa sina projekt.

De flesta lokalstödsprojekt som beviljades medel under 2022 var inriktade på fritid/idrott (94 procent). Idrottsföreningar utgör traditionellt den största gruppen bland de som söker lokalstöd, men i tolv av projekten förekommer andra typer av organisationer, som exempelvis hembygds-, bygdegårds-, intresse- och samhällsföreningar. En av det mer ovanliga stödmottagarna under 2022 var Agunnaryds Frivilliga Brandvårn i Ljungby kommun, som fick stöd för att bygga ett allaktivitetshus för rörelse, motion (exempelvis skytte och bowls) samt möten över generationsgränser.

När det gäller fördelningen av medel och vilken typ av projekt som beviljades mest stöd hamnar konstgräsprojekt för fotboll överst med drygt 36 miljoner kronor beviljade för nio projekt. Den näst

vanligaste typen av lokalstödsprojekt var asfalterade banor för rullskidåkning och andra aktiviteter på hjul (till exempel inlines), samt olika typer av samlingslokaler. Cirka 70 procent av de beviljade projekten är inriktade på utomhusidrott/aktiviteter. Den höga andelen tros ha sin förklaring i coronapandemin, där restriktioner gjort att många föreningsaktiviteter har varit inställda och att fler har velat röra på sig utomhus.

Ungdomar är traditionellt den vanligaste huvudsakliga målgruppen i lokalstödsprojekten, vilket även gällde under 2022 (cirka 67 procent). Införandet av den nya målgruppen personer från 65 år börjar dock synas i statistiken, med fem beviljade lokalstödsprojekt som fokuserade på den nya målgruppen under 2022. Ett av dessa var Strandviks Bygdegårdsförening i Lysvik, Sunne kommun. Föreningen fick stöd för att dels anlägga en boulebana, dels anpassa sin bygdegård för aktiviteter som exempelvis boccia, boule, måleri och data/internetanvändning och träsnideri.

I den regionala fördelningen av beviljade lokalstödsmedel under 2022 finns alla Sveriges län representerade förutom Gotlands län. Skåne var det län som hade flest beviljade lokalstöd, följt av Västra Götaland och Kronoberg (se tabell 26).

TABELL 27
Regional fördelning av beviljade medel till byggnation av lokaler och anläggningar (s.k. lokalstöd)

Län	Antal beviljade ansökningar	Summa, mnkr
Skåne	12	31
Västra Götaland	9	32
Kronoberg	6	16
Dalarna	5	18
Jönköping	5	16
Västerbotten	5	14
Gävleborg	5	9
Östergötland	4	9
Västernorrland	4	8
Halland	3	12
Jämtland	3	10
Norrbottn	3	9
Blekinge	3	7
Kalmar	3	6
Stockholm	2	4
Värmland	2	4
Uppsala	2	4
Södermanland	2	3
Örebro	1	5
Västmanland	1	2
Gotland	0	0
Totalt	80	219

5.11 Fördelning av stöd genom särskilda satsningar

En särskild satsning innebär normalt sett att Arvsfonden under en treårsperiod fokuserar särskilt på ett angeläget område eller en specifik målgrupp. Detta görs genom särskilda kommunikationsinsatser för att få in fler ansökningar som överensstämmer med satsningens inriktning och syfte. Projekten inom de särskilda satsningarna utvärderas gemensamt av en extern utvärderare. I övrigt gäller samma bifallskriterier som för övriga projekt. I detta avsnitt redovisas kortfattat den satsning som pågick under 2022, satsningen på barns och ungas psykiska hälsa (*Psykbryt*).

5.11.1 Satsningen #psykbryt

Åren 2020 till och med 2022 har Arvsfonden haft en särskild kommunikationssatsning med syfte att:

- verka för att Allmänna arvsfonden får fler ansökningar med fokus på psykisk hälsa hos barn och unga
- öka kännedom om metoder, modeller och lärdomar från tidigare och pågående arvsfondsprojekt som arbetar med att stärka den psykiska hälsan hos målgruppen.

Satsningen #psykbryt har gett möjlighet att fokusera på ett ämne med stort engagemang och aktualitet. Under de här åren har pandemin haft negativ påverkan på såväl civilsamhällets strukturer som unga personers psykiska hälsa. Det är därför glädjande att konstatera att under satsningen har Allmänna arvsfonden delat ut 753 miljoner till 182 olika projekt med inriktning att främja psykisk och fysisk hälsa för barn och unga. En stor del av de insatser som gäller punkt två ovan faller inom ramen för arbetet med erfarenhetsspridning och redovisas därför i avsnitt 8.5.

Psykbryt har varit ett återkommande tema i Allmänna arvsfondens nyhetsbrev som når drygt 5800 prenumeranter sex gånger per år. I ett av nyhetsbrevens lyftes FUB:s projekt "Relationer som funkcar", ett projekt som vill göra det lättare för personer med LSS-beslut att träffa nya vänner, bli kärna och ta hand om sina nära relationer. Ett annat exempel från årets utskick är föreningen SHEDO, som driver ett nytt mentorskapsprogram för personer med självskadebeteende och ätstörningar. Mentorskapet är det enda i sitt slag i Sverige och efterfrågan hos målgruppen är stor.

Under 2022 anordnades även sex olika livesändningar via Allmänna arvsfondens konto på Instagram. Under dessa sändningar har Arvsfonden och projektledare inom temat psykisk hälsa hos unga delat sina erfarenheter tillsammans med målgrupperna. Den sändning som fick störst spridning (823 visningar) hölls den 1 november med en projektledare för "Motivationslyftet", ett projekt med koppling till psykisk hälsa och studiemotivation i skolan.

År 2022 uppmärksammades även #psykbryt regelbundet på Allmänna arvsfondens sociala medier. Ett av de mest spridda inläggen, som fick över 300 reaktioner, kommentarer och delningar handlar om projektet "Vägen vidare" som drivs av Attention. Projektet tog fram rapporten "Jag vill så gärna hitta min plats i samhället" med röster från unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som varken

arbetar eller studerar. Ett annat uppmärksammat inlägg i sociala medier gjordes i samarbete med föreningen Mind som får projektstöd för att starta "Livslinjen".

Inom ramen för satsningen har även en medierapport tagits fram. Där konstateras att Allmänna arvsfonden omnämns i samband med psykisk ohälsa bland barn och unga i 116 artiklar eller inslag under året, 86 procent av dessa bedöms som positiva och resten neutrala. Antalet innebär en räckvidd på 6,9 miljoner möjliga lästillfällen.

Ett exempel där fysisk och psykisk hälsa möts är projektet "Förskola på tur", som drivs av Föreningsalliansen Bollnäs. Projektet syftar till att ge barn förutsättningar för ökat självförtroende, hållbar hälsa och en rörelsegädje hela livet. Målet är att sänka trösklar för barns deltagande i fritidsaktiviteter. Projektet ska utveckla en modell där barn under ett års tid introduceras för olika fritidsaktiviteter. Ett projekt som uppmärksammar en minoritetsgrupp är "Våga fråga, syssna på mig", som drivs av Sveriges dövas riksförbund. Projektet sprider kunskap och information om psykisk hälsa och ohälsa till döva och arbetar för att bryta tabun kring psykisk ohälsa i målgruppen så att fler vågar fråga och vågar syssna (syssna = lyssna med synen).

5.12 Kort om omvärldens påverkan på arvsfondsprojekten

Pandemin hade under året en fortsatt påverkan på projektens genomförande. De flesta projekt är treåriga, vilket innebär att projekt som startat före eller under pandemin fick ändra projektens planering och genomförande utifrån rådande restriktioner. Till exempel övergick fysiska möten och stödarbete till digitala former. Arvsfonden har i handläggningen varit flexibel vad gäller förändringar i projektupplägg. En del projekt har förlängts inom befintlig budget, några projekt har dessutom beviljats förlängningar och tilläggsmedel som i huvudsak har haft sikte på att förstärka och förlänga projekten för att uppnå projektmålen.

Delaktigheten av fondens målgrupper har förändrats i och med att projekten har ställt om till digitala mötesformer. I vissa av dessa fall har delaktigheten därmed blivit lägre. De projekt som redan innan pandemin hade en verksamhet med digitalisering, till exempel digitala läromedel, har fått ökat intresse och en skjuts framåt. Projektens förmåga och kreativitet för att ställa om efter de nya förutsättningarna har varit god.

Föreningar som fått lokalstöd drabbades också negativt av coronapandemin. Restriktionerna innebar begränsningar för gruppaktiviteter i lokalstödsprojekten. Pandemin innebar även att föreningar inte kom igång med planerad verksamhet alls eller i mindre utsträckning än tänkt. En stor del föreningar har tappat medlemmar eller har haft svårt att rekrytera nya medlemmar. Pandemin har också inneburit att föreningar har fått skjuta upp byggnationer och projekten och deras slutrapporteringar har därför blivit försenade.

De föreningar som klarat coronapandemin bäst är av naturliga skäl de som bedriver aktiviteter på anläggningar utomhus. Allt fler förlägger träning och aktiviteter utomhus, vilket gör att intresset ökar än mer för redan populära anläggningar, såsom cykelparker, aktivitetsparker, utegym, konstgräsplaner, motionsslingor och rullskidbanor.

Kriget i Ukraina samt höga virkespriser på grund av barkborreangrepp påverkade byggprojekten genom osäkerhet och försening av leveranser samt kraftiga kostnadsökningar. Av den anledning beviljades ett antal lokalstöd tilläggsmedel för att kunna färdigställa sina byggnationer under 2022.

I samband med att Sverige våren 2022 tog emot många skyddssökande från Ukraina informerade Arvsfonden om metoder, material, arbetssätt och verksamheter som tagits fram i projekt som arbetat med att inkludera nyanlända under perioden 2015–2018. Under året har flera projekt arbetat aktivt för att inkludera ukrainska flyktingar i sina verksamheter.

6. KVALITET, KONTROLL OCH STÖD

Nedan beskrivs det arbete som genomförs löpande samt de särskilda insatser som genomförts under 2022 för att säkra hög kvalitet i handläggningen, bidra till god kontroll av arvsfondsmedlens användning samt ge målgruppsanpassat stöd till sökande och stödmottagande organisationer.

6.1 Generella villkor för stöd ur Allmänna arvsfonden

I de generella villkor som Arvsfondsdelegationen beslutat om beskrivs bland annat vad pengar ur Allmänna arvsfonden inte får användas till. Den sökande organisationen bekräftar i sin ansökan att de läst och godkänt de generella villkoren. Om den stödmottagande organisationen bryter mot villkoren kan den bli återbetalningsskyldig.

6.2 Demokratiska värderingar

Den sökande organisationen bekräftar i sin ansökan att den egna organisationens verksamhet samt det planerade projektets verksamhet inte strider mot Allmänna arvsfondens demokratiska värderingar. Dessa värderingar är lika rättigheter och möjligheter, delaktighet och inflytande samt inkludering. Den sökande organisationen ska även ha en demokratisk struktur, om den är en ideell förening.

6.3 Kontroll inför beslut om stöd

Innan Arvsfondsdelegationen fattar beslut om stöd genomför kanslifunktionen flera kontroller av den stödsökande organisationen och den planerade verksamheten. En kontroll görs att den/de som har skrivit på en projektansökan också är behörig att företräda den sökande organisationen, liksom en genomgång av sökande organisations stadgar, årsredovisning och verksamhetsberättelse. Det görs även en kontroll av skatteregistrering och om organisationen har några obetalda skulder eller betalningsanmärkningar.

Dessutom görs en översiktlig granskning av den sökande organisationens webbplats och en kontroll av vad som anges om och av organisationen på internet. Avstämning görs med projektets samarbetspartners. Har organisationen inte tidigare sökt medel från Arvsfonden görs även referenstagning, genom kontakt med kommunen eller annan etablerad samhällsaktör.

Innan ett beslut om bifall fattas har ansvarig handläggare alltid en dialog med den sökande organisationen och de viktigaste samarbetsorganisationerna. Viktiga delar i dialogen är målgruppens delaktighet i projektet, förutsättningarna för att genomföra projektet, planen för verksamhetens fortlevnad efter projektets slut samt projektets finansiering.

6.3.1 Kontroll och bedömning av projektens budget

Kanslistödets handläggare och controller går igenom samtliga budgetar innan de tas upp för beslut av Arvsfondsdelegationen. Kanslistödet gör en bedömning av relationen mellan den ansökta projektbudgeten och den planerade verksamheten i projektet, en jämförelse av budgeten mellan olika

arvsfondsprojekt samt en bedömning utifrån gällande riktlinjer och praxis. Det sker löpande en utveckling av de regler och praxis som gäller vid bedömning av budget.

Lokalstöd

För stödformen lokalstöd kan medel sökas för byggnationskostnader för ny-, till- eller ombyggnation. Stöd kan sedan beviljas för maximalt 70 procent av stödberättigade kostnader upp till och med fem miljoner kronor inklusive moms. Samtliga sökta belopp ska styrkas med offerter. För stödformen lokalstöd är kostnader för exempelvis löner, bygglov eller lösa inventarier inte stödberättigade och godkänns därför inte. Kontroll görs av att budgeterade belopp överensstämmer med offerter och att offerterna, samt i förlängningen budgeten, enbart innehåller stödberättigade kostnader. Utöver detta godkänns kostnader för den obligatoriska revisionen efter avslutat projekt.

Projektstöd

Budgeten för stödformen projektstöd är uppdelad i olika budgetposter där huvudposterna är löner, externa tjänster, lokalkostnader, kostnad för informationsspridning och marknadsföring, resekostnader, kostnad för utrustning, andra verksamhetskostnader samt kostnad för den obligatoriska revisionen efter varje projektår. Det efterfrågas även information kring övrig och/eller annan finansiering, eventuella intäkter och ideellt arbete. För samtliga budgetposter gäller att budgeten, så långt det går, ska vara baserad på förväntade faktiska projektkostnader. I regel godkänns därför inte generella budgetposter, kostnaderna ska i stället vara specificerade och/eller baserade på till exempel offerter. Ospecificerade overhead-kostnader godkänns exempelvis inte. Vid upprättande av budget ska även pris- och miljömedvetenhet beaktas.

För kostnader som delas med ordinarie verksamhet godkänns den del av kostnaden som är direkt förknippad med den tilltänkta projektverksamheten. Dessa typer av kostnader förekommer främst inom budgetposterna löner och lokalhyra, när exempelvis en anställd enbart ska arbeta deltid inom projektet eller där en lokal endast delvis kommer att användas i projektet. I dessa fall behöver stödmottagande organisation kunna styrka på vilket sätt man kommit fram till hur stor del av kostnaden som ska finansieras inom ramen för projektverksamheten samt med underlag styrka vad den totala kostnaden uppgår till. För budgetposten lokalhyra kan det till exempel handla om uppgifter kring hur stor del av lokalens yta som ska nyttjas i projektet samt att den totala kostnaden styrks med hyresavier.

För budgetposten löner ska lönenivåerna och antalet anställda ligga i linje med projektets omfattning och komplexitet. Projekten bör få så bra förutsättningar som möjligt, hur komplext och stort ett projekt är gör därför skillnad i bedömningen av projektet. De sökande måste motivera sökta lönenivåer samt lönebikostnader där de senare ska ligga i linje med övriga anställda inom organisationen och följa de arbetsrättsliga lagar som finns.

Det finns få maxtak för kostnader i projekten, men två av dem gäller inköp av dator och mobiltelefon. Eftersom utgångspunkten är att den utrustning som köps in har en livslängd om tre år och därmed ska

användas under projekttiden är Arvsfonden restriktiva med att godkänna inköp av utrustning år två och tre.

6.4 Kontroll efter beslut om stöd

När en organisation har fått pengar ur Arvsfonden görs flera olika kontroller av projektet och den stödmottagande organisationen.

6.4.1 Obligatorisk introduktion för nya arvsfondsprojekt

Alla beviljade projekt ska genomgå en obligatorisk introduktion under projektets första år. För lokalstödsprojekten gäller att delta i introduktionen innan byggnationen påbörjas. Syftet är att kanslifunktionen ska få närmare kontakt med representanter för projektet samt att projekten ska få tillfälle att ställa frågor. Före pandemin ordnades fysiska introduktionsdagar, men sedan 2020 har introduktionen endast genomförts digitalt. Detta har medfört att det blivit svårare för projekten att få utbyte med varandra. Omställningen från en fysisk introduktionsdag till digitala sändningar har dock även inneburit flera positiva effekter. Dels har fler representanter från varje organisation kunnat delta, så som medlemmar i styrelsen eller ekonomiskt ansvariga, dels har informationspasset kring kontroll av medlens användning kunnat förlängas.

Den obligatoriska introduktionen har under 2022 varit uppdelade på två tillfällen för varje projekt: en allmän introduktion och en individuell genomgång med projektets handläggare. Den allmänna introduktionen genomförs i form av en förinspelad film som distribueras till projekten i direkt anslutning till att de fått sina beslut om arvsfondsmedel. Vid den allmänna introduktionen får projekten information om bland annat Allmänna arvsfondens generella villkor, uppföljningsverksamheten och hur man kan vara en god ambassadör för Arvsfonden. Projekten får även information om de viktigaste ekonomiska aspekterna av att genomföra ett projekt och hur kanslistödets controllerfunktion arbetar med kontrollbesök. Den information som förmedlas vid den allmänna introduktionen finns även på Allmänna arvsfondens webbplats. Efter den allmänna introduktionen har handläggarna bjudit in projekten till en individuell genomgång, även den digital.

6.4.2 Transparens om projekten

Alla pågående projekt- och lokalstöd finns presenterade på Arvsfondens webbplats. Syftet är att informera allmänheten om vilka projekt som har fått medel ur Arvsfonden och vad projekten ska göra. De organisationer som är samarbetspartners i ett arvsfondsprojekt får kopia på bifallsbeslutet.

6.4.3 Löpande stöd till projekten

Handläggarna har kontakt med projekten under hela projekttiden, för att stämma av och för att hjälpa projekten med de frågor de ställer. Det kan till exempel handla om behov av att göra förändringar i projektens budget eller i planerade aktiviteter. I de fall det gäller ekonomiska frågor kopplas controllers in vid behov för att ge vägledning. Controllerfunktionen ger även löpande stöd till projekten i till exempel redovisningsfrågor. Projekten får även en projekthandbok, som har tagits fram i samarbete med projekten och innehåller en mängd tips och råd kring hur man driver ett arvsfondsprojekt. Handboken skickas ut till projekten i samband med introduktionsdagen och finns även att ladda ner från webben.

Handläggarna genomför årligen projektbesök på plats. Under 2022 besökte handläggarna 90 projekt runt om i landet. Av dessa besöktes 59 på plats och 31 digitalt.

6.4.4 Årlig redovisning

Arvsfondsdelegationen fattar fleråriga beslut för projektstöd. Det betyder att ett projekt får en budgetram för hela projektperioden, normalt upp till tre år. Efter varje genomfört projektår skickar stödmottagaren in en årsrapport och en ekonomisk redovisning samt en plan för nästkommande projektår. Den ekonomiska redovisningen ska granskas av en kvalificerad revisor som avlämnar ett en rapport över faktiska iakttagelser. Det är kanslistödet som godkänner årsrapporten och därmed att projektet får fortsätta med stöd ur Allmänna arvsfonden. Som en del av detta godkännande görs liknande kontroller som inför det första beslutet. Controllerfunktionen hjälper vid behov handläggarna att granska och följa upp de ekonomiska redovisningarna. Efter det sista projektåret görs en särskild slutrapport. Lokalstödsprojekt redovisas när byggnationen är klar, senast två eller tre år efter beslut beroende på vilken utgåva av de generella villkoren projekten omfattas av. I samband med att slutrapporten inkommer stämmer controllerfunktionen av utbetalda medel mot intygade kostnader och intäkter av revisorn. Eventuell mellanskillnad återbetalas till Allmänna arvsfonden.

6.4.5 Projekten granskas av en revisor

Samtliga projekt granskas av kvalificerad revisor som är auktoriserad eller godkänd av Revisorsinspektionen. För vissa offentliga huvudmän kan certifierade kommunala yrkesrevisorer godkännas. I revisorns rapport framgår bland annat om projektens rapporterade kostnader överensstämmer med budgetposterna i Arvsfondsdelegationens beslut. Revisorerna ska även ange iakttagelser ifall det inte finns en fastställd attestordning, om de utbetalda medlen inte hållits avskilda eller om det finns kostnader som inte är stödberättigade enligt Arvsfondens villkor.

Instruktionerna till revisorerna revideras löpande. Under 2022 har uppdateringar gjorts till följd av ändringar i granskningsstandarden för den typ av rapport som revisorerna ska lämna (IFRS 4400). Vidare har en dialog förts med branschorganisationen FAR (föreningen auktoriserade revisorer) kring utformningen av rapporteringen samt tillhörande anvisningar. Controllerfunktionen går igenom samtliga inkomna granskningsrapporter för att säkerställa att samtliga iakttagelser följs upp. Controllerfunktionen går även igenom och kontrollerar att det belopp och den period som revisorn intygat överensstämmer med lämnad ekonomisk årsrapport. Tre av de genomförda kontrollerna som beskrivs i avsnittet om kontrollbesök och skrivbordskontroller nedan har initierats efter iakttagelser i revisorns granskningsrapport.

6.4.6 Kontrollbesök och skrivbordskontroller

Syftet med kontrollerna är att granska att arvsfondsmedel har använts på ett korrekt och effektivt sätt. Urvalet av vilka projekt som kontrolleras sker delvis slumpmässigt och delvis utifrån en risk- och väsentlighetsbedömning. Under 2022 har två av kontrollerna genomförts på plats (kontrollbesök) och resterande har genomförts på distans (skrivbordskontroller).

Under 2022 har controllerfunktionen utfört totalt 35 kontroller varav 27 var skrivbordskontroller, sex var digitala kontroller och två var på plats. Det innebär att det genomfördes en kontroll av åtta procent av projektpopulationen, det vill säga av antalet projekt som under 2021 fick antingen ett bifallsbeslut för ett nytt projekt eller ett godkännande att få fortsätta med ett pågående projekt under 2022.

Controllerfunktionen har granskat tio projekt i kategorin slump under året. Två avsåg lokalstöd och resterande projektstöd. I tre (30 procent) av projekten gjordes iakttagelser som, efter controllerfunktionens påpekande, åtgärdades av stödmottagaren. I kategorin risk och väsentlighet granskades 25 projekt under året. Två avsåg lokalstöd och resterande 23 avsåg projektstöd. I 16 (64 procent) projekt gjordes iakttagelser som, efter påpekande, åtgärdades av stödmottagaren. Merparten av rättelserna avsåg bristande attestordning hos stödmottagande organisation. I några av kontrollerna identifierades kostnader som inte kunnat godkännas. Efter genomförd kontroll har bristerna och felen åtgärdats. I en av kontrollerna under 2022 var bristerna så allvarliga och åtgärdades inte, varför projektet överlämnades till Kammarkollegiet för en bedömning om eventuellt återkrav av utbetalade medel.

Proaktiva och stödjande insatser har gjorts vid i stort sett samtliga kontroller. Proaktiviteten har bestått i att felaktigheter som upptäckts har åtgärdats innan redovisningen granskats av revisor och inlämnats till Arvsfonden. De stödjande insatserna har bestått i exempelvis rådgivning i bokföring, hantering av medlen på det separata bankkontot, stöd inför redovisning eller omdisponering av budget.

6.4.7 Enkät av upplevelsen av kontrollerna

Vartannat år genomförs en enkätundersökning av hur organisationer som fått kontrollbesök upplevde dessa. Enkätundersökning genomfördes under 2021 och nästkommande undersökning görs således 2023.

6.4.8 Långtidsuppföljning av lokalstöd

Samtliga organisationer som har fått lokalstöd från Arvsfonden förbinder sig att bedriva den nya verksamheten i minst tio år från beslutet. Denna uppföljning görs vid två tillfällen: efter fyra respektive tio år. Uppföljningen görs genom en enkät som skickas till stödmottagande organisationer (se även avsnitt 8).

De lokalstödsprojekt som fick beslut om stöd för tio år sedan (2012) och som ingår i tioårsuppföljningen omfattar 41 organisationer. Uppföljningen visar att samtliga organisationer fortfarande bedriver den verksamhet som organisationerna beviljats medel för.

De lokalstödsprojekt som fick beslut om stöd för fyra år sedan (2018) och som ingår i fyraårsuppföljningen omfattar 54 organisationer. Samtliga organisationer uppger att de planerar att bedriva verksamheten i lokalen/anläggningen hela förbindelsetiden ut, men två av organisationerna har i uppföljningen uppgett att de ännu inte kunnat komma i gång med verksamheten, på grund av pandemin.

Dessa två organisationer kommer att följas upp i särskild ordning. Övriga organisationer bedriver den verksamhet som de beviljats medel för.

6.4.9 Övriga kontroller

Controllerfunktionen begär in och kontrollerar bankkontoutdrag för en slumpvis utvald månad under projektåret hos slumpvis utvalda projekt två gånger per år. Syftet med kontrollen är att säkerställa att lagkravet, att medlen hålls avskilda, uppfylls samt säkerställa att medel inte lånats till ordinarie verksamhet. Under 2022 ledde två granskningar av bankkontoutdrag till utökad kontroll.

Utöver den slumpvisa begäran av bankkontoutdrag som nämns ovan är det obligatoriskt för samtliga projektstöd att, som en bilaga till varje årsrapport, redovisa projektens bankkontoutdrag för samtliga de månader årsrapporten omfattar.

Kansliet har en bevakningstjänst som löpande notifierar controllerfunktionen om en organisation med ett arvsfondsprojekt får skuldsaldon hos kronofogden, ansökningar om betalningsföreläggande, restfört saldo på skattekontot eller ansökan om konkurs. Beroende på vilken typ av notis som avses vidtar controllerfunktionen relevanta åtgärder. Under 2022 ledde informationen via bevakningstjänsten till en utökad kontroll.

6.4.10 Överlämnande av ärenden till Kammarkollegiet

Enligt lagen (2021:401) om Allmänna arvsfonden ska Arvsfondsdelegationen överlämna ärenden till Kammarkollegiet, om det finns skäl att överväga ett åliggande för mottagaren att betala tillbaka stöd ur fonden. En motsvarande formulering fanns även i den tidigare lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden. Under 2022 gjordes två överlämnande till Kammarkollegiet. Kammarkollegiet har fattat beslut i båda ärendena. I ett fall återkrävdes beviljad moms då stödmottagaren fått medel motsvarande moms från Arvsfonden, men sedan dragit av den hos Skatteverket. Detta ärende är överklagat till förvaltningsrätten. Det andra ärendet avskrevs av Kammarkollegiet.

6.5 Juristfunktionen

Juristfunktionen är en del av kanslistödet och fungerar som en stöd- och kontrollfunktion. Dels ges handläggare stöd genom rådgivning och utbildning, dels utvecklas rutiner för att kvalitetssäkra verksamheten. Funktionen svarar löpande på frågor som uppstår i handläggningen och är ett bollplank vid behov hos andra funktioner. Juristerna arbetar också med de rutiner som gäller kring hantering av personuppgifter och samverkar med övriga delar inom Kammarkollegiet kring detta.

Under våren 2022 pågick förberedelser med det demokrativillkor som skrevs fram i regeringens proposition (2021/22:272) Statens stöd till trossamfund samt demokrativillkor vid stöd till civilsamhället. Propositionen återkallades dock i november. I samband med att ett nytt demokrativillkor skulle införas arbetade juristfunktionen med att ta fram nya generella villkor för att de skulle bli tydligare både vad gäller hur de ska användas och förstås.

Inom lokalstöd tydliggjordes gränsdragningen mellan Arvsfondens krav på stödmottagarens tillgång till den lokal som finansieras och vad som gäller enligt Skatteverkets riktlinjer om moms. Under våren påbörjades även ett arbete med att ta fram riktlinjer för hur jävsfrågor ska bedömas, detta blev ett långsiktigt arbete som pågick hela året ut.

Samverkan med andra myndigheter är av stor betydelse för Allmänna arvsfondens verksamhet, under våren bjöds därför MUCF in till kanslistödet för två dagars erfarenhetsutbyte. Under hösten inbjöds kanslistödet sedan att besöka MUCF tillsammans med Jämställdhetsmyndigheten och Myndigheten för statens stöd till trossamfund. Utöver detta så sker kontinuerliga nätverksmöten med andra bidragsgivande myndigheter. Under sommaren 2022 inkom ett överklagande av två projekt som avbröts under 2021. Arvsfondsdelegationen har lämnat yttrande till förvaltningsrätten och ett avgörande väntas under 2023.

6.6 Processutveckling och digitalisering

Under 2022 har kansliet jobbat med att utveckla och effektivisera flera centrala delar av handlägningsprocessen. Arbetet tar avstamp i den processkartläggning som skedde under 2021, och i ett önskemål att bättre möta våra olika målgruppers olika önskemål och behov.

En ny mall för ansökan om projektstöd har lanserats. Ett arbete med att utveckla e-tjänster för projektstödsansökan och lokalstödsansökan har genomförts (e-tjänsterna lanseras under 2023). Flera nya funktioner har utvecklats i ärendehanteringssystemet i syfte att förbättra kontrollen och effektivisera handläggningen. Utveckling av ärendehanteringssystemet sker delvis områdesspecifikt, det vill säga utifrån det som specialanpassats till Arvsfondens verksamhet, dels i samarbete med övriga delar av Kammarkollegiet.

6.7 Övrigt

Flera utvecklingsarbeten av interna rutiner och praxis har skett under året, dels för att stärka kontrollen, dels för att förenkla för de organisationer som söker medel eller för dem som redan har pågående projekt.

7. KOMMUNIKATION

Fokus under året har varit kommunikation och aktiviteter för att få in fler ansökningar med potential.

Exempel på aktiviteter:

- Kommunikationssatsning målgrupp äldre – läs mer under 7.8.
- Informationsfilmer om vad som krävs för att ansöka och hur en ansökan går till har tagits fram. Filmerna sprids i nyhetsbrev, sociala medier och på webinarium.
- En översyn av ansökningsprocessen har genomförts och en enklare och tydligare blankett lanseras i början av augusti. Blanketten förväntas ge ett bättre stöd och gynna samtliga sökande organisationer, men med förhoppning om särskild god effekt för projekt som är hänförliga till målgruppen äldre personer. Den nya processen ligger även till grund för de nya e-tjänsterna Ansök om projektstöd och Ansök om lokalstöd som utvecklas – läs mer under 7.1.
- En ny profilfilm har producerats som visar på bredden både i projekt och vad gäller spridning i landet.

7.1 Digitala tjänster

Under 2022 har kanslistödet arbetat med utveckling av e-tjänster för ansökan om lokalstöd respektive projektstöd, samt inlett arbetet med e-tjänsterna för projektstödet års- och slutrapporter.

Användarintervjuer och tester har genomförts externt och internt, och tjänsternas innehåll har utvecklats därefter. Även kunskapsutbyte med andra användare av system har genomförts. På grund av behov av avancerad signeringslösning och övriga prioriterade utvecklingsprojekt på Kammarkollegiet har fokus i arbetet främst varit på innehåll, språk och användarvänlighet. E-tjänsterna integreras med ärendehanteringssystemet Platina och lanseras under 2023.

7.2 Majoriteten av webbplatsbesökarna är nöjda

Under 2022 genomfördes ingen användarundersökning på www.arvsfonden.se. I stället implementerades en tyck-till-modul på informationssidor på webbplatsen i mars 2022. På flertalet webbsidor finns nu frågan "Hjälpte informationen på denna sida dig?" med svarsalternativen Ja och Nej samt möjlighet att lämna ett fritextsvar om man svarar Nej. Under perioden mars till december 2022 valde 2077 användare att besvara frågan. Av dessa var 70 procent nöjda med besöket på webbplatsen.

7.3 Sociala medier

Under 2022 arbetade Kammarkollegiet med en uppdatering av policy för myndighetens samtliga sociala medier för att vara mer i takt med förändringar i användande och lagstiftning. Detta omfattar även hanteringen av Allmänna arvsfondens konton. Arbetet omfattade även att arkivera och hitta former för att diarieföra Arvsfondens närvaro på Facebook och Instagram.

Trots en fortsatt strategiskt utmanande period för den som vill använda sociala medier för att nå ut till sina målgrupper på ett effektivt sätt, kan Allmänna arvsfonden konstatera att det betalda innehållet nått ut bättre än tidigare. På Facebook ökade exempelvis spridningen av betalt innehåll med drygt 90 procent

i jämförelse med 2021. Antalet spenderade kronor för att sponsra inlägg i sociala medier har legat på en liknande nivå, men en mer effektiv spridning har minskat den faktiska kostnaden för annonsering något. Under det gångna året har dessutom mer omfattande annonskampanjer, exempelvis i anslutning till den nya målgruppen äldre personer och lansering av årlig projektbarometer, gjorts av interna resurser.

Facebook-kontots räckvidd ökade med 59 procent. Instagram tappade i spridning med 32 procent i en jämförelse med året innan. Antalet interaktioner har gått ner totalt, men redaktionen har också publicerat ett hundratal färre inlägg jämfört med föregående år.

Facebook ökade med 617 följare netto (vilket innebär antalet när de som avföljt under året räknats bort). Detta är en ökning med sex procent jämfört med 2021.

Twitter är vilande och mäts inte.

Instagram har 2 969 följare vid årets slut, en ökning med 14 procent jämfört med 2021.

Nytt konto på LinkedIn: Under våren 2022 blev Arvsfonden aktiv på plattformen LinkedIn, främst med fokus på erfarenhetsspridning. Syftet är att nå personer som i sin yrkesroll eller ideella engagemang möter fondens målgrupper, och som kan ha nytta av de erfarenheter, metoder och verktyg som tagits fram inom arvsfondsprojekt. LinkedIn-kontot har 866 följare vid årets slut.

7.4 Arvsfondens nyhetsbrev

Syftet med Arvsfondens nyhetsbrev är att öka kännedomen och förtroendet för samt fördjupa kunskapen om Allmänna arvsfonden och hur fondens medel används.

Frekvens och prenumeranter: Nyhetsbreven skickas vanligtvis en vecka efter Arvsfondsdelegationens sammanträde som hålls sex gånger per år. Under 2022 skickades sju nummer av Arvsfondens nyhetsbrev ut, ett extra nummer gjordes med fokus på erfarenhetsspridning och kriget i Ukraina.

År 2022 har antalet prenumeranter minskat något, från 6 100 till 5916. Troligtvis kan en del av minskningen hänvisas till en mer frekvent rensning av "döda" e-postadresser som inte levereras korrekt. Det kan i sin tur förklara att trenden för öppningsfrekvensen fortsätter uppåt och i dag ligger på 43 procent, att jämföra med förra årets 35 procent.

7.5 Arvsfonden i media

Projektbarometern: för sjunde året i rad publicerade Allmänna arvsfonden sin Projektbarometer med syftet att visa hur fördelningen av projektstöd ser ut länsvis och på så vis öka kännedomen om fonden och möjligheten att söka medel. Projektbarometern för utdelade medel 2021 resulterade i 67 (164 2020) publiceringar med ett beräknat annonsvärde av 747 000 kronor (1 951 000 kronor 2021).

Minskningen beror bland annat på att TT inte plockade upp nyheten till skillnad från året innan. Det faktum att det var ett valår med stor konkurrens om medieutrymme har sannolikt även det påverkat utfallet.

Mediegenomslag: som framgår av tabell 28 har Allmänna arvsfondens exponering och genomslag i redaktionella medier varit fortsatt hög där lokala medier är de redaktioner där Allmänna Arvsfonden väcker störst intresse. (Källa: Statistisk årsanalys 2022 framtagen av Infomedica. Årsanalys 2020 och 2021 framtagen av Retriever.)

Drygt 96 procent av publiceringarna bedöms som neutrala alternativt positiva. (Källa: Pressklipp Retriever.)

TABELL 28
Exponering och genomslag i redaktionella medier, nyckeltal

	2022	2021	2020
Antal artiklar	2 640	2 648	2 422
Räckvidd (milj)	171,2	146,6	134,8
Delningar Facebook	70 300	65 095	95 569
Delningar Twitter	7 800	1 845	3 704

7.6 Förtroende- och kännedomsmätning

Varje år genomförs en kännedom- och förtroendemätning hos allmänheten. 2022 års mätning visar på en bibehållen kännedom hos allmänheten och att förtroendet ligger på en liknande nivå, där andelen med positiv eller neutral attityd till Allmänna arvsfonden har minskat från 84 till 81 procent. Samtidigt har andelen negativa minskat marginellt från 10 till 8 procent. Vi noterar särskilt att andelen positiva minskat till förmån för andelen neutrala, vilket kommer att följas upp kommande år. Det bör betonas att resultaten som redovisas i tabellerna nedan visar allmänhetens kännedom och förtroende för Allmänna arvsfonden i sin helhet och inte specifikt Arvsfondsdelegationens delar av fondens verksamhet.

TABELL 29
Kännedom

	2022	2021	2020
Kännedom	81%	84 %	78 %

TABELL 30
Attityd/förtroende

	2022	2021	2020
Positiv	38 %	46 %	49 %
Negativ	8 %	10 %	7 %
Neutral	45 %	38 %	26 %
Vet ej	11 %	7 %	18 %

7.7 Informationsträffar

I syfte att fler organisationer och offentliga aktörer från hela Sverige ska få kännedom om möjligheterna som Arvsfonden kan ge genomfördes två webinarier under 2022. Inbjudan gick ut till föreningar, kommuner och regioner i hela Sverige. Vid första tillfället i juni var 648 anmälda till webinariet som tecken-och skrivtolkades. Till det andra tillfället i december anmälde sig 470 personer. På webinariet fick föreningar och kommuner information om de olika stödformerna de kriterier som behöver uppfyllas för att få stöd ur fonden.

Ett annat sätt att sprida information om Arvsfondens kriterier för att få fler ansökningar är att delta vid mässor, konferenser och informationsträffar som arrangeras av andra aktörer som till exempel studieförbund och länsstyrelser. Under 2022 deltog kansliet på Landsbygdsriksdagen, NPF-forum och MR-dagarna. Utöver det har handläggare informerat personer som arbetar med eller engagerar sig för fondens målgrupper, vid digitala och fysiska informationsträffar arrangerat av Region Gotland, Region Uppsala, Region Stockholm, Föreningsmässan i Järva, RF-SISU, Sveriges Föreningar, Samforma (Väst-och Norrbotten) och ABF.

7.8 Särskilt fokus på målgruppen äldre över 65 år

I och med att den nya Arvsfondslagen trädde i kraft i juli 2021 fick Arvsfonden en ny målgrupp, äldre personer över 65 år. I syfte att informera om möjligheten att söka projekt med denna målgrupp har Arvsfonden under 2022 genomfört ett flertal annons- och informationskampanjer. Vi har riktat oss till organisationer som samlar målgruppen såsom senior- och pensionärsföreningar men även till idrottsrörelsen och studieförbund. I och med att vi har fått ansökningar från organisationer som tidigare inte sökt medel från oss har vi arbetat för att vägleda och tydliggöra våra kriterier till dessa organisationer. Ett särskilt arbete har genomförts när ansökningar inte beviljats för att underlätta för organisationen att förbättra sin ansökan inför en ny bedömning. Exempel på aktiviteter 2022:

- Webinarier med cirka 400 intressenter från SPF:s lokalföreningar och andra intressenter respektive Riksidrottsförbundets anläggningshandläggare i hela landet
- Medverkan på bland annat på Landsbygdsriksdagen MR-dagarna och Äldreomsorgsdagarna
- Framtagning av broschyr om äldre
- Ny webbsida på arvsfonden.se om äldre målgrupp inklusive frågor och svar
- Annonskampanj jan-mars digitalt och print i utvalda medier för äldre målgrupp
- Webbinnehåll och inlägg i sociala medier för att lyfta arvsfondsprojekt med fokus på äldre som målgrupp.

8. UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING

I det här avsnittet redovisas de årliga uppföljningar av projektstöd och lokalstöd som genomförts samt de utvärderingar av arvsfondsprojekt som färdigställts och publicerats under 2022. Dessutom redovisas Arvsfondens arbete med erfarenhetsspridning från arvsfondsprojekt.

För uppföljnings- och utvärderingsverksamheten finns Arvsfondsdelegationens strategi för uppföljning och utvärdering (2019) som bland annat betonar jämställdhetsperspektivet. De projekt som Arvsfonden finansierar har stor bredd och variation, oavsett om det handlar om projektstöd eller lokalstöd. De organisationer som driver projekten gör det dessutom under olika förutsättningar.

8.1 Uppföljning av överlevnad efter projektslut hos enskilda projekt

För att projekt ska beviljas stöd ur Allmänna arvsfonden ska projektet enligt lag (2021:401) om Allmänna arvsfonden ha förutsättningar att främja målgruppen även efter det att stödet ur Allmänna arvsfonden har upphört (2 kap. 3§). I det här avsnittet redovisas överlevnaden efter projektslut. Med överlevnad avses verksamheter, aktiviteter, metoder och/eller arbetsätt som lever vidare och därmed fortsatt främjar Arvsfondens målgrupper även efter att projektfinansieringen från Arvsfonden upphört.

Först redovisas 2022 års uppföljning av projektens överlevnad efter projektslut. Uppföljningen omfattar 103 avslutade projekt. Därefter följer en redovisning av överlevnaden efter projektslut över tid, under perioden 2007–2022. Slutligen redovisas de bedömningar av överlevnaden efter projektslut som forskare gjort av projekt som ingått i utvärderingar genomförda på uppdrag av Arvsfondsdelegationen.

Uppföljningarna av överlevnaden omfattar enbart avslutade projekt som beviljats projektstöd och vars slutredovisningar godkänts under 2022. Projekt som beviljats lokalstöd följs upp genom särskilda uppföljningar som genomförs fyra respektive tio år efter det att stödet beviljats (se avsnitt 6).

8.1.1 Arvsfondsdelegationens kategorisering av överlevnad efter projektslut

För att få kunskap om hur projekt finansierade med projektstöd ur Allmänna arvsfonden lever vidare efter projektslut och under vilka förutsättningar Allmänna arvsfondens pengar lämnar spår, görs en bedömning av överlevnaden hos avslutade projekt.

Bedömningen av överlevnaden baseras dels på en granskning av projektens slutredovisningar, dels en särskild uppföljning av de avslutade projekten som sker efter det att slutredovisningarna har godkänts. Från och med 2022 års verksamhetsberättelse sker denna särskilda uppföljning genom stödmottagande organisationer får besvara en enkät.⁶ Tidigare år har denna uppföljning skett genom

⁶ Ett projekt genomfördes av en organisation som sedan gick i konkurs och därför inte kunnat besvara enkäten. För detta projekt har bedömningen av överlevnad enbart gjorts utifrån projektets slutredovisning.

telefonsamtal. En annan skillnad jämfört med tidigare års uppföljningar är att samtliga projekt har fått besvara enkäten och frågorna om överlevnad. Tidigare år har enbart de projekt som utifrån slutredovisningarna bedömts ha en överlevnad efter projektslut följts upp. Som tidigare år gäller att bedömningen av överlevnaden görs vid tiden för den särskilda uppföljningen. Verksamheten, och därmed överlevnaden, kan därefter ha förändrats.

Under 2022 har totalt 103 slutredovisade projekt som beviljats projektstöd följts upp utifrån deras överlevnad efter det att Arvsfondens finansiering upphört. Det är 27 projekt färre än året innan.⁷

Projekten har tidigare grupperats i fyra olika kategorier, utifrån överlevnaden efter projektslut. Två av dessa kategorier, kategorierna 3 och 4, har omfattat projekt vars verksamheter, aktiviteter, metoder och/eller arbetssätt lever vidare efter projektslut. Från och med 2022 års uppföljning slås dessa två kategorier samman till en kategori (kategori 3) som omfattar projekt vars resultat på olika sätt på ett tydligt sätt levt vidare efter projektslut. Skälet till att slå samman kategorierna 3 och 4 är att bägge kategorier omfattat projekt som bedömts ha resultat som lever vidare efter projektslut, vid tiden för den särskilda uppföljningen (enkätuppföljningen). Genom att slå samman kategorierna tydliggörs detta.

Därmed har projekten i den särskilda uppföljningen bedömts utifrån tre kategorier:

Kategori 1: Projekt som inte lämnar några spår

Kategori 2: Projekt vars resultat inte lever vidare på ett tydligt sätt

Kategori 3: Projekt vars resultat lever vidare på ett tydligt sätt

I det följande redovisas dessa tre kategorier och hur många projekt som ingår i respektive kategori, baserat på 2022 års uppföljning.

Kategori 1 – Projekt som inte lämnar några spår

I kategori 1 ingår projekt som inte har kunnat genomföra den verksamhet som stödmottagande organisation beviljats medel för. I 2022 års uppföljning rör det sig om ett projekt som bedömts tillhöra denna kategori.

En vanligt förekommande anledning till att projekt inte lämnar några spår är att projekten inte varit tillräckligt förankrade i till exempel samarbetsorganisationer. Under de år som Arvsfonden kategoriserat överlevnaden för slutredovisade projekt är det endast ett fåtal projekt som tillhört denna kategori. En förklaring till detta är sannolikt att Arvsfonden gör en gedigen förkontroll innan projekt beviljas medel samt att projekten årligen behöver redovisa sitt arbete till Arvsfonden och får stöd av Allmänna arvsfondens handläggare under projektets genomförande.

⁷ De avslutade projektens slutredovisningar har inkommit under perioden 2020–2022 och godkänts av Arvsfonden under 2022 (1 januari-9 december). Två avslutade projekt har inte ingått i uppföljningen av överlevnad efter projektslut. Det gäller en förstudie som inte omfattats av kravet på slutredovisning och ett projekt där slutredovisning enbart omfattat en ekonomisk slutredovisning.

Kategori 2 – Projekt vars resultat inte lever vidare på ett tydligt sätt

I denna kategori återfinns projekt som genomförts enligt projektplan, men vars resultat inte på ett tydligt sätt lever vidare efter projektets slut. Av de projekt som granskats under 2022 är det 39 projekt som bedömts tillhöra denna kategori.⁸ Även om de aktiviteter som genomförts inom projektet inte på ett tydligt sätt lever vidare efter projektets slut kan de ha varit av stor betydelse för de målgrupper som projekten vänt sig till.

Kategori 3 – Projekt vars resultat lever vidare på ett tydligt sätt

Från och med 2022 års uppföljning samlas i denna kategori projekt vars verksamheter, aktiviteter, metoder och/eller arbetssätt lever vidare på ett tydligt sätt och därmed fortsätter främja Arvsfondens målgrupper även efter projektslut. Av de projekt som följts upp bedöms 63 projekt tillhöra denna kategori. Det motsvarar 61 procent av de granskade projekten. I bilaga I finns en sammanfattande beskrivning av dessa projekt och vad för verksamheter, aktiviteter, metoder och/eller arbetssätt som levt vidare efter projektslut.

Tabell 31 visar fördelningen av de 103 slutredovisade projekt som granskats under 2022, baserat på de tre kategorierna.

TABELL 31

Arvsfondsdelegationens kategorisering av projektens överlevnad. Slutredovisade projekt som granskats 2022

Överlevnadskategorier	Antal slutredovisade projekt som granskats
Kategori 1	1
Kategori 2	39
Kategori 3	63
Totalt antal slutredovisade projekt som granskats	103

Fortlevnad och finansiering

Vid sidan av organisationernas beskrivning av överlevnaden efter projektslut har enkäten också omfattat frågor om hur projektens resultat lever vidare, på vilket sätt och med vilken finansiering. På frågan hur verksamheter, aktiviteter, metoder och/eller arbetssätt lever vidare efter det att projektfinansieringen från Arvsfonden upphört, är det vanligaste svarsalternativet att det fortlever i den stödmottagande organisationen (87 procent). Organisationerna har också i samma fråga kunnat ange på vilket sätt resultat från projektet fortlever. Vanligaste svarsalternativet är som en metod (63 procent) eller som webbportal, interaktiv hemsida, app eller annan digital lösning (60 procent). På frågan hur de delar av projektet som lever vidare efter att projektfinansieringen från Arvsfonden upphört finansieras, är det vanligaste svarsalternativet att det är den stödmottagande organisationen som står för finansieringen (77%).

⁸ Överlevnaden för ett av dessa projekt har enbart bedömts utifrån slutredovisningen då enkätsvar inte inkommit för detta projekt.

Framgångsfaktorer och hinder

De projekt som ingår i 2022 års uppföljning har i sina slutredovisningar redovisat framgångsfaktorer och hinder i genomförandet av projekten.

En framgångsfaktor som tas upp av många organisationer är delaktighet och engagemang från målgruppen, särskilt i genomförandet av projektet. Det kan handla om att målgruppen har involverats i genomförandet av projektet, att deras intressen, behov och erfarenheter har tagits tillvara under projektets gång, och att det funnits en lyhördhet för vad målgruppen tycker, där deras upplevelser och erfarenheter stått i centrum för projektet. Vidare nämns relationsbyggande arbete för att ta vara på målgruppens erfarenheter, intressen och behov, en nära och tät dialog med målgruppen, och att målgruppen haft ett tydligt inflytande över projektet och setts som en kunskapsbas. En viktig aspekt är också att det hos målgruppen har funnits en efterfrågan på, och ett tydligt behov av, de aktiviteter/verksamheter som projektet genomfört.

En annan framgångsfaktor som tas upp av många projekt är samverkan och samarbete, både inom projektorganisationen och externt. Inom projekten handlar det bl.a. om tydliga roller, teamkänsla, engagerade och drivna projektmedarbete, välfungerande styr- och referensgrupper, samt en flexibilitet hos projekten där problem som uppstått kunnat lösas efterhand av projektmedarbetare. Externt handlar det om samverkan och samarbete i förhållande till aktörer och organisationer och verksamheter som har koppling till målgruppen, engagerade samarbetspartners och organisationsövergripande samarbeten.

Stödmottagande organisationer beskriver också i slutredovisningarna hinder i genomförandet av projekten. Bland de organisationer som ingår i 2022 års uppföljning har det enskilt största hindret, i likhet med föregående års uppföljning, varit pandemin som har påverkat projekten på olika sätt, bl.a. i vilken omfattning organisationer kunnat nå målgrupperna för projektet (se även avsnitt 8.3.4). Vissa projekt har hittat andra vägar att nå ut tex. genom digitala träffar och utbildningar, medan det för de projekt som byggt på fysiska möten har varit svårare att ställa om.

8.1.2 Arvsfondsdelegationens kategorisering av överlevnad efter projektslut under perioden 2007–2022

Under den senaste sextonårsperioden har 2113 avslutade projekt kategoriserats utifrån vad som händer med projekten efter det att Allmänna arvsfondens finansiering upphört. Tabell 32 visar att av dessa projekt är det 52 procent som vid tiden för den särskilda uppföljningen haft resultat som levt vidare efter projektslut. I tabellen har de tidigare kategorierna 3 och 4 slagits ihop (se vidare avsnitt 8.1.1).

TABELL 32

Arvsfondsdelegationens kategorisering av överlevnad efter projektslut. Slutredovisade projekt som granskats 2007–2022

Överlevnadskategorier	Antal slutredovisade projekt som granskats
Kategori 1	53
Kategori 2	956
Kategori 3	1104
Totalt antal slutredovisade projekt som granskats	2113

Över tid framträder flera bidragande faktorer till att verksamheter, aktiviteter, metoder och/eller arbetssätt lever vidare efter projektslut. En sådan bidragande faktor är projektförankring, både inom den egna organisationen och externt, med samarbetsparter. Ett annan bidragande faktor, som är kopplad till projektförankring, är att det finns tid att förankra och genomföra en projekttid, liksom tid att genomföra utvecklingsarbetet och implementera resultaten.

8.1.3 Forskares kategorisering av överlevnad efter projektslut

I det här avsnittet redogörs för de bedömningar av överlevnaden som forskare, som genomfört utvärderingar på uppdrag av Arvsfondsdelegationen, har gjort av de projekt som har ingått i utvärderingarna. Forskarna bedömer överlevnaden genom granskningar av projektens egen dokumentation, enkäter och/eller intervjuer samt i vissa fall projektbesök. I utvärderingarna kan ingå såväl pågående som avslutade projekt, och projekt kan också avslutas under tiden utvärderingen genomförs. Forskarna bedömer endast överlevnaden på de projekt som slutredovisats, antingen innan eller under genomförandet av utvärderingen.

Överlevnadskategorisering baserat på utvärderingar som publicerats 2022

Under 2022 har tre utvärderingar färdigställts och publicerats:

- Ungdomsprojekt i civilsamhällets organisationer - relationer, samarbeten och utmaningar
- Arvsfondsprojekt i studieförbunden
- Möjligheter och motstånd: arvsfondsprojekt om sexualitet och funktionsnedsättning

Utvärderingarna presenteras närmare i avsnitt 8.4. I tabell 33 redovisas de bedömningar av överlevnaden som respektive forskare gjort inom ramen för dessa tre utvärderingsuppdrag. Överlevnadsgraden för de avslutade projekt som ingått i de tre utvärderingarna uppgår till 77 procent. Vid tiden för utvärderingsuppdragen utgick forskarnas bedömningar av överlevnaden utifrån fyra kategorier. I tabellen har dock kategorierna 3 och 4 slagits ihop (se vidare avsnitt 8.1.1).

TABELL 33

Forskarnas kategorisering av överlevnad efter projektslut (totalt tre publicerade utvärderingar 2022)

Överlevnadskategorier	Antal bedömda projekt
Kategori 1	0
Kategori 2	19
Kategori 3	65
Totalt antal bedömda projekt	84

Överlevnadskategorisering baserat på utvärderingar genomförda under perioden 2007–2022

De senaste sexton åren har överlevnaden hos 1344 avslutade projekt bedömts av forskare som genomfört utvärderingar på uppdrag av Arvsfondsdelegationen. De projekt som utvärderats av forskarna har fått stöd ur Allmänna arvsfonden under perioden 1994–2020. Tabell 34 visar att drygt 51 procent (693 projekt) av de avslutade projekt som ingått i utvärderingarna har haft resultat som levt vidare efter projektslut, vid tiden för forskarnas bedömning i respektive utvärdering.

Vid tiden för utvärderingsuppdragen utgick forskarnas bedömningar av överlevnaden utifrån fyra kategorier. I tabellen har dock kategorierna 3 och 4 slagits ihop (se vidare avsnitt 8.1.1).

Forskarna har funnit en överlevnadsgrad som ligger nära den överlevnadsgrad Arvsfondsdelegationen har kommit fram till i sin analys över tid. Det visar att projekten lever vidare en lång tid efter det att Arvsfondens finansiering upphört, eftersom ett antal av de projekt som forskarna följt upp avslutades för en längre tid sedan, vid tiden för bedömningen i respektive utvärdering.

TABELL 34
Forskares kategorisering av projektens överlevnad. Utvärderingar publicerade 2007–2022

Överlevnadskategorier	Antal bedömda projekt
Kategori 1	75
Kategori 2	576
Kategori 3	693
Totalt antal bedömda projekt	1344

8.2 Uppföljning av projekten ur ett jämställdhetsperspektiv

I det här avsnittet redovisas resultaten från den uppföljning som gjorts 2022 av de slutredovisade projekten ur ett jämställdhetsperspektiv. Avsnittet inleds med en redovisning av könsfördelningen bland projektledare som drivit projekt med projektstöd respektive lokalstöd. Därefter redovisas jämställdhetsstatistik avseende projektstöd respektive lokalstöd. Avsnittet avslutas med en redovisning av nya projekt som Arvsfondsdelegationen beviljat stöd till under 2022 och som främst riktas till flickor/kvinnor respektive pojkar/män.

8.2.1 Könsfördelningen bland projektledare

I de slutredovisade projekt som erhöll projektstöd har 67 procent av projektledarna varit kvinnor, vilket i stort sett är samma könsfördelning som vid föregående års uppföljning. I sex av projekten har projektledarskapet delats mellan en kvinna och en man. I ett projekt har projektledaren uppgett annan könsidentitet. När det gäller de lokalstödsprojekt vars slutredovisningar godkännts 2022 gäller det omvända förhållandet och 80 procent av projektledarna var män. Det finns ingen större skillnad vad gäller vilken typ av organisation och vilka typer av verksamheter som kvinnor och män är projektledare för.

8.2.2 Jämställdhetsstatistik projektstöden

I detta avsnitt redovisas jämställdhetsstatistik för slutredovisade projekt som beviljats projektstöd och som granskats under 2022. Statistiken bygger på den rapportering som stödmottagande organisationer har lämnat i slutredovisningarna av projekten. I projektens slutredovisningar lämnas statistik över totalt antal aktiva deltagare i projekten under hela projekttiden, samt könsfördelning. Redovisningen görs per målgrupp. Med aktiva deltagare menas personer ur Arvsfondens målgrupper som har inflytande över projektets planering och genomförande och som återkommande/över en längre tid medverkat i projektets aktiviteter.

Totalt har det ingått 103 projekt i 2022 års uppföljning (se även avsnitt 8.1). Tolv projekt har inte lämnat någon statistik om antal aktiva deltagare, inklusive könsfördelning, alternativt har de lämnade uppgifterna varit oklara, och ingår därför inte i sammanställningen. Ett av dessa projekt har enbart angett totalt antal deltagare och dessa har därför fördelats på den målgrupp som projektet riktat sig till. Två av projekten har angivit antal deltagare för en målgrupp, medan det saknas uppgifter för en eller flera andra målgrupper som ingått i projektet. Dessa projekt ingår i statistiken, men har alltså inte lämnat fullständiga redovisningar.

Två projekt har angett att antalet aktiva deltagare är cirka tiotusen personer eller fler. Bedömningen är att dessa projekt inte tolkat aktivt deltagande på det sätt som Arvsfondsdelegationen avsett. För att statistiken inte ska bli alltför snedvriden ingår inte dessa två projekt i sammanställningen.

Totalt baseras därmed sammanställningen av antal aktiva deltagare, inklusive könsfördelning, på 89 projekt.

Från och med 1 juli 2021 har Allmänna arvsfonden ytterligare en målgrupp, äldre över 65 år. Av de 89 projekt som lämnat statistik har 24 projekt redovisat deltagare från denna målgrupp. Det kan dock i realiteten finnas fler projekt som haft deltagare från denna målgrupp. Mallarna för slutredovisningar har dock inte inkluderat denna målgrupp förrän from datumet för lagändringen (1 juli 2021).

Sammanfattningsvis kan konstateras att antal aktiva deltagare varierar stort mellan olika projekt, från några få personer till flera tusen personer. Skillnaderna kan bero på inriktningen av projekt, men också hur projekten tolkar vad aktiva deltagare är. Dessa tolkningar får betydelse för vilka uppgifter som lämnas i slutredovisningen. Med anledning av dessa osäkerheter i redovisningen ska statistiken tolkas med försiktighet.

Tabell 35

Totalt antal aktiva deltagare i projekt (n= 89) samt könsfördelning (medelvärde andel i procent avrundat till heltal)

Målgrupp	Totalt antal deltagare	Andel pojkar/män (medelvärde i %)	Andel flickor/kvinnor (medelvärde i %)	Andel annan könsidentitet (medelvärde i %)
Barn 0–11 år	23 507	48	49	3
Ungdomar 12–25 år	35 237	52	47	1
Personer över 25 år med funktionsnedsättning	7 381	44	53	3
Äldre över 65 år	2 286	38	58	4
TOTALT	68 411	46	51	3

Tabell 35 visar att drygt 68 000 personer har varit aktiva deltagare i de 89 projekt som ingår i statistiksammanställningen. Som tidigare konstaterats skiljer sig antalet deltagare mellan projekten mycket åt. Många av projekten har vänt sig till fler än en målgrupp, och särskilt målgrupperna barn respektive ungdomar kan vara svåra för projekten att särredovisa, vilket också tidigare har nämnts. Ungdomar är den målgrupp som ingår i flest avslutade projekt som följts upp 2022 och där statistik funnits tillgänglig.

Vad gäller könsfördelningen är den baserad på den redovisning som projekten har lämnat för respektive målgrupp. Den bygger alltså, precis som antalet deltagare, på projektens egna uppskattningar. Ett fåtal projekt har för en eller flera målgrupper inte angett könsfördelning. Könsfördelningen har då satts till 50 procent flickor/kvinnor och 50 procent pojkar/män, i ett fall har annan könsidentitet angivits då det rört sig om en person.

Andelen flickor/kvinnor respektive pojkar/män, samt annan könsidentitet, har avrundats till heltal. Det är endast ett fåtal projekt där annan könsidentitet har redovisats och de utgör en liten andel av totalt antal aktiva deltagare. Redovisningen visar att könsfördelningen är relativt jämn bland barn och ungdomar, medan skillnaden är större inom målgruppen vuxna med funktionsnedsättning där andelen kvinnor överväger. Störst är skillnaden i målgruppen äldre där majoriteten i projekten varit kvinnor. Det är viktigt att notera att det handlar om ett genomsnitt, där könsfördelningen kan vara mycket ojämn i enskilda projekt.

Det bör noteras att utöver de aktiva deltagarna i projekten är det också ett stort antal personer ur Arvsfondens målgrupper som nås av projektens verksamheter och aktiviteter genom att till exempel delta i en föreläsning eller ta del av metodmaterial som tagits fram inom projektet.

8.2.3 Jämställdhetsstatistik lokalstöden

I detta avsnitt redovisas lokalstödsprojekten ur ett jämställdhetsperspektiv, baserat på den uppföljning som Arvsfonden genomför fyra respektive tio år efter att berörda organisationer erhållit lokalstöd ur Allmänna arvsfonden. 2022 års uppföljning har omfattat lokalstödsprojekt beviljade 2018 respektive

2012. Uppföljningen har genomförts genom en enkät som skickats till stödmottagande organisationer. Tioårsuppföljningen har omfattat 41 projekt⁹, medan fyraårsuppföljningen har omfattat 54 projekt¹⁰ (se även avsnitt 6).

Majoriteten av de lokalstöd som ingått i 2022 års uppföljning har beviljats idrottsföreningar, däribland fotbollsföreningar, golfklubbar, ryttarföreningar/ridklubbar, motorsportklubbar och tennisklubbar. Några lokalstöd har också beviljats bland annat kulturföreningar och hembygdsföreningar.

I 2022 års uppföljning av lokalstöden har stödmottagande organisationer fått besvara en fråga om vad för slags verksamhet organisationen beviljats stöd för från Arvsfonden; om det rör sig om organiserad verksamhet, både organiserad och spontan verksamhet, eller enbart spontan verksamhet/aktiviteter.

De stödmottagande organisationer som uppgett att de beviljats stöd för att bygga en lokal/anläggning för att bedriva organiserad verksamhet (helt eller delvis) har fått uppskatta totalt antal personer (unika individer) som använder lokalen/anläggningen för den organiserade verksamheten i genomsnitt per vecka under ordinarie säsong. I tabell 36 redovisas denna statistik. I tabellen ingår således inte deltagare i spontana aktiviteter.

Av de 41 lokalstöd som ingått i tioårsuppföljningen har 40 organisationer uppgett att de helt eller delvis bedriver organiserad verksamhet. I två fall har könsfördelning inte kunnat uppges eller varit oklar och då har könsfördelningen satts till 50 procent flickor/kvinnor och 50 procent pojkar/män.

För de lokalstöd som ingått i fyraårsuppföljningen har 49 organisationer uppgett att de helt eller delvis bedriver organiserad verksamhet. Två organisationer har uppgett att de ännu inte kommit igång med verksamheten vilket framförallt berott på pandemin (se även avsnitt 6). Dessa två organisationer har därför inte ingått i sammanställningen. Därmed omfattar statistiken 47 projekt. En organisation har inte kunnat uppskatta könsfördelningen, och för två lokalstöd är könsfördelningen oklar. I dessa fall har könsfördelningen satts till 50 procent flickor/kvinnor och 50 procent pojkar/män.

Statistiken baseras på organisationernas egna skattningar och ska därför tolkas med försiktighet. Det totala antalet personer som deltagit i organiserad verksamhet per vecka skiljer sig åt mellan organisationerna. I de fall organisationen har angivit ett spann har ett medelvärde tagits fram. I flera fall uppger organisationer att det varit svårt att lämna uppskattningar om antal deltagare. Pandemin har i vissa fall påverkat möjligheterna att nyttja lokaler/anläggningar, vilket återspeglas i statistiken som lämnas av organisationerna.

⁹ Det var totalt 44 bifallsbeslut 2012. Tre av bifallen har inte ingått i tioårsuppföljningen.

¹⁰ Det var totalt 59 bifallsbeslut 2018. Fem av bifallen har inte ingått i fyraårsuppföljningen.

Uppföljningen av lokalstöd visar att könsfördelningen är relativt jämn. Det är dock viktigt att notera att könsfördelningen baseras på ett medelvärde där verksamheter med hög andel kvinnor respektive en hög andel män ingår i statistiken. Till verksamheter med en hög andel kvinnor hör särskilt ryttarföreningar/ridklubbar, medan verksamheter med en hög andel män är exempelvis jaktsskytteklubbar, motorsportklubbar och golfklubbar. Tioårsuppföljningen (2012 års lokalstöd) visar att andelen flickor/kvinnor varierar mellan 2 och 99 procent, medan motsvarande förpojkar/ män är mellan 1 och 90 procent. Fyraårsuppföljningen visar överlag på en relativt jämn könsfördelning mellan kvinnor och män, med några få undantag.

Tabell 36

Totalt antal deltagare som använder lokalen/anläggningen i genomsnitt per vecka, uppdelat på kön. Statistiken avser organiserad verksamhet. Avser uppskattning av unika individer.

År för beviljat lokalstöd	Antal uppföljda projekt	Totalt antal deltagare per vecka	Andel pojkar/män	Andel flickor/kvinnor
2012	40	6847	51 %	49 %
2018	47	5671	55 %	45 %

I 2022 års uppföljning av lokalstödsprojekt har de organisationer som uppgett att de beviljats stöd för att bygga en lokal/anläggning för spontana aktiviteter (helt eller delvis) fått uppskatta antal besökare per vecka under ordinarie säsong som använder lokalen/anläggningen för sådana spontana aktiviteter. Denna statistik måste tolkas med försiktighet eftersom det är svårt att göra en uppskattning av antal besökare när det rör sig om lokaler/anläggningar som kan nyttjas spontant. Därför har inte heller uppskattningen rört unika individer eller könsfördelning.

Totalt uppskattat antal besökare per vecka under ordinarie säsong som använder lokalen/anläggningen för spontana aktiviteter (helt eller delvis) är i stort sett densamma för lokalstöd beviljade 2012 och lokalstöd beviljade 2018; drygt 4 000 besökare. I denna statistik ingår även ett fåtal organisationer som uppgett att de enbart bedriver organiserad verksamhet, men som alltså även lämnat uppgifter rörande besökare för spontana aktiviteter. Några organisationer har angett att det är svårt att göra en uppskattning av antal besökare. Sammantaget visar uppföljningen på en stor variation i antal besökare mellan olika lokalstödsprojekt.

Organisationerna har också fått uppskatta antal sammankomster (till exempel träningar, träffar) per vecka under ordinarie säsong i den organiserade verksamheten. Här är variationen stor, från någon enstaka sammankomst i veckan till över hundra.

Tabell 37 redovisar totalt antal deltagare som använder lokalen/anläggningen i genomsnitt per vecka under den senaste tioårsperioden.

Tabell 37

Totalt antal deltagare som använder lokalen/anläggningen i genomsnitt per vecka, uppdelat på kön.

År projektet fick stöd	Antal uppföljda projekt	Totalt antal deltagare per vecka	Andel pojkar/män	Andel flickor/kvinnor
2012 ¹¹	40	6847	52 %	49 %
2013	46	12 555	56 %	44 %
2014	61	15 020	56 %	43 %
2015	51	12 388	61 %	39 %
2016	62	24 230	51 %	49 %
2017 ¹²	37	10 395	49 %	51 %
2018 ¹³	47	5641	55 %	45 %

Det ska poängteras att denna statistik är behäftad med stor osäkerhet, dels då den bygger på uppskattningar från stödmottagande organisationer, dels då statistiken samlats in och sammanställts på olika sätt över tid. Det kan handla om att uppgifterna som lämnats avsett årsstatistik, eller att ett spann uppgivits på antal deltagare, att organisationen enbart utgått från medlemmar när antal deltagare redovisats. Uppgifterna som lämnats har i vissa fall därmed varit bristfälliga eller svårtolkade, vilket krävt tolkningar vid sammanställningen. Innan 2021 års uppföljning har det inte gjorts någon skillnad mellan organiserad verksamhet och spontana aktiviteter. I och med 2022 års uppföljning har ett förtydligande gjorts om att statistiken som lämnas ska avse unika individer. Bakom siffran för totalt antal deltagare döljer sig också en stor variation där antal deltagare i enskilda lokalstödsprojekt varierar från några få personer till flera tusen deltagare per vecka. Därför går det inte att värdera totalt antal deltagare för ett specifikt år eller över tid, eller att göra jämförelser mellan år. Sammanfattningsvis syftar statistiken i tabellen därmed endast till att ge en översiktlig bild över tid. Kvalitativa uppföljningar visar dock att lokalstödsprojekt har stor betydelse för Arvsfondens målgrupper. Det har bland annat framkommit i en tidigare utvärdering av lokalstödsprojekt¹⁴ och det bekräftas också i 2022 års uppföljning av lokalstöd, se vidare avsnitt 8.3.5.

8.2.4 Nya projekt främst riktade till kvinnor respektive män

I det här avsnittet redovisas nya projekt som beviljats stöd 2022 och som främst riktas till flickor/kvinnor respektive pojkar/män. Viktigt att notera är att redovisningen enbart gäller nya projekt, det vill säga nya ansökningar, inte tilläggs- och fortsättningsansökningar.

¹¹ Statistiken omfattar inte hela projektpopulationen, utan enbart de projekt vars lokaler/anläggningar används för organiserad verksamhet.

¹² Ibid.

¹³ Ibid.

¹⁴ Bringlöv, Å. (2008), Rum för idealism: Utvärdering av Arvsfondens stöd till lokaler 1994 – 2006.

Nya projekt riktade främst till flickor/kvinnor som beviljats stöd 2022

Girls Games - tjejer i idrottens förarsäte! (RF-SISU Västra Götaland)

Projektet syftar till att göra en riktad insats för att öka antalet tjejer i åldrarna 15–25 år från idrottssvaga områden att bli ledare och deltagare inom olika idrotter. Projektet ska utbilda och engagera ledare ur målgruppen för att skapa förebilder och tillvarata erfarenheter och kunskaper som målgruppen besitter. Genom projektets praktiska arbete med "Girls Games-events", som leds av målgruppen i samarbete med föreningar, ska erfarenheter och lärdomar dras och dokumenteras. Detta ska mynna ut i en utbildning som ska leva vidare och erbjudas föreningar och andra aktörer, i första hand inom RF-SISU Västra Götalands befintliga nätverk.

Framtiden tillhör alla - Ett mångkulturellt projekt för att bryta äldres ensamhet (Internationella Kvinnoföreningen i Malmö)

Projektet syftar till att motverka ensamhet och isolering bland äldre kvinnor med utländsk bakgrund. Tillsammans med målgruppen ska man undersöka vad som orsakar ofrivillig ensamhet och vad som kan bryta den. Utifrån det ska aktiviteter utvecklas som på ett konkret sätt ger gemenskap, sociala kontakter och stärkt självförtroende. Det kan vara både spontana (informella) aktiviteter och mer organiserade insatser. Arbetssättet och goda exempel ska samlas i en handbok och spridas till andra aktörer som vill nå målgruppen.

Nya projekt riktade främst till pojkar/män som beviljats stöd 2022

Utbildningstrappan för en jämställd idrott (Locker Room Talk)

Syftet med projektet är att dels utveckla redan befintliga utbildningar och ta fram nya utbildningar, dels vända sig till en yngre målgrupp för att arbeta med framför allt killars attityder mot tjejer, men även killars attityd gentemot varandra i fysiska såväl som digitala miljöer med koppling till omklädningsrummet. Målgruppen är barn 6 till 14 år. Projektet ska vända sig direkt till målgruppen samt ge tränare, föreningspersonal och vårdnadshavare handledning och verktyg för att få en större insyn i hur de kan jobba med jämställdhet och schyssta attityder i en moderniserad värld med hjälp av att kliva in i virtuella scenarion och hantera dessa. Projektet genomförs i samarbete med idrottsföreningar, kommuner och andra aktörer som möter målgruppen.

Separerade pappor - brett föräldrastöd med fokus på jämställdhet och med barnet i centrum (Män för jämställdhet)

Projektet syftar till att skapa metoder och material för att stötta barn och pappor i en separationsprocess. Målet är att skapa ett jämställt föräldraskap med barnets bästa i fokus. Målgruppen för projektet är barn med erfarenhet av separerade föräldrar och pappor som funderar på, genomgår eller har genomgått en separation. I projektet kommer flera befintliga metoder och verktyg som samverkansparterna har utvecklat att användas och kombineras, exempelvis samtalsmetoder, mentorskap (peer-support) samt relationsstärkande aktiviteter för pappor och barn. Ett material ska tas fram som fungerar både för den enskilde och för grupper.

8.3 Uppföljning av målgruppers delaktighet

Arvsfondsdelegationens uppföljnings- och utvärderingsverksamhet visar att fondens medel lämnar spår, men också att det finns utmaningar för att säkerställa att fondens medel når ut till målgrupperna oavsett bland annat kön, etnicitet, socioekonomisk bakgrund, funktionsnedsättning och plats. Ett av kriterierna för att beviljas medel är målgruppens delaktighet under projektet och under beredningen av projektansökningar läggs stor vikt vid detta.

Vilka roller målgruppen/målgrupperna för projekten har i planering och genomförande skiljer sig åt beroende på projektens syfte och inriktning. Målgruppens delaktighet i planering av projekten kan vara en förutsättning för genomförandet, men behöver inte vara det. Graden av delaktighet kan också förändras under projektets gång.

Redovisningen i avsnitten 8.3.1–8.3.4 avser målgruppers delaktighet i slutredovisade projekt som beviljats projektstöd. I avsnitten ges en sammanfattande redovisning av hur projektens målgrupper varit delaktiga i planering och under genomförandet av projekten, samt deras roller i den fortsatta verksamheten efter att projekten avslutats. Dessutom sammanfattas projektens betydelse för målgruppen/målgrupper och om det finns grupper som projekten velat, men inte kunnat, nå. Redovisningen baseras på de slutredovisningar som ingått i 2022 års uppföljning av slutredovisade projekt (se även avsnitt 8.1).

Målgruppers delaktighet i lokalstödsprojekt sker främst när byggnationen är avslutad och verksamheten i den färdigställda lokalen/anläggningen ska börja bedrivas. Under beredningen av lokalstödsansökningar läggs stor vikt vid målgruppens delaktighet i verksamheten (se även kapitel 6 och avsnitt 8.2.3). I avsnitt 8.3.5 redovisas om lokalstöden nått de målgrupper som avsetts och vilken betydelse lokalstödsprojekten haft för målgrupperna. Denna redovisning baseras på 2022 års uppföljning av projekt som beviljats lokalstöd 2012 respektive 2018 (se även avsnitt 6 och avsnitt 8.2.3).

8.3.1 Målgruppers roller i planeringen av projektet

Vilken roll som målgruppen eller målgrupperna har haft i planeringen av projektet varierar. Personer ur målgruppen kan ha varit initiativtagare till projektet och tagit fram projektidén, och därmed haft en aktiv roll i planeringen av projektet, exempelvis i egenskap av att vara medlemmar i en förening. Vissa projekt har formulerat projektidén genom att undersöka målgruppens egna erfarenheter, önskemål och behov genom till exempel förstudier, intervjuer eller enkäter.

Många projekt uppger att planeringen av projektet skett tillsammans med målgruppen, men målgruppen kan också ha involverats först när det finns en projektidé, som då förankras hos målgruppen. Även om personer ur målgruppen inte tar initiativ till projektet är det vanligt att projektidéer testas och förankras hos målgruppen under planeringsfasen, till exempel genom möten, träffar, workshops eller referensgrupper.

I flera projekt har det varit representanter för målgruppen, tex. anhöriga till personer med funktionsnedsättning, eller en organisation som representerar målgruppen, som tagit initiativ till, och planerat upplägget av projektet. Det finns också exempel på projekt som initierats utifrån enskilda personers egna erfarenheter, där personerna antingen tillhör målgruppen eller på andra sätt har kunskap om målgruppen, till exempel genom sitt yrke eller sin profession. Några projekt har också sin grund i tidigare arvsfondsprojekt, där målgruppen varit involverad och där det identifierats behov som ligger till grund för det nya projektet.

Även om målgruppens delaktighet i planeringsfasen kan vara en förutsättning för att genomföra vissa projekt, behöver det inte vara så. Några projekt beskriver istället hur projektidén vuxit fram utifrån de erfarenheter som organisationen har av målgruppen och där behov av t.ex. stöd kunnat identifieras. Exempel på sådana projekt är projekt som vänt sig till särskilt utsatta grupper i samhället, såsom nyanlända. I vissa fall har det varit en organisation som inte direkt representerar målgruppen, eller personer utanför målgruppen, som tagit initiativ till projektet. Det gäller exempelvis projekt riktade till elever i skolan. Målgruppens delaktighet sker då främst i genomförandet av projektet.

8.3.2 Målgruppers roller under genomförandet av projektet

Målgruppens roller skiljer sig åt i genomförandet av projektet, från att vara aktivt delaktiga och medskapare av projektet, till att delta i projektets aktiviteter och vara mottagare av projektets insatser. Vilken roll målgruppen har beror på projektets syfte och inriktning, liksom målgruppens förutsättningar. Målgruppens roll kan också se olika ut i olika delar av projektets genomförande.

I vissa projekt har personer ur målgruppen varit involverad både i styrning och genomförande av projektet. Det kan handla om att det är personer ur målgruppen som under projektets gång har bestämt vad för aktiviteter som ska genomföras och därmed varit medskapare av projektet och dess genomförande. Personer ur målgruppen kan också aktivt ha genomfört olika aktiviteter i projektet, t.ex. genom att sätta upp föreställningar, vara med och ta fram metodmaterial eller fungera som mentorer.

Målgruppen kan också ha involverats genom att delta i styr- och referensgrupper eller genom att deras perspektiv inhämtats genom utvärderingar av insatser under projektets gång. Vissa projekt har syftat till att skapa arenor och mötesplatser som möjliggör stöd och utbyte av erfarenheter för att till exempel minska socialt utanförskap. I sådana projekt kan deltagandet från personer ur målgruppen ha lett till ökad delaktighet och inflytande i frågor som påverkar målgruppens livssituation.

Vanligt förekommande är att projektet beskriver målgruppens roll i termer av deltagare i projektets aktiviteter och verksamheter, där personer ur målgruppen kunnat delta i projektet, snarare än att ha varit delaktiga i hur projektet genomförs. Hur målgruppens roller har sett ut i genomförandet av projektet och på vilket sätt personer ur målgruppen har involverats ser alltså olika ut.

8.3.3 Målgruppers roller i den fortsatta verksamheten efter projektslut

I de slutredovisningar som projekten lämnar ingår även att projekten ska redovisa vilka roller målgruppen eller målgrupperna kan få efter projektets slut, i de verksamheter och aktiviteter som planeras leva vidare.

Precis som i planering och genomförande av projekten varierar målgruppens roller. Det kan handla om att personer ur målgruppen ska ta över ansvaret för aktiviteter och verksamheter, till exempel genom att vara ledare, mentorer eller ambassadörer. Det finns även exempel på hur personer ur målgruppen ska driva vidare arbetet i en egen förening eller i egna nätverk efter projektslut. Verksamheter som ingått i projektet kan också bli en del av organisationens ordinarie verksamhet efter projektslut. Målgruppens roll kan förbli desamma som i projektet, eller förändras som resultat av projektet. Det kan handla om att vara deltagare i, och mottagare/användare av, insatser, stöd, metoder, utbildningar och kurser. Det kan även innebära att personer ur målgruppen blir delaktiga i att styra och genomföra verksamheter och aktiviteter, till exempel som ledare, föreningsmedlemmar eller som aktiva i nätverk och i styr- och referensgrupper.

I den särskilda uppföljning (enkätuppföljning) som gjorts av överlevnaden hos slutredovisade projekt efter projektslut (se även avsnitt 8.1.1) har de stödmottagande organisationerna fått ange på vilka sätt personer ur projektets målgrupp/målgrupper är engagerade i de delar av projektet som lever vidare efter att projektfinansieringen från Arvsfonden upphört. Frågan har bestått av flersvarsalternativ och flera alternativ har kunnat väljas. Det vanligaste svarsalternativet är att personer ur målgruppen/målgrupperna fortsätter vara deltagare i verksamheten (81 procent). Vanligt är också att personer ur målgruppen/målgrupperna efter projektslut har rollen som mentorer/ambassadörer (49 procent), ledare (45 procent) eller är fortsatt engagerade som medlemmar i organisationen (41 procent).

8.3.4 Projektens betydelse för målgruppen och grupper som projekten velat men inte kunnat nå

Civilsamhället framställs ibland som en plats där marginaliserade grupper kan göra sina röster hörda genom att organisera sig. Engagemang i civilsamhället förknippas ofta med ökat inflytande och resurser. Projekten får i slutredovisningarna beskriva vilken betydelse som projekten haft för målgruppen/målgrupperna. I många fall baseras redovisningarna på utvärderingar som genomförts inom ramen för projekten.

Att projekten haft betydelse för de personer ur målgruppen/målgrupperna som varit deltagare framhålls i stort sett av alla projekt. Ofta beskrivs betydelsen av projekten för målgruppen ur ett individperspektiv. Av projektens slutredovisningar framgår bland annat att projekten har stärkt deltagarna som individer och skapat utrymme för att göra sin röst hörd, att bli lyssnad på och tagen på allvar och bidragit till ökad tilltro till den egna förmågan, ett ökat välbefinnande och minskad ensamhet.

Projektet har också gett deltagare ur målgrupperna verktyg att hantera olika livssituationer och inneburit att metoder, stödinsatser, utbildningar med mera har utvecklats till gagn för målgruppen.

Vissa projekt har varit en plattform för att diskutera rättigheter, diskriminering och värderingsfrågor och haft betydelse för målgruppen genom ökad kunskap och lärande, men också ökad egenmakt. Det kan handla om att få en förståelse för andras situation och skapa förståelse hos andra för sin situation, oavsett om det rör sjukdomar, funktionsnedsättningar eller psykisk ohälsa. Andra projekt har gett konkret stöd, genom till exempel samtalsgrupper, studiecirklar eller idrottsaktiviteter, och haft betydelse för den egna fysiska och psykiska hälsan. I vissa projekt har betydelsen bestått i att sätta målgruppen på kartan, eller att stärka personer runt målgruppen, som föräldrar och andra anhöriga.

Projektet har också haft betydelse för målgruppen/målgrupperna på organisatorisk nivå i form av bland annat kunskaps- och erfarenhetsutbyte, nätverksskapande, nya samverkansformer och samarbeten mellan organisationer. Betydelsen för målgruppen beskrivs också i termer av att insatser inte skulle kunnat nå målgruppen om inte arvsfondsprojektet genomförts.

I slutredovisningarna har projektet också fått redogöra för om det finns grupper som organisationen hade velat, men inte lyckats nå, med projektet. Redovisningarna visar att det ofta handlar om svårigheter att nå specifika grupper inom Arvsfondens målgrupper.

Några projekt anger att det har varit svårt att nå vissa åldersgrupper, såsom yngre respektive äldre barn och ungdomar och vissa projekt hade önskat en jämnare könsfördelning. Andra projekt har haft svårigheter att nå vissa grupper, såsom nyanlända, utrikesfödda, icke-svensktalande och boende i socioekonomiskt utsatta områden. Flera organisationer uppger att det varit svårt att inkludera personer med funktionsnedsättning. I några projekt har det funnits svårigheter i att nå vissa verksamheter eller yrkesgrupper. Många organisationer svarar att det hade varit önskvärt att nå fler personer i den eller de målgrupper som projektet riktat sig till.

Uppföljningen visar även att pandemin har inneburit svårigheter att nå målgrupper i den utsträckning som projektet velat, det gäller särskilt projekt som vänt sig till grupper som varit särskilt sårbara under pandemin.

8.3.5 Lokalstödsprojektens betydelse för Arvsfondens målgrupper

Den årliga uppföljningen av projekt som beviljats lokalstöd genomförs fyra respektive tio år efter att beslut om stöd har fattats (se även avsnitt 6). I 2022 års uppföljning har lokalstödsprojekt som beviljades medel 2018 (totalt 54 projekt) respektive 2012 (totalt 41 projekt) ingått. Uppföljningen genomförs genom en enkät som stödmottagande organisationer har fått besvara. En av frågorna i 2022 års enkät har varit om organisationen nått den eller de målgrupper som var syftet med stödet från Arvsfonden. Samtliga organisationer utom en organisation som ingått i fyraårsuppföljningen och en organisation som

ingått i tioårsuppföljningen har svarat att målgruppen/målgrupperna har nåtts genom lokalstödsprojektet. De två organisationer som svarat nekande på frågan uppger att de inte nått målgruppen/målgrupperna i den utsträckning eller omfattning som organisationerna önskat.

Stödmottagande organisationer har också i enkäten fått beskriva vilken betydelse lokalstödet har fått för de målgrupper som projekten riktats till. Många av organisationerna anger att lokalstödet varit avgörande för att en viss lokal/anläggning skulle kunna byggas och verksamhet skulle kunna bedrivas eller utvecklas för och med målgruppen/målgrupperna. Organisationerna nämner bland annat att stödet har gjort verksamheter och aktiviteter tillgängliga för fler målgrupper, exempelvis för personer med funktionsnedsättning, eller underlättat för målgrupper, t.ex. ungdomar, att delta i aktiviteter genom att kunna erbjuda lokaler/anläggningar eller sociala mötesplatser, såsom klubbhus. Lokalstöden har också haft betydelse för att kunna bedriva verksamheter i större omfattning, erbjuda ett större eller mer varierat utbud av aktiviteter, och möjliggjort att verksamheter och aktiviteter kunnat bedrivas året runt. Organisationer nämner också att lokalstödet bland annat har bidragit till social sammanhållning och inkludering, samt till ökad fysisk aktivitet hos olika målgrupper, både i form av spontanidrott och organiserad idrott.

8.4 Utvärderingsverksamheten

Arvsfondsdelegationen ger uppdrag till forskare vid svenska universitet och högskolor att genomföra utvärderingar av arvsfondsprojekt. Forskarna kommer från en rad olika forskningsdiscipliner såsom pedagogik, etnologi, företagsekonomi och sociologi. Utvärderingarna genomförs inom olika områden och med skilda teman och kan omfatta såväl pågående som avslutade projekt. Sedan 2006 har 60 utvärderingar som Arvsfondsdelegationen finansierat färdigställts och publicerats. I december 2021 fattade Arvsfondsdelegationen ett beslut om en ny utvärdering av arvsfondsprojekt som på olika sätt främjar psykisk hälsa hos barn och unga. Utvärderingen beräknas vara klar 2024.

Ett övergripande syfte med utvärderingarna är att ta tillvara och sprida kunskaper och erfarenheter från projekten. I utvärderingsuppdragen ingår också att bedöma vad för resultat från projekten som lever vidare efter att finansieringen från Arvsfonden upphört (se även avsnitt 8.1.3). Utvärderingarna har huvudsakligen genomförts genom dokumentstudier, enkäter och intervjuer.

Tre utvärderingar har färdigställts och publicerats under 2022. I de följande avsnitten ges en sammanfattande beskrivning av dessa utvärderingar.

8.4.1 Ungdomsprojekt i civilsamhällets organisationer - relationer, samarbeten och utmaningar

Utvärderingen har genomförts av Johanna Sixtensson, fil. dr. i socialt arbete vid Malmö universitet. I utvärderingen har 27 arvsfondsprojekt utvärderats. Tre av dem har studerats mer djupgående.

Syftet med utvärderingen har varit att ta tillvara erfarenheter och kunskap från arvsfondsprojekt med fokus på unga som utbildas till ledare och ambassadörer inom civilsamhällets organisationer.

En av de slutsatser som görs i utvärderingen är att en väl avgränsad målgrupp tycks underlätta när det kommer till att involvera målgruppen i det praktiska projektarbetet. En annan slutsats är att i projektens samverkan med andra parter ter sig kommunen som en samverkande "bromskloss" såväl som en möjliggörare. Kommunens och det civila samhällets olika roller och uppdrag tycks avgörande när samarbetet fungerat mindre bra. En ytterligare slutsats är att syftet med de unga ledarrollerna, med vissa undantag, är vagt preciserade. De unga ledarrollerna är många gånger kopplade till utbildningsinsatser. Även dessa tenderar att vara vagt preciserade eller inte uttalade alls.

8.4.2 Arvsfondsprojekt i studieförbunden

Utvärderingen har genomförts av Anna Lundstedt, fil. dr. etnologi, och Erik Sjöstrand, fil. dr. ekonomi. Vid tiden för uppdraget var de verksamma vid Stockholm Center for Civil Society Studies, Handelshögskolan i Stockholm. I utvärderingen har 43 arvsfondsprojekt utvärderats. Tre av dem har studerats mer djupgående.

Syftet med utvärderingen har varit att samla in och analysera erfarenheter från arvsfondsprojekt som drivs av studieförbund. Utvärderingen fokuserar på relationen mellan parterna som driver projektet — projektledare, studieförbund, samt i förekommande fall studieförbundets medlemsorganisation/er. Några av de slutsatser som görs i utvärderingen är att studieförbunden i flera fall förefaller bidra med vad forskarna kallar ett centralt infrastrukturellt stöd till projekten i form av bland annat administrativa resurser. En ytterligare central dimension av det infrastrukturella stödet handlar om att bidra med en generell legitimitet som en trovärdig aktör samt ett brett kontaktnät för projekten. Studieförbunden har i flera fall fungerat som en sorts facilitator för att mindre föreningar och målgrupper utan tidigare projektvana överhuvudtaget har kunnat genomföra ett arvsfondsprojekt. För studieförbunden har dessa projekt i sin tur också gjort det möjligt att nå och arbeta med nya målgrupper.

Samtidigt som studieförbundens väletablerade strukturer och storlek ger viktiga bidrag till projekten har utvärderingen också identifierat hinder för projektet inom denna struktur, i form av bl.a. "sega" beslutsstrukturer. Det har också funnits förhoppningar att studieförbunden ska kunna bidra till att sprida projektets resultat och metoder, vilket i realiteten i flera projekt varit svårt. Av utvärderingen framgår också att studieförbunden kan spela olika roller när det kommer till överlevnad, till exempel kan projektets verksamhet fortsätta i studieförbundets regi, utvecklas ytterligare in i ett nytt arvsfondsprojekt. Projektiden beskrivs också kunna bli en "plantskola" för projektledare och samarbetsorganisationerna som möjliggör att verksamheten skalas upp till permanent verksamhet som drivs vidare av samarbetsorganisation efter projektavslut.

8.4.3 Möjligheter och motstånd: arvsfondsprojekt om sexualitet och funktionsnedsättning

Utvärderingen har genomförts av Matilda Svensson Chowdhury, fil.dr. i historia och lektor i socialt arbete vid Malmö universitet, och Simon Stattin, doktorand i statsvetenskap vid Lunds universitet. I utvärderingen har 24 arvsfondsprojekt ingått som på olika sätt har handlat om sexualitet, sexuell hälsa och sexuella rättigheter för människor med funktionsnedsättningar. Två av projekten har studerats mer djupgående.

Syftet med utvärderingen har varit att ta tillvara erfarenheter och kunskaper från utvalda arvsfondsprojekt med fokus på sexualitet och funktionsnedsättning

En av slutsatserna från utvärderingen är att en viktig framgångsfaktor är att målgruppen själva initierat projektet och fortsatt är engagerad i projektet. Vidare framgår av utvärderingen att majoriteten av projekten uppger sig ha blivit motarbetade, av exempelvis personal, skolledare och/eller kommunala chefer som ansett att målgruppen inte är i behov av ökade kunskaper om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Män/pojkar framstår vara i fokus i endast en minoritet av projekten, både vad gäller målgrupp som projekten riktar sig mot och deltagande i projekten.

8.4.4 Erfarenhetspridning från utvärderingar

Alla utvärderingsrapporter publiceras på Allmänna arvsfondens webbplats och sprids genom sociala medier. Därutöver använder och sprider forskarna resultaten genom sina nätverk och forskningsområden. Målgrupperna för utvärderingarna är flera; Arvsfondsdelegationen, civilsamhällesorganisationer, statliga myndigheter, kommuner, regioner och allmänheten. Utvärderingarna presenteras på webinarier/seminarier som anordnas av Arvsfonden. Genom dessa webinarier/seminarier sprids resultaten från utvärderingarna.

De tre utvärderingar som färdigstälts under 2022 har presenterats på varsitt webinarium. En av utvärderingarna har också under året presenterats för Arvsfondsdelegationen på ett av delegationens sammanträden. Utvärderingarnas resultat har även spridits internt genom seminarier för Arvsfondens kanslistöd.

Till de webinarier som Arvsfonden anordnat under 2022 har civilsamhällesorganisationer, myndigheter, kommuner, regioner och andra relevanta aktörer inbjudits, samt även de projekt som ingått i utvärderingarna och Arvsfondsdelegationen och dess kansli. Information om webinarier och länk till utvärderingsrapporterna har funnits på Arvsfondens webbplats och har även spridits i Arvsfondens sociala kanaler. Antalet deltagare på de tre webinarier som anordnades under 2022 har varierat mellan drygt ett sjuttio till cirka 150 deltagare. På webinarier har forskarna presenterat utvärderingens resultat och ett eller flera arvsfondsprojekt har deltagit.

Efter webinarerna har länk till webbsändning och till utvärderingsrapporten lagts ut på Arvsfondens webbplats och information har även spridits genom Arvsfondens sociala kanaler. Ett särskilt utskick med länk till webbsändning och till utvärderingsrapporten samt information om de projekt som presenterats på webinarerna har också gått ut till de personer som varit anmälda till webinariet. I det utskicket har en länk till en enkät om webinariet och utvärderingen funnits med. Genom enkäten har deltagare haft möjlighet att lämna synpunkter och besvara frågor om vad de tyckte om webinariet som helhet, hur sannolikt det är att de kommer ha nytta av den kunskap/information man fick under webinariet, och hur sannolikt det är att de kommer sprida utvärderingens resultat till andra. Då bara ett fåtal har besvarat enkäten efter respektive webinarium går det inte att dra några slutsatser utifrån svaren, som dock överlag är positiva och där flertalet svarat hög/ganska hög sannolikhet på frågan om de kommer ha nytta av den kunskap/information som förmedlades under webinariet respektive kommer sprida utvärderingens resultat till andra.

8.5. Erfarenhetsspridning

8.5.1 Inledning

De organisationer som beviljas medel ur Allmänna arvsfonden samarbetar och samverkar med en rad olika aktörer. Det är enbart i något enstaka lokalstödsprojekt som projekt genomförs av en ensam organisation. Kunskaper, erfarenheter och metoder som utvecklas i ett arvsfondsprojekt sprids därigenom inte bara inom den projektägande organisationen, utan även till projektets samarbetsorganisationer.

De pågående arvsfondsprojekten är i varje given tidpunkt fler än femhundra och finns över hela landet. Med tanke på att det inte är ovanligt att ett arvsfondsprojekt har mellan fem och tio samarbetsorganisationer blir den totala erfarenhetsspridningen från samtliga projekt betydande. Utöver detta genomför många projekt betydande erfarenhetsspridningsinsatser som riktar sig till andra än projektens samarbetsorganisationer. Exempel på detta är konferenser, webinarier och utbildningar under projektens sista år. Mottagare för sådan erfarenhetsspridning är främst Arvsfondens fyra målgrupper samt praktiker som arbetar med dessa målgrupper.

I slutet av 2021 inrättades en ny heltidstjänst på arvsfondsdelegationens kanslifunktion. Tjänsten innebär att fler insatser kommer att kunna göras för att uppnå en ökad spridning av de verksamheter, metoder, arbetssätt, hjälpmedel, utbildningar med mera som utvecklas inom ramen för arvsfondsprojekt. Målsättningen är att arvsfondsprojekt och deras resultat ska komma fler till gagn.

8.5.2 Externa aktiviteter 2022

Förutom den erfarenhetsspridning som sker från arvsfondsprojekten har Arvsfondsdelegationen genomfört ett antal aktiviteter för att ytterligare öka erfarenhetsspridningen. Under 2022 valdes temat projekt som arbetar för att motverka barns och ungas psykiska ohälsa, vilket ligger inom ett av de tolv prioriterade områden regeringen identifierat (Skr 2020/21:21 I och 2021/22:264).

De aktuella projekten har valts utifrån följande kriterier:

- Projektens resultat har visat sig vara intressanta och användbara utanför den egna organisationen.
- Projekten har under projektiden lyckats sprida resultat och metoder utanför den egna sfären av samarbetspartners.
- Projekten var i mitten, eller i slutfasen av sin projekttid. Vissa var nyligen avslutade.

Ett urval av de projekt som Arvsfondsdelegationen samarbetat med för att öka erfarenhetsspridningen under 2022 redovisas nedan.

- Mind – Vara nere
- Suicide zero – Livsviktiga snack
- NSPH Skåne – Återhämningsguiden
- Attention Stockholm – Stöd i vardagen
- Star for life – Motivationslyftet
- Föreningen Norden – Hälsoparlamentet
- Studieförbundet vuxenskolan – Vägra skuld
- Södertälje inter FC- Hero of the talk
- Skolyoga I Sverige – Stillin'
- Star for life – Motivationslyftet
- See learning - Mindfulness, etik och medkänsla för förebyggande av stress och psykisk ohälsa i svenska skolor
- MiM kunskapscentrum – Arbete RÄTTätt FRAM
- Kulturskolerådet - Kulturskola och psykisk ohälsa.

Den huvudsakliga målgruppen för insatserna var slutanvändare av projektens resultat. Utifrån temat valdes elevhälsan som primär målgrupp för erfarenhetsspridningsinsatserna. Det innebar att de resultat och metoder från projekten som bedömdes vara intressanta och relevanta för elevhälsan presenterades i externa aktiviteter och kommunikation.

Under året genomfördes en mängd olika externa aktiviteter med fokus på temat barns och ungas psykiska hälsa.

- Med anledning av flyktingströmmen från Ukraina publicerades ett extra nyhetsbrev där tidigare arvsfondsprojekt som arbetat för att ta emot nyanlända barn och unga presenterades. Nyhetsbrevet med länkar till konkreta metoder och tips blev uppskattat.
- En ny kommunikationskanal på LinkedIn startades upp, med fokus på erfarenhetsspridning och att nå intressanta slutanvändare.
- En referensgrupp med olika arvsfondsprojekt som arbetar med barns och ungas psykiska ohälsa tillsattes.
- Slut användare av metoder och material från projekten identifierades.
- Deltagande i olika myndighetsövergripande nätverk och kunskapsutbyten med fokus på erfarenhetsspridning, utvärdering och uppföljning.
- En mindre enkät riktad till elevhälsan om deras behov av ny kunskap och arbetsätt för deras preventiva arbete kring barns och ungas psykiska ohälsa genomfördes. Resultatet av den enkäten visade att det fanns ett intresse och behov av ny kunskap och metoder för hur man inom skolan kan arbeta preventivt kring barns och ungas psykiska ohälsa. Men samtidigt uppgav

76 procent att de har krav på evidens när de ska ta in metoder/nya arbetssätt i skolan. Det kan i sin tur skapa hinder för arvsfondsprojekt att nå ut, eftersom de sällan är evidensbeprövade.

- En fysisk konferens med 18 medverkande arvsfondsprojekt genomfördes. Konferensen var fullbokad, med över 80 anmälda deltagare. Många av deltagarna kom från skola och elevhälsan. Nästan 90 procent av deltagarna uppgav att de trodde att de skulle ha användning av den kunskap som förmedlades under dagen. Det blev även tydligt att behovet av att mötas och lyssna till varandra i ett fysiskt rum var efterlängtat.
- Deltagande på Socionomdagarnas mäss, där projekt vars resultat, metoder och material kan användas av yrkesverksamma socionomer lyftes fram.
- I december genomfördes ett webinarium med Mind och Attention Stockholm som berättade om två av sina projekt: *Vara nere och Stöd i vardagen*. Därefter genomfördes ett panelsamtal med en skolkurator och en elevhälsochef som använt material och metoder från projekten i sitt arbete.

Fokus för arbetet med erfarenhetsspridning under 2022 har även varit det interna arbetet inom Arvsfondsdelegationens kanslistöd. Det är viktigt att utveckla de interna processerna och rutinerna för att skapa förutsättningar för ett effektivt och kvalitativt sätt att arbeta med erfarenhetsspridning.

Målet har varit att hitta både interna och externa arbetssätt som skapar förutsättningar för att erfarenheter, resultat och metoder från enskilda arvsfondsprojekt ska spridas till och kunna användas av Arvsfondens målgrupper och av berörda samhällsaktörer mer än idag. Visionen är att Arvsfonden ska vara en brobyggare för att sprida goda projektresultat så fler har kännedom om dem och att våra målgrupper fortsätter gynnas av projektens resultat och verksamheter.

Arbetet med erfarenhetsspridning är nytt och viktigt, och Arvsfonden är på många sätt banbrytande i att fokuserat arbeta med erfarenhetsspridning på det breda och ambitiösa sätt som nu på börjats. Ingen av de övriga myndigheterna som ger bidrag till civilsamhället har en liknande verksamhet. Det betyder samtidigt att verksamheten är i ett utvecklingsskede där olika metoder prövas.

8.5.3 Exempel på erfarenhetsspridning från enskilda arvsfondsprojekt

I och med att samhället öppnades upp mer efter corona-pandemin har projekten kunnat genomföra större publika aktiviteter med fokus på erfarenhetsspridning. Flera projekt har bjudits in till riksdagen för öppna seminarium, vilket är ett bra sätt för dem att lyfta projektens resultat, påverka och sprida kunskap. Ett av dessa projekt var *Min Sexualitet - Min Rätt*, som drivs av Funktionsrätt Sverige och RFSU. Den 8 december höll de seminariet "Föräldrar på (o)lika villkor" i riksdagen, och presenterade en rapport som är en del av arvsfondsprojektet. Projektet presenterade en konkret lista med förslag på åtgärder som diskuterades med medverkande politiker.

Föreningen Right By Me har i sitt arvsfondsprojekt tagit fram metoden *Right To Work* som syftar till att stötta unga nyanlända ungdomar till hållbara anställningar. Föreningen har nu fått medel från Vinnova för att utveckla och sprida metoden. Metoden har fått stärkt evidens genom den forskningsstudie som Uppsala universitet genomförde under 2021–2022. Studien visar att metoden ger deltagande ungdomar en statistiskt signifikant ökning av möjligheter att komma ut i arbete (76% efter insatsen jämfört med 10 procent före insatsen).

Riksförbundet Attentions projekt *Äldrelyftet*, vars syfte är att uppmärksamma och höja kunskapen kring äldre med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar har fått väldigt mycket uppmärksamhet i både media och hos viktiga myndigheter och andra samhällsaktörer. Ett projekt vars resultat och verksamhet gör en betydelsefull samhällsinsats för en relativt osynlig grupp.

Ett annat exempel på ett arvsfondsprojekt som lyckats väl med erfarenhetsspridning av sina resultat och metoder är föreningen Flamman Socialt Förebyggande Center med sitt projekt *Extremkoll*, vars syfte och mål är att erbjuda alla unga i Sverige, i åldern 13–25 år, kunskap och verktyg för att stå emot extremistiska budskap och propaganda på nätet. Föreningen har under projektet haft ett nära samarbete med CVE (Centrum för våldsbejakande extremism), vilket nu resulterat i att Flamman kommer hjälpa CVE i ett uppdrag att ta reda på hur unga upplever rekrytering på nätet till våldsbejakande miljöer samt hur unga ser på dessa och vad de möter i form av hatisk propaganda i online sfären.

8.5.4 Hur arbetar arvsfondsprojekten med erfarenhetsspridning?

2022 års uppföljning av slutredovisade projekt har genomförts genom en enkät (se avsnitt 8.1).

Enkätsvaren visar att de organisationer som beviljas medel ur Arvsfonden samarbetar och samverkar med en rad olika aktörer - såväl offentliga, ideella som privata. Kunskaper, erfarenheter och metoder sprids därmed vidare genom de organisationer som deltar i projekten. I vissa projekt är erfarenhetsspridningen nationell och i andra regional eller lokal. Det sker en betydande erfarenhetsspridning från enskilda projekt genom sociala medier, där majoriteten av projekten är aktiva. Det finns även exempel på projekt som lyckats få till en internationell spridning. Den delen av verksamheten har dock inte finansierats av Arvsfonden, eftersom inga medel från fonden får användas internationellt.

8.5.5 Vikten av samarbeten

Vi vet att projektetens olika samarbetspartners är viktiga i genomförandet, för att skapa förtroende hos målgrupper och för att nå mottagare av projektens resultat. Men samarbetspartnerna spelar också en viktig roll i spridningen av metoder och resultat efter avslutat projekt. Detta ser vi som ett resultat i flera av de utvärderingar som vi årligen utlyser till externa forskare. Samtidigt visar utvärderingarna att projektens nätverk och möjligheter till effektiva samarbeten med goda resultat ofta går att härleda till eldsjälar, såväl inom projekten och civilsamhället som inom den offentliga förvaltningen.

Av de 103 slutredovisningar som följts upp under året, så svarar 84 procent att samarbeten som de inlett under projekttiden även fortsatt efter avslutat projekt. Detta indikerar att den organiska erfarenhetsspridningen av projektens resultat har goda möjligheter att fortsätta gynna Arvsfondens

målgrupper. Detta understryks ytterligare av enkätsvaren som handlar om olika typer av samarbeten efter avslutad projekttid. De visar att samarbetena fortsätter i lika stor grad inom civilsamhället/ den egna målgruppen som med en offentlig aktör, så som kommun, landsting och vissa fall även med myndigheter. Några få uppger även att de har pågående samarbeten med företag och universitet/forskare.

Av de 16 organisationer som uppger att de inte fortsatt med samarbeten som de inledde under projekttiden tillhör majoriteten projekt som kategoriserats som icke överlevare.

8.5.6 Hur arbetar avslutade arvsfundsprojekt med erfarenhetsspridning?

Av de 103 slutredovisningar som följts upp under 2022, svarar över 93 procent av projekten att de ser ett fortsatt intresse av projektets resultat även utanför den egna organisationen. Det är inte alla av de svarande som uppgett varifrån intresset kommer, men nästan hälften uppger att det kommer från främst civilsamhället, målgruppen för projektet och kommunala eller regionala verksamheter/aktörer. Exempel på kommunala och regionala verksamheter är fritidsförvaltning, skolor och regionala nätverk kring psykisk ohälsa. 23 av de avslutade projekten har uppgett att intresse för projektets resultat finns från myndigheter. Det är ett fåtal som uppger att det finns ett intresse hos forskare och universitet. Flera projekt uppger även privata företag som intressenter av projektets resultat.

Exempel på hur projekten svarat i fritextsvaren:

”Än idag får vi förfrågningar om Kompisförmedlingen kan tillhandahålla kompisar, då speciellt från kommun. Vi får förfrågningar om uppdragsutbildningar. Högskolor/universitet hör av sig med frågor om metoden. Metodboken säljs med egen tryckning på ABFs webbutik.”

ABF Södra Småland: Projektet *Kompisförmedlingen*

”Vi får regelbundet förfrågningar från utomstående som är intresserade av metoden, nu senast av Parasportförbundet och närmare bestämt Paradans där personer från det tidigare projektet på SV Stockholms uppdrag kommer att föreläsa på Parasportförbundets ledarkonvent i december 2022. Som nämnts under fråga 2 är Dansvariation-träningarna också en av de mest efterfrågade aktiviteterna bland både gamla och nya deltagare.”

Studieförbundet Vuxenskolan (SV) Stockholm: Projektet *Dansvariation – att leda och dansa tillsammans*

”Socialtjänster, civilsamhällesorganisationer och internationella nätverk är intresserade av kunskapen vi tagit fram.”

MÄN för jämställdhet: Projektet *Samtal för ett liv fritt från våld*

En fråga i uppföljningsenkäten handlar om organisationerna fortsätter sprida erfarenheter från projektet efter det att projektfinansieringen från Arvsfonden upphört. Även här uppger 93 procent att de aktivt fortsätter detta arbete. Enkätsvaren indikerar att spridningen främst sker genom utbildningar/föreläsningar på konferenser, mässor, webinarier samt genom nätverk och fysiska möten. Därefter kommer webbplattformer/hemsidor och sociala media.

Exempel på hur projekten svarat i fritextsvaren:

"Vi informerar i nästan alla sammanhang vi befinner oss i om metodboken och varför den är värdefull för fler än bara oss."

RUM – Riksförbundet Unga Musikanter: Projektet *Nexus*

"Via hemsida, sociala medier, mässor, utställningar, utbildningar och informationsträffar."

Hushållningssällskapet Västra: Projektet *Matfröjd*

"Genom Arvsfondens regi "För erfarenhetsspridning"; i Öppen samordning och Kraftsamling psykisk hälsa i SKRs regi; i Folkhälsomyndighetens suicidpreventiva samordningsgrupp, samt genom vårt nya Arvsfondsprojekt Livsviktiga snack i skolan."

Suicide Zero: Projektet *Livsviktiga snack*

Det finns fortfarande mycket kvar att utveckla för att stötta civilsamhället att bli bättre på att sprida erfarenheter, metoder och resultat från sina arvsfondsprojekt. Genom den verksamhetsutveckling som påbörjats kommer fler utvecklingsområden kunna redovisas i 2023 års verksamhetsberättelse.